
Titelblad

Hvad bringer kvinder med anden etnisk baggrund end dansk i beskæftigelse – og hvad forhindrer det?

Et bidrag til debatten om arbejdsmarkedsintegrationen i Danmark

Aalborg Universitet

Kandidatuddannelsen i Politik og Administration

10. Semester efterår 2007

Antal tegn: 239.786 (100 normalsider)

Vejleder:
Jørgen Goul Andersen

Karen Nielsen Breidahl

Forord

Dette speciale er et bidrag til debatten om, hvad der har betydning for arbejdsmarkedsintegrationen blandt kvinder fra ikke-vestlige lande. Som led i afdækningen af denne problemstilling har det været meget interessant og inspirerende at møde flere af de kvinder, som debatten handler om. Denne fornøjelse har jeg både haft i forbindelse med mit forudgående arbejde i felten og i den efterfølgende dataindsamlingsperiode. Derfor vil jeg først og fremmest takke alle de kvinder i Vejle og Aalborg der har indvilliget i at deltage i undersøgelsen, og derfor også brugt tid på at besvare mine mange spørgsmål. Herudover skal Ikonsulent have stor tak for hjælp til indsamling af spørgeskemaer i Vejle, hvilket er en af årsagerne til, at dette speciale ikke er trukket i langdrag. Også Aalborg Kommunes Integrationsafdeling har været meget behjælpelige på mange måder, hvorfor der også skal lyde en tak til dem.

Endelig skal der lyde en stor tak til min vejleder, Jørgen Goul Andersen, for inspirerende og kyndig vejledning.

Aalborg, oktober 2007

Karen Nielsen Breidahl

Indholdsfortegnelse

Forord.....	- 2 -
Indholdsfortegnelse.....	- 3 -
1. Indledning.....	- 5 -
1.1 Problemstilling	- 6 -
1.2 Konkurrerende forklaringer	- 7 -
1.3 Nærmere om undersøgelsen	- 11 -
1.4 Specialets opbygning	- 12 -
2. Eksisterende litteratur og præcisering af de konkurrerende forklaringer	- 13 -
2.1 Betydningen af økonomiske incitamenter.....	- 13 -
2.1.1 Eksisterende litteratur om økonomiske incitamenter.....	- 13 -
2.1.2 Præcisering og operationalisering af incitamentsforklaringen	- 17 -
2.2 Husmodermentalitet?	- 20 -
2.2.1 Litteraturgennemgang	- 20 -
2.2.2 Præcisering og operationalisering af husmodermentalitetsforklaringen.....	- 24 -
2.3 Kvalifikationer og uformelle ressourcer	- 26 -
2.3.1 Litteraturgennemgang	- 26 -
2.3.2 Betydningen af kvalifikationer – præcisering og operationalisering.....	- 27 -
2.3.3 Betydningen af ressourcer – præcisering og operationalisering.....	- 29 -
2.4 Helbred som barriere for beskæftigelse	- 30 -
2.4.1 Eksisterende litteratur om helbreds- og sygdomsproblematikken	- 31 -
2.4.2 Sygdomsforklaring – præcisering og operationalisering	- 32 -
2.5 Systemforklaringen - Indvandrerkvindernes aktiveringsdeltagelse og mødet med frontmedarbejderne.....	- 34 -
2.5.1 Litteraturgennemgang	- 34 -
2.5.2 Præcisering og operationalisering.....	- 38 -
2.5.3 Det oplevede udbytte af beskæftigelsesindsatsen	- 39 -
2.6 Andre forklaringstyper.....	- 42 -
2.7 Hvad ved vi og hvor mangler der viden?.....	- 43 -
3.0 Undersøgellesdesign, empiri og metode.....	- 46 -
3.1 Udvælgelse af stikprøve, indsamlingsmetode og datagrundlag	- 46 -
3.2 Metodekombinering.....	- 49 -
3.3 Design – og metodiske problemstillinger	- 50 -
3.4 Empiriindsamlingen med tilhørende metodeproblemer	- 51 -
4.0 Betydningen af motivation.....	- 53 -
4.1 Indvandrerkvindernes arbejdsvillighed.....	- 53 -
4.1.1 Jobønske	- 53 -
4.1.2 Operationalisering af jobsøgning.....	- 57 -
4.1.3 Sammenhængen mellem jobønske og jobsøgning.....	- 59 -
4.2 Indvandrerkvindernes økonomiske motivation.....	- 60 -
4.2.1 Kan det betale sig at arbejde?	- 60 -
4.2.2 Villigheden til at gøre mere, hvis den økonomiske gevinst er større	- 64 -
4.2.3 Sammenfatning: Betydningen af økonomiske incitamenter	- 67 -
4.3 Eksistensen af en husmodermentalitet blandt indvandrerkvinder	- 68 -

---

4.3.1 Prioriteringen mellem familie- og arbejdsliv	- 68 -
4.3.2 Husarbejdet: Mængden og arbejdsfordelingen mellem kønnene	- 71 -
4.3.3 Ægtefællens holdning til udearbejdende kvinder	- 75 -
4.3.4 Betydningen af opdragelse	- 78 -
4.3.5 Sammenfatning – eksistensen og betydningen af husmodermentalitet	- 82 -
5.0 Betydningen af kvalifikationer og ressourcer.....	- 83 -
5.1 Kvalifikationer.....	- 83 -
5.2 Betydningen af ressourcer	- 86 -
5.2.1 Kendskabet til at søge arbejde	- 86 -
5.2.2 Betydningen af at kende udearbejdende kvinder og deres formidling	- 88 -
5.2.3 Sammenfatning – betydningen af kvalifikationer og ressourcer	- 91 -
6.0 Betydningen af (oplevet) sygdom for beskæftigelsen	- 92 -
6.1 Betydningen af selvrapporteret helbred	- 92 -
6.2 Indvandrerkvindernes møde med sundhedsvæsenet	- 93 -
7.0 Analyse af systemforklaringen	- 95 -
7.1 Det oplevede udbytte af kommunernes indsats	- 96 -
7.2 Betydningen af det oplevede udbytte for arbejdsvilligheden	- 104 -
7.3 Sammenfatning - systemforklaringen	- 106 -
8.0 Hvad har betydning for overgangen til beskæftigelse?	- 107 -
9 Konklusion og perspektivering	- 109 -
9.1 Perspektivering af resultaternes policy-implikationer	- 111 -
Litteratur.....	- 114 -
Abstract	- 123 -
Appendiks.....	- 124 -
Appendiks 1. Ny Chance Til Alle	- 124 -
Appendiks 2. Spørgeskema.....	- 126 -
Appendiks 3. Statistiske oplysninger om gruppen	- 157 -
Appendiks 4. Ansøgning.....	- 159 -
Appendiks 5. Analysen.....	- 163 -

---

1. Indledning

Arbejdsmarkedsintegrationen har fået stadig større betydning i integrationsdebatten, idet selvforsørgelse ofte fremstilles som det afgørende succeskriterium for en ”vellykket integration” (se bl.a. Thomsen, 2004; Emerek, 2003: 4). Argumenterne bag knytter sig særligt til bekymringer for velfærdsstatens økonomiske belastninger, herunder udgifter til overførelsesindkomster (se bl.a. Gerdes & Wadensjö, 2006; Jensen, 2002: 67-68; Indenrigsministeriet, 2001), men også ønsket om at undgå økonomisk og social marginalisering samt hensynet til efterkommerne fremhæves i debatten (Dorais, 1991; Mogensen & Matthiessen, 2000: 76).

Typisk fremhæves den *manglende* arbejdsmarkedsintegration, men faktisk har der været en betydelig fremgang i beskæftigelsen for personer fra ikke – vestlige lande. Fra 1997 til 2006 er beskæftigelsen for mændenes vedkommende steget fra 41,8 til 56,2 pct. og blandt kvinder fra 27,0 til 42,1 pct. Forskellen til de 72,4 pct., som er tilfældet for kvinder med dansk oprindelse, er dog stadig stor, også i et internationalt perspektiv (se bl.a. Domund & Liebig, 2005; Liebig, 2007; Danmarks Statistik, 2006). På den baggrund kan der både fremhæves en negativ og en positiv side af den aktuelle arbejdsmarkedsintegration. Nærværende speciale udspringer af en interesse for begge sider – hvorfor er beskæftigelsen blandt kvinder fra ikke-vestlige lande så lav, og hvad har haft betydning for, at beskæftigelsen trods alt er steget så meget? For at besvare dette er det nødvendigt at forstå, hvad der påvirker beskæftigelsesmulighederne for kvinder fra ikke-vestlige lande. Netop kvinderne er valgt, da det både er her, at fremgangen har været mest markant, og her forskellen til de ”indfødte” er størst.

Indvandrerkvindernes¹ lave beskæftigelse har i høj grad været i regeringens søgelys og var et centralt indsatsområde i regeringens integrationsplan fra 2005, ”*Ny Chance Til Alle*” (Regeringen, 2005:19). Regeringens tiltag for at øge selvforsørgelsen går under to overordnede overskrifter: 1) Det skal kunne betale sig at arbejde: Oven i starthjælp og kontanthjælpsloft blev det økonomiske incitament til at arbejde i 2005

---

¹ For læsevenligheds skyld er ”kvinder med flygtninge/indvandrerbaggrund” i den resterende del af specialet blot betegnet som ”*indvandrerkvinder*”, selvom kvinder med flygtningebaggrund også indgår i omtalen. Det skal dog understreges, at der kan være store forskelle på, om der er tale om flygtninge eller indvandrere – også i relation til arbejdsmarkedet. Flere undersøgelser har således dokumenteret, at personer med flygtningebaggrund er længere væk fra arbejdsmarkedet end personer med indvandrerbaggrund (se bl.a. Møller & Rosdahl, 2006: 71-72). Herudover skal det nævnes, at der primært er fokus på førstegenerationsindvandrere. I det hele taget er det med nogen ulyst, betegnelsen bruges, fordi den frister til stereotype betragtninger.

---

styrket med reglen om, at gifte kontanthjælpsmodtagere skal udføre mindst 300 timers arbejde inden for en toårsperiode for at beholde kontanthjælpen². Og 2) Kommunerne skal gøre mere for integrationen, hvilket vil sige, at arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger skal intensiveres (For en nærmere beskrivelse, se appendiks 1).

1.1 Problemstilling

Hensigten med dette speciale er at undersøge, hvilke faktorer der har betydning for indvandrerkvinders beskæftigelse, og i forlængelse heraf at diskutere virkningen af indsatsområderne i *Ny Chance Til Alle*. Et centralt spørgsmål er, hvorvidt det er mangel på motivation og manglende aktiveringsdeltagelse, der begrænser kvindernes arbejdsmarkedstilknnytning, eller om svaret skal findes andetsteds. Dette rejser endvidere spørgsmålet, om man udelukkende kan fokusere på faktorer hos indvandrerkvinderne selv, eller om også kommunernes beskæftigelsesindsats har betydning. Det er nogle af disse faktorer, som dette speciale forsøger at indkredse, hvorfor specialets overordnede problemstilling lyder som følger: ***Hvilke faktorer påvirker indvandrerkvinders beskæftigelse?***

Selvom der efterhånden er en omfattende litteratur om emnet, viser det sig ved nærmere eftersyn, at mange spørgsmål stadig står ubesvarede pga. en betydelig ensidighed i de faktorer, som opmærksomheden er rettet mod. Fokus har navnlig været rettet mod faktorer hos det enkelte individ, specielt kvindernes motivation og kvalifikationer. Allerede når det gælder motivationen, har perspektivet dog været snævert, og betydningen af ressourcer og andre barrierer er dårligt belyst. Endnu en faktor, der er underbelyst, er den betydning, som kommunernes beskæftigelsesindsats har for indvandrerkvindernes beskæftigelse. Specialet vil her formulere en såkaldt ”systemforklaring”, der sigter mod at opnå en forståelse heraf.

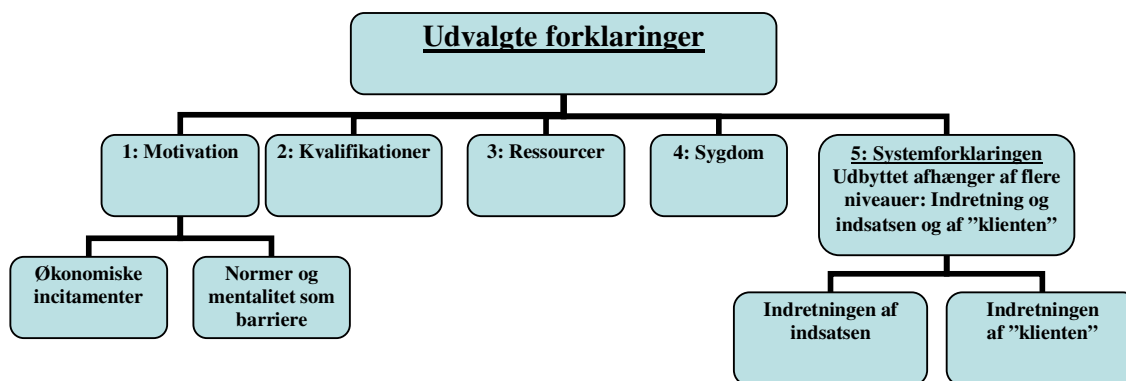
² Der har været en del diskussion om tolkningen og rækkevidden af 300-timers reglen. Således er der nogen af forligets parter, heriblandt Dansk Folkeparti og Claus Hjort Frederiksen, som mener, at reglen også gælder par, hvor kun den ene er på kontanthjælp, hvorimod andre, herunder flere jurister, mener at tolkningen strider mod lovgivningen.

1.2 Konkurrerende forklaringer

I figur 1.1 er kort angivet de konkurrerende forklaringer, som er omdrejningspunktet for nærværende speciale.³ De fire første: motivations-, kvalifikations-, ressource- og sygdoms- forklaringen, tager udgangspunkt i faktorer ved den enkelte, hvorimod den femte forklaring, systemforklaringen, inddrager flere niveauer, da der både er fokus på indretningen af kommunernes beskæftigelsesindsats og karakteristika ved indvandrerkvinderne selv. De fem forklaringer er indledningsvist præciseret i nedenstående, hvorefter en nærmere præsentation findes i kapitel 2.

Figur 1.1 Udvalgte forklaringer

Den første forklaring er den såkaldte motivationsforklaring⁴, indenfor hvilken der kan skelnes mellem en variant, der betoner økonomiske incitamenter overfor en variant, der betoner normer og mentalitet som barriere. Sidstnævnte er også omtalt som "husmodermentalitet". Motivationsforklaringen synes at være den implicitte diagnose bag 300-timers reglen og andre nyere initiativer som kontanthjælpsloftet og starthjælpen, hvor antagelsen først og fremmest synes at være en formodning om, at det er manglende økonomisk motivation, der hindrer kvindernes arbejdsmarkedstilknytning

---

³ Specialets fokus er alene på udbudssiden, hvorfor emner som betydningen af netværk, virksomhedernes rekrutteringspraksis og selve beskæftigelsessituationen (den samlede efterspørgsel) ikke tages op her. De er kort omtalt i det efterfølgende kapitel, hvor den eksisterende litteratur gennemgås

⁴ Motivationsforklaringer beskæftiger sig med det grundlæggende spørgsmål om, hvilke indre drivkræfter der får mennesker til at arbejde (Graversen & Larsen, 2004: 35-46). Overordnet kan der sondres mellem en økonomisk og ikke-økonomisk variant, hvor førstnævnte knytter sig snævert til kortsigtede og/eller langsigtede økonomiske incitamenter til at arbejde, mens den ikke-økonomiske motivation relaterer sig til et bredere udsnit af faktorer som værdier (arbejdsetik), normer og behov (anerkendelse mm.) (Clement & Goul Andersen, 2006: 28; Højrup, 1983). Derfor repræsenterer husmodermentalitetsforklaringen kun et aspekt af de ikke-økonomiske motiver.

(Regeringen, 2005:27). Hertil kommer antagelser om, at patriarkalske familieformer og kvindernes normsystemer (husmodermentalitet) bidrager til manglende arbejdsvilje. 300-timers reglen⁵ giver et klart økonomisk incitament; den kan fremtvinge et opbrud i patriarkalske familieformer og husmodermentalitet ved at tvinge folk med problemer ud over ledighed til at tage et arbejde - og helst bringe dem ud af situationen. Sådan kan man nogenlunde rekonstruere rationalet. Fællesnævneren er, at det er motivationen (økonomiske incitamenter og husmodermentalitet), den er gal med, og det kan forholdsvis skrappe krav til de ledige være med til at rette op på.

Heroverfor står to andre forklaringer, der lægger vægt på indvandrerkvinders manglende kvalifikationer og ressourcer. Problemet er ikke motivation og mentalitet, og det er ikke pisk og gulerod, der er brug for, men derimod en hjælpende hånd. Ét sæt af forklaringer lægger vægten på mangelfulde kvalifikationer, såsom uddannelse og sprogkunderskaber. Et andet sæt af forklaringer betoner de mere uformelle ressourcer i bred forstand, som f.eks. indvandrerkvindernes manglende kendskab til arbejdsmarkedet samt fraværet af informationskanaler.

Endnu en forklaring er indvandrerkvinders helbredsproblemer, hvor der ikke mindst har været diskussion om kvindernes sygdomsopfattelser og oplevede helbredstilstand, som en barriere for beskæftigelse. Til trods for megen omtale, er denne problematik ikke systematisk undersøgt. Da der ikke findes belæg for, om der er tale om en motivations- eller ressourceproblematik, er den placeret som en selvstændig kategori, uafhængig af de øvrige individforklaringer.

Den sidste og femte forklaring er den såkaldte "systemforklaring". Intensiveringen af aktiveringsindsatsen er det *andet* centrale tiltag i *Ny Chance Til Alle*. Forligspartierne argumenterer for, at "*En mere aktiv indsats fra kommunerne er afgørende for en bedre integration på arbejdsmarkedet*" samt at "*( ) Personer med andre problemer end ledighed i højere grad end andre går passive i længere perioder uden at blive aktiveret. Det er med til at mindske tilknytningen til arbejdsmarkedet*" (Regeringen, 2005: 17-21).

---

⁵ Herudover har Beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen bl.a. argumentet for, at 300-timers reglen kan være med til at sikre ligestillingen i indvandrerhjem, og at reglen vil medvirke til at kommunerne i højere grad retter opmærksomheden mod de svageste kontanthjælpsmodtagere (Jyllands Posten: 1.4.2007). Det sidste bekræftes for *nogle* – men langt fra alle - kommuners vedkommende i Christensen (2007).

Argumentet om, at aktivering fremmer beskæftigelseschancerne, kan forekomme indlysende. På baggrund af en række interviews ser det dog ud til, at de mange aktiveringsprojekter og møder med sagsbehandlere for nogle kvinder alene har bidraget til frustration, og bestemt ikke fået dem tættere på arbejdsmarkedet. Andre udtrykte derimod stor tilfredshed med "systemet", herunder deltagelsen i aktiveringsforløb, da de mente, det havde øget deres kendskab betydeligt og fået dem tættere på arbejdsmarkedet (Breidahl, 2007: 70-73). Spørgsmålet er, om det er tilfældigt, at nogle oplever, at indsatsen gavner beskæftigelsesmulighederne, mens det ikke er tilfældet for andre, eller om også indretningen af beskæftigelsesindsatsen og "klienten" har betydning herfor.

Også den eksisterende aktiveringsforskning har sat spørgsmålstejn ved, om aktivering overhovedet fører til beskæftigelse. Flere af resultaterne er temmelig nedslående (se bl.a. Bolvig, Jensen & Rosholm, 2001:147-152; Graversen & Weise, 2001), hvilket tilskrives mange forhold: 1) U hensigtsmæssig aktivering - f.eks. at aktiveringen ikke leder til de rigtige kvalifikationer, fordi niveauet er for højt, for lavt, eller på anden vis forkert i forhold til de forudsætninger, som kvinderne kommer med. Hertil kommer 2) implementeringsproblemer og 3) manglende overensstemmelse med arbejdsmarkedets behov (Bredgaard et al., 2002). Ud over den generelt ringe effekt påpeger flere undersøgelser, at effekten varierer med deltagernes karakteristika, og at nogle aktiveringsprojekter har større beskæftigelseseffekt end andre (Boldvig, Jensen & Rosholm, 2001; Eskelinen et al., 2002:18-19; Geerdsen & Geerdsen, 2006). Flere studier peger samtidig på, at frontlinjemedarbejderne (socialrådgivere mm.) også har en betydelig indflydelse på, hvordan den offentlige politik udføres, og dermed også leveringen af kommunernes beskæftigelsesindsats (Lipsky, 1980; Winther, 1994: 78-86).

Systemforklaringen adskiller sig i flere henseender fra den eksisterende forskning på området, da den i forsøget på at afdække, hvilken betydning kommunernes beskæftigelsesindsats har på indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder, både tager højde for 1) indretningen af "systemet", og 2) klientens karakteristika..⁶ Systemforklaringen adskiller sig derfor fra andre tilgange ved, at begge disse niveauer vurderes som værende afgørende for udfaldet.

"Systemforklaringen" er opstillet på basis af egne empiriske observationer og inspiration fra den eksisterende litteratur, hvorfor der ikke foreligger en etableret teori eller et

---

⁶ Derfor skal det understreges, at forklaringens sigte ikke er at analysere aktiveringens *effekt* på indvandrerkvinder, men derimod at forstå, hvilke faktorer der har betydning for udbyttet af indsatsen.

---

færdigudviklet begrebsapparat. Analysen af denne forklaring vil derfor have en mere eksplorativ karakter end den mere ”hårde” test af de øvrige forklaringer. Den uddybes i kapitel 2, men beskrivelsen nedenfor kan give et indledende illustrativt eksempel på, hvordan udbyttet af indsatsen kan variere.⁷

En palæstinensisk kvinde i 40erne har været i Danmark siden slutningen af 1980erne. Hun er opvokset i en flygtningelejr og har ingen uddannelse fra hjemlandet. Gentagne gange har hun været i kontakt med socialforvaltningen, hvor hun - ud over at have været tilknyttet skiftende sagsbehandlere - har deltaget i ca. 15 aktiveringsforløb fordelt over 40 måneder. Disse aktiveringsforløb har både bestået af sykurser på AOF og kommunale aktiveringsprojekter i form af fabriksarbejde. Kvinden er yderst frustreret, føler en udpræget magtesløshed over aldrig at komme videre og har opgivet alle forhåbninger om at blive en del af det danske arbejdsmarked. Et langt mere positivt udfald finder man resultatet af hos en irakisk kvinde i starten af 30erne, som har været bosat i Danmark i omkring 6 år. Hun er vokset op i Bagdad, hvor hun var i gang med en læreruddannelse, da hun flygtede til Danmark. Efter hun kom til Danmark, deltog hun i et 3-årigt introduktionsforløb. Herefter kom hun i et 6-måneders praktikforløb i en legetøjsbutik. Da prøveperioden ophørte, blev hun fastansat og har arbejdet der siden. Hun er benovet over den hjælp, hun har fået og tvivler ikke på, at hun også i fremtiden vil have en fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

Ovenstående fortællinger kan i princippet blot repræsentere to tilfældige eksempler på en positiv og en negativ arbejdsmarkedsintegration – hvor den ene person, i modsætning til den anden, er kommet i arbejde. Spørgsmålet er dog, om eksemplerne blot afspejler dette, eller om også mere systematiske aspekter ved kommunernes beskæftigelsesindsats og indvandrerkvindernes karakteristika kan have betydning for, hvem der får et succesfuldt udfald, og hvem der ikke gør, hvilket er det spørgsmål, som systemforklaringen grundlæggende har til hensigt at besvare. F.eks. kunne en formodning være, at faktorer som aktiveringens indhold og antallet, sagsbehandlernes ageren, opholdstid i DK, uddannelsesniveau mm har betydning for udfaldet.

---

⁷ Eksemplerne er inspireret af egne empiriske observationer.

1.3 Nærmere om undersøgelsen

Den empiriske analyse bygger på en surveyundersøgelse (se appendiks 2) foretaget i Aalborg og Vejle, hvor der i alt er indsamlet svar fra 200 indvandrerkvinder uden beskæftigelse og 102 indvandrerkvinder i arbejde. Spørgeskema og projekt er dels udarbejdet med udgangspunkt i eksisterende teorier, dels på baggrund af en kvalitativ forundersøgelse. Forundersøgelsen er gennemført forud for speciales påbegyndelse og er inddraget for at supplere og målrette nogle af teorierne og de tilhørende måleredskaber (Breidahl, 2007), ligesom den mere generelt giver grundlag for at forstå de referencerammer hos svarpersonerne, hvorudfra spørgsmålene i den kvantitative undersøgelse forstås og besvares.

De fem udvalgte forklaringer i afsnit 1.2 adskiller sig ved, at incitamentsforklaringen og kvalifikationsforklaringen bygger på omfattende teoretisk funderet og empirisk forskning, mens systemforklaringen, og delvist husmodermentalitet-, ressource- og sygdomsforklaringen, er nyere, mindre udviklede og mindre empirisk afprøvede. Der kan i nogle tilfælde også være potentiel tvivl om kausalretningen, hvilket vi vil komme nærmere ind på.

Afslutningsvis skal det kort beskrives, hvordan de udvalgte forklaringer efterprøves. En meget stor del af de studier, der er gennemført af indvandrerkvinders beskæftigelsesproblemer, lider af den svaghed, at de udelukkende bygger på undersøgelser af de ledige. Derimod er det underbelyst, hvad der karakteriserer og motiverer den hastigt stigende andel, som faktisk arbejder jf. indledningen. Tager vi for illustrationens skyld de danske kvinder som målestok for, hvor højt tallet *kan* komme op, kan man sige, at 60 procent af de indvandrerkvinder med ikke-vestlig baggrund, der potentielt *kan* komme i beskæftigelse, faktisk er i arbejde i dag - mens det for ti år siden kun var hver tredje. Så meget desto vigtigere er det også at inddrage de beskæftigede, hvormed det kan undersøges, hvordan de kvinder, der er i arbejde, adskiller sig fra dem, der fortsat står uden for arbejdsmarkedet. Dermed kan man få en mere sikker *viden om*, hvad der har betydning - mens undersøgelser, der alene baserer sig på ledige, strengt taget er henvist til gisninger, der let kan vise sig at være forkerte: Nogle af de træk, man hæfter sig ved, kan måske i virkeligheden også findes blandt beskæftigede indvandrerkvinder.

Selv hvor analysen i det følgende ikke kan svinge sig op til de store statistiske tests, er det vigtigt at fastholde dette design. F.eks. kan forventningen være, at kvinder i beskæftigelse er mere motiverede, har anderledes normer, bedre uddannelse, flere uformelle ressourcer osv. sammenlignet med de ikke-beskæftigede - alt efter hvilke forklaringer, man bekender sig til. Sammenligningen kan også i nogen grad kompensere for, at vi ikke kan følge de ledige over tid, da specialet baserer sig på tværsnitsdata. Det er en sammenligning, der må bygge på erindringsdata, og som har en række andre indbyggede usikkerheder, som jeg skal vende tilbage til - men selv om det ikke løser problemet med tidsfaktoren, så kan vi dog komme et betydeligt skridt videre.

Således er undersøgelsens omdrejningspunkt sammenligningen af ledige og beskæftigede. Som supplement hertil er indvandrerkvindernes orientering mod arbejdsmarkedet, herunder jobønske og jobsøgning, også afdækket, da dette aspekt både indgår som en integreret del af motivationsforklaringerne, og samtidig giver grundlag for at få et mere helstøbt forståelse af, hvad der fremmer og hæmmer indvandrerkvindernes beskæftigelse. Sammenligningen af ledige og beskæftigede, kan afdække hvad der reelt har betydning, mens afdækningen af jobønsket og jobsøgningen i højere grad kan anskueliggøre den proces der går forud for evt. beskæftigelse

1.4 Specialets opbygning

Det følgende kapitel præsenterer for det første den eksisterende viden på feltet. For det andet, og sideløbende hermed, præciseres og operationaliseres de konkurrerende forklaringer. Kort sagt: Hvad er undersøgt, hvad ved vi, og hvor kan analysen her bidrage med ny viden?

Kapitel 3 beskriver nærmere specialets design, metode og empiri, herunder en diskussion af de designmæssige og metodiske overvejelser. Herefter følger kapitlerne 4-7, som er de egentlige analyseafsnit, hvor specialets forklaringer konfronteres med de indsamlede data. I kapitel 8 samles der op på de forudgående analyser, og endelig indeholder kapitel 9, ud over konklusionen på selve undersøgelsen, en perspektiverende diskussion af specialets policy-implikationer i relation til den aktuelle politik: Synes brugen af økonomiske incitamenter og øget krav om aktiveringsdeltagelse at virke, hvorfor/hvorfor ikke, og hvad kan gøres anderledes?

---

2. Eksisterende litteratur og præcisering af de konkurrerende forklaringer

I nærværende kapitel gennemgås og diskuteres først hovedlinjerne i den eksisterende litteratur om indvandrerkvinder i et arbejdsmarkedsperspektiv, med hovedvægt på danske/skandinaviske undersøgelser og resultater – der dog også er de mest fremskredne. Dernæst præciseres og operationaliseres de konkurrerende forklaringer. Ud over den litteratur, der direkte relaterer sig til de udvalgte forklaringer, omtales kort enkelte centrale alternative perspektiver, navnlig hvor de kan udgøre forklaringsalternativer til de forklaringer, der afprøves her.

2.1 Betydningen af økonomiske incitamenter

I en årrække er det blevet diskuteret, i hvor høj grad og hvornår økonomiske incitamenter påvirker lediges motivation til at arbejde og overgang til beskæftigelse – både generelt og blandt indvandrere (Clement & Goul Andersen, 2006; Pedersen & Smith, 2002; Nannestad, 2001; Schultz-Nielsen 2000, 2002a, 2002b). På trods af at der er tale om et ofte omtalt emne, mangler der veldokumenteret viden på området (Clement & Goul Andersen, 2006), hvilket særligt gælder for indvandrerkvinder. I nedenstående er den eksisterende viden og dennes mangler beskrevet, hvorefter incitamentsforklaringen præciseres og operationaliseres.

2.1.1 Eksisterende litteratur om økonomiske incitamenter

En stor del af litteraturen beskæftiger sig alene med incitament*strukturer* og ikke med deres effekter på adfærden. Således beregner Pedersen, Pedersen & Schultz-Nielsen (2003), på baggrund af et større surveymateriale, indvandreres økonomiske incitament til at tage et arbejde. Analysen bygger på beregninger af, hvor meget den enkelte får ud af at være i arbejde frem for at modtage overførelsesindkomster (dagpenge). På baggrund heraf konkluderer forfatterne, at indvandrere har et svagere økonomisk incitament til at arbejde sammenlignet med danskere, da en større andel indvandrere end danskere ikke vil have mere end 500 kroner ekstra om måneden, når ekstraudgifter er betalt. Det er specielt personer i lavindkomstgruppen, hvor mange indvandrerkvinder befinder sig, der menes at have incitamentsproblemer.⁸ Da det er dagpenge, der udgør grundlaget for beregningerne, er det værd at bemærke, at mange af de

---

⁸ De præcise beregninger afhænger af, om ekstraudgifter til transport og børnepasning, som følge af at komme i beskæftigelse, indgår.

---

ledige indvandrerkvinder, der indgår i nærværende speciales datagrundlag, ikke modtager dagpenge, men kontanthjælp, hvilket må formodes at højne det økonomiske incitament.

I tråd med ovenstående peger Tranæs & Zimmermann (2004) på, at det økonomiske incitament til at arbejde er fraværende blandt indvandrere (på dagpenge), specielt for kvindernes vedkommende. Mens 5-7 pct. danskere tjener mindre end 1.000 kr. om måneden på at arbejde eller komme i arbejde, gælder det hele 10-20 pct. af indvandrerne.⁹ Tranæs & Zimmermann (2004) beskæftiger sig endvidere med indvandrerens søgeadfærd, herunder hvorvidt de står til rådighed for arbejdsmarkedet. Forfatterne slutter, at 7 ud af 10 indvandrere på kontanthjælp og 4 ud af 10 på dagpenge selv angiver, at de ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, hvilket knytter sig til, at en stor del angiver, at de ikke er aktivt jobsøgende.

I en nyere surveyundersøgelse gennemført af Møller & Rosdahl (2006), med fokus på tidligere og nuværende marginaliserede indvandrere¹⁰, spørges der bl.a. ind til indvandrerkvinders subjektive oplevelse af, om det er en fordel at arbejde frem for at modtage økonomisk hjælp fra det offentlige. Heraf fremgår det, at langt størstedelen af indvandrerne, kvinder i lidt højere grad end mænd, mener det er en fordel, og at stort set alle vurderer, at det er bedre for dem at være i arbejde end ikke at være det (Møller & Rosdahl, 2006: 95-97). Med andre ord peger denne undersøgelse på, at det subjektive økonomiske incitament til at arbejde ikke er fraværende.

Det er interessant, at gruppen af indvandrere i Møller & Rosdahls (2006) undersøgelse tilsyneladende ikke selv oplever et så udbredt incitamentsproblem, som bl.a. Pedersen, Pedersen & Schultz-Nielsen (2003) og Tranæs & Zimmermann (2004) påpeger. Det stiller spørgsmålet om, hvad der er afgørende; Incitamentsstrukturer eller den enkeltes oplevede incitament. Sidstnævnte må formodes at have haft størst betydning for adfærden, men det kan dog ikke afvises, at nogle har svaret det, som de opfattede som politisk korrekt. Det skal dog nævnes, at resultaterne ikke nødvendigvis er modstridende, da en person, der i princippet ikke har en økonomisk gevinst ved at arbejde, samtidig kan have en oplevelse af, at det er økonomisk fordelagtigt.

---

⁹ Det er bl.a. denne beregning, der ligger til grund for at 300-timers reglen er blevet indført, da beregningerne viser, at det økonomiske incitament specielt er fraværende blandt par, hvor begge er på kontanthjælp (Beskæftigelsesministeriet 2005b).

¹⁰ I undersøgelsen forstås "Tidligere marginaliserede" ved den gruppe, som tidligere var ledige, men nu er kommet i beskæftigelse. "Nuværende marginaliserede" består af en gruppe, som stadig er uden for arbejde.

Starthjælpen¹¹ har også bidraget til diskussionen af, hvorvidt økonomiske incitamenter virker, herunder om de tilskynder nyankomme udlændinge til at komme i arbejde. Særligt analysefirmaet CASA (Center for Alternativ Samfundsanalyse) og Beskæftigelsesministeriet har været uenige om starthjælpens effekter. Således konkluderede først en CASA-rapport i 2004, på baggrund af oplysninger fra Beskæftigelsesministeriets DREAM database, at forskellen på starthjælps- og kontanthjælpsmodtageres selvforsørgelse var begrænset, og dermed at en lavere ydelse ikke fremmer beskæftigelsen (Hansen & Hansen, 2004). Ca. et år efter påpegede Beskæftigelsesministeriet (2005d) så, at effekten af starthjælpen var større end kontanthjælpen. I 2006 udgav CASA endnu en analyserapport, hvoraf det fremgik, at starthjælpen ikke medfører selvforsørgelse, men derimod har omfattende sociale- og levemæssige omkostninger for målgruppen (Blauenfeldt et al., 2006). De nyeste resultater på området er fremført af Rockwool Fonden, hvor hovedkonklusionen er, at starthjælpen medvirker til at få indvandrere hurtigere i arbejde, sammenlignet med kontanthjælpsmodtagere (Huynh et al., 2007).

Lyngdahl (2006) undersøger, på baggrund af en surveyundersøgelse blandt indvandrerkvinder og -mænd i Aalborg, starthjælpens betydning fra en lidt anden vinkel, da dens betydning for arbejdsvilligheden er omdrejningspunktet. Lyngdahl (2006) slutter bl.a., at indvandrere, der modtager starthjælp, besidder en større grad af arbejdsvillighed end dem, der modtager kontanthjælp.

Foreløbige resultater om 300-timers reglens virkning, der blev implementeret 1.april 2007, peger alle på, at reglen ikke har haft den forventede beskæftigelseseffekt. Ankestyrelsen (2007) konkluderer på baggrund af svar fra 96 pct. af de danske kommuner, at 2 pct. af målgruppen er kommet i ordinær beskæftigelse. I alt er 23 pct. kommet ud af systemet, hvoraf 8 pct. er overgået til førtidspension og 2 pct. til ordinær beskæftigelse. I denne sammenhæng er det interessant, at Claus Hjort Frederiksen i forbindelse med offentliggørelsen af Ankestyrelsens undersøgelse, håndfast understregede, at reglen har levet op til hensigterne (Pressemeddelelse 2007).

Christensen (2007) slutter, på baggrund af en kvalitativ afdækning af 300-timers reglens virkning, at reglen for nogles vedkommende har styrket jobønsket, men at selve overgangen til beskæftigelse er mere tvivlsom. Herudover peges der på, at reglen formodentlig har haft en effekt på "systemet", bl.a. sagsbehandlingernes indsats for at få de mere "tunge"

---

¹¹ Starthjælp er den offentlige overførelse som tilbydes personer, som er indvandret til Danmark efter 1. juli 2002. Ydelsen erstatter kontanthjælp, som er væsentligt højere.

---

kontanthjælpsmodtagere i arbejde, men dog ikke for alle kommuners vedkommende. Begge undersøgelser beror på empiri, der er indsamlet i de første par måneder efter reglens opstartfase, hvorfor de endelige effekter ikke er afdækket, hvilket der da også tages højde for i begge undersøgelser.

På baggrund af ovenstående gennemgang kan det udledes, at litteraturen ikke giver et entydigt billede af, om økonomiske incitamenter har betydning for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder – de ”objektive” beregninger peger på, at det er tilfældet, mens undersøgelser, med udgangspunkt i det oplevede (subjektive) økonomiske incitament, ikke finder belæg for dette. Incitamentsforklaringen har til hensigt at afdække betydningen af indvandrerkvindernes økonomiske incitament mere grundigt – hvilket specielt er relevant set i lyset af, at den førte politik bygger på en antagelse om, at manglende økonomiske incitamenter udgør en barriere for indvandrerkvindernes beskæftigelse (Regeringen, 2005; Beskæftigelsesministeriet, 2005b).

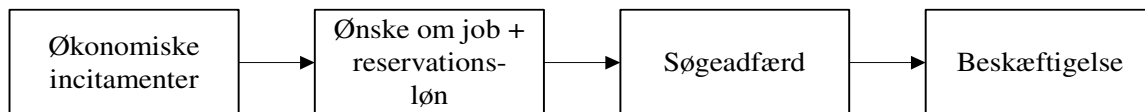

2.1.2 Præcisering og operationalisering af incitamentsforklaringen

Incitamentsforklaringen tager udgangspunkt i den økonomiske søgeteori, hvor ræsonnementet er, at desto større økonomisk tilskyndelse den enkelte har til at tage et arbejde (forskellen på overførelsesindkomst og fremtidig lønindtægt), desto større er motivationen og søgeintensiteten, hvilket øger sandsynligheden for at finde et arbejde jf. figur 2.1. (se bl.a. Rosholm, 2006: 2-9; Clement & Goul Andersen, 2006: 29-31; Albrekt Larsen, 2003:134; Devine & Kiefer, 1991). Med andre ord fastsætter den ledige en reservationsløn, som er det lønniveau, som vedkommende er villig til at arbejde for. Om indvandrerkvinder ønsker og søger arbejde afhænger derfor i denne optik af, om de jobtilbud, der præsenteres, er større eller mindre end reservationslønnen.

Figur. 2.1 Forestillingen om økonomisk incitamenter i økonomisk søgeteori¹²

Kilde. Albrekt Larsen. 2003: 133-134

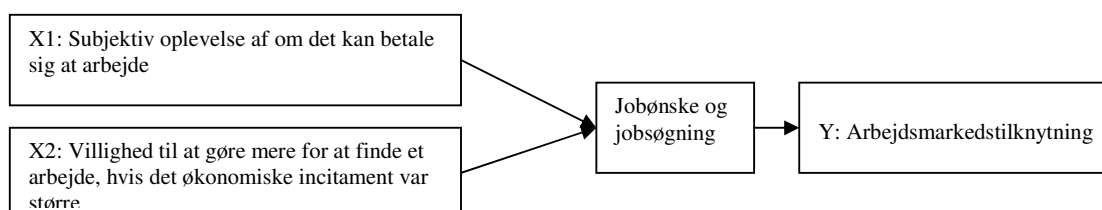
Som det blev påpeget i litteraturgennemgangen, er det vigtigt at sondre mellem incitamentseffekter, incitamentsstrukturer, den enkeltes økonomiske motivation (ønske om job) og selve forsøget på at komme i arbejde (jobsøgningen). Flere af undersøgelserne i litteraturgennemgangen afdækker incitamentsstrukturer, hvilket siger noget om, hvorvidt det økonomiske incitament objektivt er til stede, men ikke om selve overgangen til beskæftigelse, som incitamenteffekten er et mål for. Det er mest ønskværdigt at afdække incitamentseffekter, men da nærværende speciales design ikke indbefatter tidsperspektivet, er det ikke muligt. Derimod kan betydningen af oplevede økonomiske incitamenter, og betydning heraf for jobønsket og jobsøgningen, analyseres nærmere. Følgende to sammenhænge er omdrejningspunktet i analysen af incitamentsforklaringen.

---

¹² Søgeteorien bygger på en forenklet forestilling om menneskers handlinger samt nogle forudsætninger om, at der er fuld information, individer er nyttemaksimerende, ledighed som en frivillig situation osv. (Rosholm, 2006; Clement & Goul Andersen, 2006).

- Forskellen på ledige og beskæftigedes vurdering af, om det kan betale sig at arbejde frem for at modtage overførelsesindkomster, og den videre betydning for jobønsket og jobsøgningen.
- Forskellen på ledige og beskæftigedes vurdering af, om de ville gøre mere for at finde et arbejde, hvis den økonomiske gevinst var større, og den videre betydning for jobønsket og jobsøgningen.

Figur 2.2 Operationalisering af incitamentsforklaringen¹³

Kausalmodellen i figur 2.2 bygger på en antagelse om, at der er en sammenhæng mellem jobsøgning og overgang til beskæftigelse, dvs. jo flere jobs der søges, desto større er sandsynligheden for beskæftigelse. Der skal dog påpeges, at der ikke findes direkte empirisk belæg for denne sammenhæng (se bl.a. Gallie & Alm, 2000).

Jobønske er kun indfanget blandt de ledige, da de beskæftigede selvsagt allerede har et arbejde, hvorimod jobsøgning både er afdækket blandt de ledige og beskæftigede indvandrerkvinder. Det betyder, at det empiriske grundlag er varierende, når disse to faktorer indgår som afhængige i analysen. Hvad der mere præcist knytter sig til jobønske og jobsøgning, er beskrevet nærmere i kapitel 4.

Som nævnt er det oplevelsen af økonomiske incitamenter, der afdækkes i analysen af incitamentsforklaringen, da antagelsen er, at selve oplevelsen har afgørende adfærdsmæssige virkninger, samtidig med at det er denne vinkel, som lader sig belyse på baggrund af surveymaterialet. Derfor er det kun én vinkel af mange, der belyses, da der findes flere sondringer og grader af incitamenter, som ikke nødvendigvis har den samme effekt, hvilket er illustreret i tabel 2.3.

¹³ Jobønske og jobsøgning er sidestillet i modellen, men i den økonomisk søgemodel kommer jobønske forud for jobsøgningen jf. figur 2.1.

Figur 2.3 Forskellige typer og sondringer af økonomiske incitamenter	
Objektive	Subjektive "oplevede"
Små	Store (eks. 300 timers reglen)
Positive	Negative
Kroner og ører	Modydelse
Kortsigtede	Langsigtede

Kilde: Clement & Goul Andersen, 2006: 32

At der ikke nødvendigvis er en overensstemmelse mellem forskellige typer af incitamenter, blev illustreret i litteraturgennemgangen i forbindelse med sondringen mellem "objektive" og "subjektive" incitamenter. Heller ikke positive og negative incitamenter forventes at virke end ens (Clement & Goul Andersen, 2006: 32-35). 300-timers reglen er et aktuelt eksempel på et negativt økonomisk incitament, hvor eksistensgrundlaget forsvinder ved manglende beskæftigelse, hvilket må formodes at virke forskelligt fra positive incitamenter, som f.eks. beskæftigelsesfradraget er et eksempel på. På den baggrund er det derfor vigtigt at understrege, at denne undersøgelse *ikke* direkte udtaler sig om virkningen af 300-timers reglen, men snarere om incitamenters betydning generelt.

2.2 Husmodermentalitet?

I en stor del af litteraturen om indvandrerkvinder og arbejdsmarkedet, er opmærksomheden rettet mod betydningen af et traditionelt familiesyn. En række undersøgelser dokumenterer således, at indvandrerfamilier ofte har et mere traditionelt familiesyn; men hvorvidt dette er ensbetydende med, at indvandrerkvinder er uvillige til at være udearbejdende, er der til gengæld ikke enighed om. Det er vigtigt at have for øje, at et mere traditionelt familiesyn ikke *nødvendigtvis* er ensbetydende med manglende motivation til at arbejde. Derfor er det vigtigt at skelne imellem, om opprioriteringen af familien overfor arbejdet knytter sig til en ”enten – eller - holdning” (manglende motivation), eller om det nærmere knytter sig til en ”både – og - holdning”.

Baggrunden for, at husmodermentalitetsforklaringen er inddraget i dette speciale, er netop med den hensigt at få efterprøvet, om der er hold i litteraturens formodninger. Herudover er hensigten at inddrage nye aspekter samt præcisere, hvornår der er tale om en husmodermentalitet, og hvornår der ikke er. I nedenstående er et udvalg af litteraturen på området gennemgået, hvorefter husmodermentalitetsforklaringen er præciseret og operationaliseret.

2.2.1 Litteraturgennemgang

Dumont & Liebig (2005) gennemgår, på baggrund af registerdata, indvandrerkvinders tilknytning til arbejdsmarkedet på tværs af OECD landene. På den baggrund slutter forfatterne, at selvom der kontrolleres for køn og uddannelse, halter kvinder med indvandrerbaggrund, specielt med oprindelse i ikke-OECD lande, efter udviklingen på arbejdsmarkedet, da deres beskæftigelsesfrekvens er betydeligt lavere end de indfødte kvinders. Forfatterne *formoder* på den baggrund, at forskellen må knytte sig til, at udviklingen i familiemønstre, kønsopfattelser samt forbedrede børnepasningsmuligheder ikke har haft samme effekt på indvandrerkvinders tilværelse som på de ”indfødte” kvinder. Herudover peger forfatterne på, at konkurrence med de ”indfødte” kvinder, som i mange lande også i stigende grad har indtaget arbejdsmarkedet, kan spille en vigtig rolle. Sidstnævnte har ikke været så omtalt i den danske litteratur, hvilket formodentligt knytter sig til, at danske kvinder allerede i 1980'erne havde en høj arbejdsmarkedsdeltagelse, i modsætning til i andre OECD lande.

Også en række danske undersøgelser konkluderer, at indvandrerfamilier gennemgående er mere traditionelt indstillede med hensyn til holdninger til kvinders beskæftigelse uden for

---

hjemmet og til arbejdsdelingen i hjemmet, hvor kvinderne tager sig af husholdningen (Schmidt, 2002; Schmidt & Jakobsen, 2004; Deding & Jacobsen, 2006). Deding & Jacobsen (2006) slutter på baggrund af en surveyundersøgelse, at indvandrerkvinder, særligt tyrkiske og pakistanske, gennemgående har flere børn, bruger længere tid på husarbejde osv.. Tilfredsheden med tilværelsen blandt indvandrere og danskere er nogenlunde ens, hvorudfra rapportens forfattere *formoder*, at samspillet mellem familie- og arbejdslivet kan udgøre en barriere for, at indvandrerkvinder kommer i arbejde (Deding & Jacobsen, 2006:7-9). Hvorvidt et traditionelt familiesyn er ensbetydende med, at indvandrerkvinder ikke ønsker at arbejde eller ikke må arbejde, bliver dog ikke undersøgt nærmere, og forfatterens påpegninger af, at traditioner forhindrer udearbejde, bygger da strengt taget også kun på formodninger.¹⁴

En omfattende surveyundersøgelse gennemført af Integrationsministeriets Tænketaank (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, 2007) bekræfter, at der er forskel på danskeres og indvandreres holdning til udearbejdende kvinder. Kun 2 pct. af de adspurgte danskere er helt eller delvist enige i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle. Blandt indvandrere er der 32 pct., som har denne holdning. En rundspørge, som Catinét Research har lavet for Ugebrevet A4, stemmer imidlertid ikke overens med ovenstående konklusioner, da den peger på, at både indvandrerkvinder og -mænd er positive overfor, at kvinder er udearbejdende. Holdningen er lidt mere udbredt blandt kvinderne, hvor den deles af 72 pct., end blandt mændene, hvor 67 pct. bakker op om synspunktet. Men i begge grupper er der kun 13 pct., som siger nej til, at indvandrerkvinderne skal ud på arbejdsmarkedet (Ugebrevet A4: 22.01 2007).

Umiddelbart skulle man tro, at de to undersøgelses resultater er vidt forskellige, men ser man nærmere på procentfordelingen, er forskellen begrænset. Således er der i begge undersøgelser omkring 30 pct., der har en mere eller mindre defensiv holdning til udearbejdende kvinder; men hvor Integrationsministeriets Tænketaank lægger vægt på dem, der er negative, har Ugebrevet A4 fokus på de positive. Desuden kan de to undersøgelses spørgsmålsformuleringer tolkes forskelligt. I undersøgelsen, gennemført af Integrationsministeriets Tænketaank, går spørgsmålsformuleringen på, om mænd har mere ret til at arbejde, hvis der ikke er job til alle, hvorfor dette spørgsmål er noget hypotetisk, mens Ugebrevet A4 mere generelt spørger ind til holdningen om, at kvinder er udearbejdende.

---

¹⁴ Hertil skal det tilføjes, at undersøgelser viser, at der i den danske befolkning er flere kvinder end mænd, som ønsker ligestilling mellem kønnene (Bonke, 1997). Desuden viser en norsk undersøgelse, at næsten en tredjedel af nordmændene mener, at kvinder med meget små børn ikke bør arbejde uden for hjemmet (det samme gælder 80 pct. af pakistannerne), (Drøpping & Kavli, 2002).

Geerdsen et al. (2003) konkluderer på baggrund af en surveyundersøgelse, med tilhørende registeropfølgning blandt unge indvandrere på kontanthjælp i Københavns kommune, at indvandrerkvinders (traditionelle) indstilling til børnepasning udgør en barriere for uddannelse og arbejde. Det bygger forfatterne på, at kvinderne ofte angiver børnepasning som en forhindring for at tage en uddannelse. Desuden påpeger undersøgelsen, at 80 pct. af kvinderne ikke har søgt job indenfor den seneste måned; heraf begrundes halvdelen det med børnepasning.

En svensk undersøgelse, der bygger på interviews med 151 indvandrerkvinder samt 65 institutionelle aktører, peger på, at det forhold, at manden er arbejdsløs i indvandrerfamilier, kan hæmme indvandrerkvindernes muligheder for at blive udearbejdende, da det hæmmer hans position som familieforsørger og dermed hans position i familien (Thomsson & Hoflund, 2000). Samstemmende peger en undersøgelse af somaliere i Danmark på, at somaliske mænd, qua deres historiske, sociale og kulturelle baggrund, kan have problemer i Danmark, når de ikke i samme grad kan opretholde deres tidligere funktion i familien, hvilket kan have negativ effekt på mændenes jobsøgningsadfærd og motivation til at uddanne sig (Bjørn et al., 2003:37-38). Sidstnævnte undersøgelse bygger på interview med 12 somaliere og 11 institutionelle aktører, hvorfor mange af oplysningerne bygger på andenhåndsviden. Det skal også nævnes, at de udvalgte somaliske interviewpersoner ikke repræsenterer gruppen som helhed.

Dale et al. (2006) analyserer i en tidsforløbsanalyse sammenhængen mellem familieetablering, kvalifikationer og beskæftigelse for hvide og etniske minoritetsgrupper i Storbritannien. Analysen påpeger, at der er meget store forskelle mellem minoritetsgrupperne imellem, når det gælder graden af økonomisk aktivitet (knyttet til beskæftigelse). Også selvom der kontrolleres for livsforløb og kvalifikationer. De største forskelle kommer til udtryk mellem kvinder født i Pakistan og Bangladesh overfor caribiske kvinder, hvor førstnævnte har en betydelig lavere økonomisk aktivitet. Ifølge forfatterne skyldes det, at kvinder fra Pakistan og Bangladesh i høj grad lever med en klar kønsopdeling, hvor moderen tager sig af børnepasning på fuldtid. Forfatterne slutter på den baggrund, at forskellen på indvandrerkvindernes beskæftigelsesaktivitet skal forklares ud fra kulturelle og familierelaterede normer, der påvirker kønsrollerne, da kvalifikationer ikke i sig selv kan forklare forskellen.

Lyngdahl (2006) undersøger, i den førnævnte surveyundersøgelse fra Aalborg, sammenhængen mellem indikationer på indvandrerkvinders "husmodermentalitet" og arbejdsvillighed. Undersøgelsen dokumenterer, at både indvandrerkvinder og -mænd er villige

---

til at arbejde, og at der ikke er nævneværdige forskelle kønnene imellem. Blandt kvinderne, er det dem med børn, der er mindst villige til at arbejde, hvilket gør sig gældende på tværs af oprindelsesland. Derimod er der forskel på jobsøgningen mellem indvandrerkvinder og -mænd, hvilket forklares ud fra uddannelsesforskelle og ikke forskelle på orienteringen mod hjemmet. Lyngdahl (2006) finder derfor ikke belæg for, at husmodermentalitet udgør en afgørende barriere for indvandrerkvinders beskæftigelse.

I to undersøgelser¹⁵, baseret på kvalitative interviews med bl.a. indvandrerkvinder, gennemført af LG Insight (2004; 2005), fremhæves kulturelle barrierer og manglende arbejdsidentitet som følge af kultur/traditioner/religion, som afgørende for indvandrerkvinders begrænsede tilknytning til arbejdsmarkedet. En af konklusionerne i 2004-undersøgelsen er, at der er store forskelle kvinderne imellem, men at kulturelle aspekter af den ene eller anden slags udgør en barriere for 2/3 af de 61 interviewede indvandrerkvinders beskæftigelse. Samstemmende konkluderer 2005-undersøgelsen, der fokuserer på kvinder med tyrkisk baggrund, at kulturelle normer og værdier udgør en afgørende barriere for indvandrerkvindernes arbejdsmarkedsdeltagelse. I begge undersøgelser bliver der peget på, at kvinderne enten selv eller efter pres fra netværket, særligt ægtefællen, udvikler undvigestrategier som dårligt helbred, religion, manglende engagement eller dårligt dansk for at undslippe aktivering.

I læsningen af de to LG Insight rapporter savnes en mere eksplicit beskrivelse af, hvad der er forfatterens tolkning, og hvad der er indvandrerkvindernes udlægninger. Dette er specielt påtrængende, når omdrejningspunktet er meget fortolknings- og kontekstafhængige problemstillinger, som begrebet "kultur" uundgåeligt indgår i.

Ipsen et al. (2006) afdækker i en kvalitativ undersøgelse af unge indvandrere uden for arbejdsstyrken i Københavns Kommune (16 – 29 år) nogle af de barrierer, der hæmmer de unge kvindernes beskæftigelsesmuligheder. Ifølge rapportens forfattere, er de unge gifte indvandrerkvinder bremsede af, at de har hovedansvaret for hjemmet, da deres ægtefæller ofte arbejder på meget skæve tidspunkter. Kvinderne giver dog samtidig udtryk for, at deres ægtefæller er positive overfor, at de får en uddannelse og/eller et arbejde. I modsætning til LG Insight rapporterne bliver barriererne ikke knyttet til kulturelle- og traditionsbundne forhold, men i højere grad mangel på kvalifikationer og ressourcer. Ipsen et al. (2006) kommer omkring en lang række barrierer, hvilket giver et nuanceret indblik i de unge indvandrerkvinders

---

¹⁵ Undersøgelsen fra 2004 bygger på 60 interviews med indvandrerkvinder med forskellige baggrund bosiddende på Fyn, samt interviews med en række institutionelle aktører. Undersøgelsen fra 2005 bygger på 60 interviews med indvandrerkvinder med tyrkisk baggrund, 15 mænd med tyrkisk baggrund og 30 institutionelle aktører.

---

situation, men datagrundlaget består af et lille antal indvandrerkvinder, og al omtale af de ikke gifte indvandrerkvinder bygger på andenhåndsviden, hvorfor resultaterne skal tolkes med forbehold.

I den førnævnte undersøgelse blandt somaliere i Danmark (Bjørn et al., 2003) diskuterer forfatterne forskellige barrierer for somaliske kvinders beskæftigelse, hvor de dels taler med kvinderne selv og dels med sagsbehandlere, der har arbejdet med gruppen. På den ene side giver de somaliske kvinder udtryk for, at de *ikke* er undertrykte, og at mændene *ikke* bestemmer, om de skal være udearbejdende. Helt i modstrid med dette udtaler sagsbehandlerne på den anden side, at langt de fleste somaliske kvinder ikke bestemmer selv, samt at flere er undertrykte af kulturelle normer. Disse modsætningsfyldte udtalelser er bemærkelsesværdige og illustrerer, hvor stor forskel der kan være på forskellige aktørers vinkler på samme objekt. Netop sådan et eksempel understreger vigtigheden af at skelne imellem, hvad der er interviewpersonernes udtalelser, og hvad der er forfatternes fortolkninger.

Ovenstående gennemgang vidner om, at der eksisterer en ganske righoldig dansk og international litteratur, om den betydning familiesyn, mentalitet, samt værdier og normer har for indvandrerkvinders beskæftigelse. På trods af den tilsyneladende omfattende evidens, synes der dog ved nærmere eftersyn at være utilstrækkelig dokumentation for, at husmodermentalitet, i form af manglende ikke-økonomisk motivation, direkte hæmmer indvandrerkvindernes arbejdsmarkedstilknnytning. Ganske vist er der rig dokumentation for, at indvandrerfamilier i højere grad end danske familier lever ud fra et mere traditionelt familiesyn, men at dette skulle være ensbetydende med manglende motivation er noget mere usikkert. På trods af den utilstrækkelige dokumentation drager en stor del af litteraturen konklusioner, der forekommer yderst forhastede. Derfor er der behov for at gå antagelserne om husmodermentalitet efter i sømmene, bl.a. ved at sammenligne indvandrerkvinder med og uden beskæftigelse og ved at undersøge, om indikationer på husmodermentalitet afspejler sig i indvandrerkvindernes arbejdsvillighed, hvilket er essensen i efterprøvningen af husmodermentalitetsforklaringen

2.2.2 Præcisering og operationalisering af husmodermentalitetsforklaringen

Husmodermentalitetsforklaringen tager udgangspunkt i litteraturens formodninger om, at den ikke-økonomiske motivation hæmmer indvandrerkvinders ønske om at arbejde, da de i højere

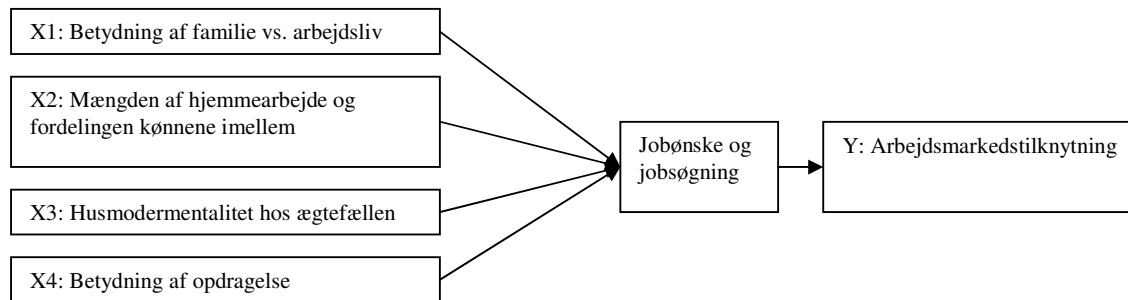
---

grad orienterer sig mod hjemmefronten end mod arbejdsmarkedet. Forklaringen er meget bred, da den rummer utroligt mange aspekter, herunder meget brede emner som kultur og tradition. Derfor er der også tale om en forklaring, som på mange måder både er svær at be- eller afkræfte, specielt på baggrund af en surveyundersøgelse. For hvordan afgør man, om indvandrerkvinder er hæmmet af et traditionelt familiesyn, og hvordan skelner man mellem det kulturelle og ikke-kulturelle? I analysen er det ikke muligt at tage højde for de mere komplekse sammenhænge, men derimod er forklaringen afdækket ud fra flere forskellige vinkler:

- Forskellen mellem ledige og beskæftigedes prioritering af arbejdsliv vs. familieliv og betydningen for jobønsket og jobsøgningen.
- Forskellen mellem ledige og beskæftigedes interne fordeling og mængden af husarbejdet, samt betydningen for jobønsket og jobsøgningen.
- Forskellen mellem ægtefællens (mandens) besiddelse af ”husmodermentalitet” blandt ledige og beskæftigede og betydningen for indvandrerkvindernes jobønske og jobsøgning.
- Forskellen på opdragelsen (socialiseringen) i relation til arbejdsmarkedet blandt ledige og beskæftigede indvandrerkvinder og den videre betydning for jobønsket og jobsøgningen.

De tre første vinkler blev omtalt i litteraturgennemgangen, hvor de to første snævert er knyttet til betydningen af familielivet overfor arbejdslivet samt indvandrerkvinders husarbejde, hvorimod den tredje vinkel er rettet mod ægtefællens ”husmodermentalitet”. Endelig er der den sidste vinkel, som ikke har sit udgangspunkt i litteraturen, men derimod i forundersøgelsen, der indeholdt indikationer af, at fremtidsscenarier, der præger opvæksten og dermed indsocialiseres, kan sætte sine spor senere hen i livet (Breidahl, 2007: 69). Denne vinkel kan dermed, i modsætning til de andre, bidrage med et indblik i, hvilken betydning bagvedliggende traditionsbundne forhold har for indvandrerkvinders beskæftigelse.

Figur 2.4 Operationalisering af husmodermentalitetsforklaringen

Som påpeget i problemstillingsafsnittet hviler husmodermentalitetsforklaringen, i modsætning til incitamentsforklaringen, ikke på en forestilling om kausalretning. Der kan f.eks. stilles spørgsmålstegn ved, om prioriteringen mellem arbejds- og familieliv og mængden af husarbejdet kommer forud for det at have et arbejde og dermed influerer på beskæftigelsesmulighederne, eller om den nærmere skal tolkes som en effekt af at være på eller udenfor arbejdsmarkedet.

2.3 Kvalifikationer og uformelle ressourcer

Effekten af kvalifikationer, i form af uddannelse, færdigheder og danskkundskaber, er undersøgt flere gange i forbindelse med indvandrergruppens beskæftigelsesmuligheder (se bl.a. Lindhardt & Frølander, 2004; Møller & Rosdahl, 2006; Larsen, 2002; Jacobsen, 2002). Derimod er betydningen af mere uformelle ressourcer, som bl.a. kendskab til arbejdsmarkedet og en omgangskreds af udearbejdende, stort set ikke afdækket. I nedenstående er den eksisterende litteratur indledningsvist kortlagt, hvorefter forklaringernes nærmere udformning præciseres.

2.3.1 Litteraturgennemgang

Omfanget af indvandrernes uddannelse er kompliceret at opgøre, da de både kan have en medbragt uddannelse fra hjemlandet og en dansk uddannelse. Selvom begge typer medregnes, har indvandrere i gennemsnit et lavere uddannelsesniveau end danskere (Larsen, 2002; Lindhardt & Frølander, 2004). Det kan skønnes, at mindst 45 pct. af de 16-66-årige indvandrere har grundskole som den højest fuldførte uddannelse. Den tilsvarende andel blandt danskere er omkring 1/3. Møller & Rosdahl (2006) peger i en sammenligning af tidligere og nuværende marginaliserede på, at dem, der er kommet i arbejde, generelt har taget mere uddannelse i Danmark, end dem der fortsat er marginaliserede. Men for begge grupper gælder

---

det, at langt størstedelen ingen uddannelse har taget i Danmark, hvorfor der kun er tale om en svag sammenhæng.

Også danskkundskabers betydning er et vanskeligt mål, da niveauet ofte opgøres på baggrund af skønsmæssig vurdering, som enten kan registreres via interviewernes vurdering eller indvandrernes selvrapporterede niveau. Schultz-Nielsen (2002a) har forsøgt at måle indvandrernes danskkundskaber gennem interviewernes vurderinger af disse. Resultatet er, at de sproglige kundskaber i høj grad hænger sammen med, om indvandrere er i beskæftigelse eller ej, hvilket specielt gælder for kvinder. Møller & Rosdahl (2006) når frem til stort set samme resultat. På baggrund af en undersøgelse slutter Larsen (2000), at indvandrerkvinder har dårligere sprogkundskaber end indvandrer mænd, hvilket formodes at hænge sammen med, at indvandrerkvinder har færre udadvendte aktiviteter og mindre medbragt uddannelse end mændene.

Selvom kvalifikationer således spiller en rolle, påpeger flere internationale undersøgelser (Dumont & Liebig, 2005; Dale et al., 2006), at kvalifikationer ikke i sig selv kan forklare forskellen i arbejdsmarkedsdeltagelsen mellem indfødte- og indvandrer-kvinder, hvorfor forskellen i stedet knyttes sammen med traditionelle familie- og kønsroller. Måske kan også manglende omsætning af kvalifikationer fra hjemlandet forklare en del af forskellen, og/eller at også uformelle ressourcer kan have betydning for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder.

Betydningen af ressourcer, bl.a. i form af kendskab, er blevet behandlet sporadisk i en række kvalitative undersøgelser (LG Insight 2004; LG Insight 2005; Ipsen et al., 2006), hvor det bl.a. påpeges, at manglende kendskab til, hvad det vil sige at være udearbejdende, for nogle indvandrerkvinder udgør en barriere. Betydningen af ressourcer er dog ikke afdækket systematisk, hvorfor der ikke eksisterer et overblik over, hvilken betydning ressourcer mere præcist har. Denne mangel har analysen af ressourcernes betydning til formål at imødekomme.

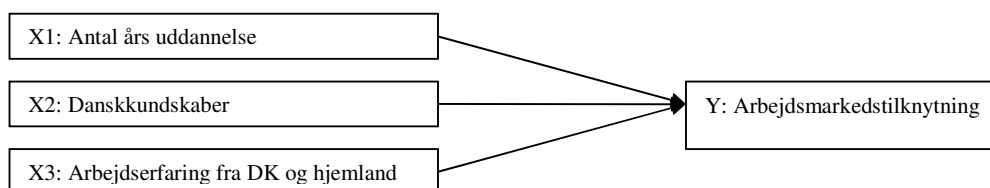
2.3.2 Betydningen af kvalifikationer – præcisering og operationalisering

Kort fortalt er antagelsen bag kvalifikationsforklaringen, at desto flere kvalifikationer den enkelte besidder, desto bedre er muligheden for at komme i arbejde. Fokus er ikke på, om danske kvinder har flere kvalifikationer end indvandrerkvinder, men derimod om kvalifikationer har betydning for, at nogle indvandrerkvinder arbejder, og andre ikke gør. I afdækningen af kvalifikationers betydning er der taget højde for følgende indikatorer:

- Antal års uddannelse (sammensat mål)

-
- Danskkundskaber (interviewers vurdering)
  - Arbejdserfaring fra hjemland og Danmark

Figur 2.5 Operationalisering af kvalifikationsforklaringen

Da uddannelse som regel kommer forud for beskæftigelse, giver kausalretningen stort set sig selv. Derimod er det mere usikkert, om danskkundskabernes kvalitet skal opfattes som en årsag til, at nogle kommer i arbejde og andre ikke, eller om de nærmere afspejler en effekt heraf. Sidstnævnte kan relateres til, at det at have et arbejde kan have selvforstærkende effekt, når mulighederne for at bruge det danske sprog forbedres ved at være på en dansk arbejdsplads med danske kollegaer (Schultz-Nielsen, 2000). På den anden side kan der dog også argumenteres for, at det modsatte kan være tilfældet. F.eks. er det nok begrænset, hvor meget dansk man lærer af at gøre rent eller arbejde på fabrik.

Mht. danskkundskaber kan det også diskuteres, om de udelukkende afspejler kvalifikationer, eller om mangel på danskkundskaber også kan opfattes som en kulturel eller en motivationsm ssig barriere.

Som pointeret i litteraturgennemgangen, skal der i opgørelsen af indvandrergruppens uddannelsesniveau både tages højde for uddannelse opnået i hjemlandet og i Danmark. Her skal man dog være opmærksom på, at uddannelse fra hjemlandet ikke altid har den samme værdi, som den der er opnået i Danmark, hvilket der kan være mange forklaringer på. F.eks. har flere indvandrere, på trods af deres høje uddannelsesniveau fra hjemlandet, svært ved at komme i arbejde i Danmark. På den baggrund kan det diskuteres, om det er mest hensigtsmæssigt at benytte et adskilt eller et samlet mål for uddannelse. I denne sammenhæng er den sammensatte opgørelse valgt, da andelen af indvandrerkvinder i stikprøven, der har taget en uddannelse i Danmark, er begrænset.

Vurderingen af indvandrerkvindernes danskkundskaber bygger på interviewerens vurdering.

Udover at undersøge hvilken betydning kvalifikationer har for indvandrerkvinders beskæftigelse, kommer vi også afslutningsvis ind på, hvilken sammenhæng der er mellem

---

kvalifikationer og indvandrerkvindernes orientering mod arbejdsmarkedet (jobønske og jobsøgning).

2.3.3 Betydningen af ressourcer – præcisering og operationalisering

Begrebet ”ressourcer” benyttes i flere forskellige betydninger, og nogle gange optræder det som et synonym for kvalifikationer. I denne sammenhæng er de to begreber adskilt, da ressourcer i modsætning til uddannelse og færdigheder repræsenterer faktorer, der ikke kan måles objektivt, og som ikke afdækkes på baggrund af registeroplysninger.

Omdrejningspunktet i resourceforklaringen er, om ressourcer i form af kendskab til at søge arbejde og at have en omgangskreds bestående af udearbejdende kvinder, påvirker indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder. Det skal derfor understreges, at analysen kun repræsenterer et lille udsnit af ressourcer¹⁶.

Betydningen af kendskab

Antagelsen bag kvalifikationsforklaringen er, at kendskab har betydning for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder. Baggrunden for, at kendskab er blevet medtaget som en selvstændig forklaringstype, er, at flere af de ledige indvandrerkvinder aldrig har været på arbejdsmarkedet, hvorfor deres kendskab hertil formodentlig er begrænset. Dette kom til udtryk i forundersøgelsen, hvor et manglende kendskab til, og fortrolighed med det danske arbejdsmarked, synes at udgøre en stor barriere. Det manglende kendskab gjorde sig særligt gældende blandt dem, der er vokset op i landområder, hvorimod de indvandrerkvinder, der er vokset op i storbyer, havde et noget bedre kendskab (Breidahl, 2007: 43-48). Det manglende kendskab til arbejdsmarkedet, som i forundersøgelsen synes at præge indvandrerkvinderne, rejser spørgsmålet, om man kan besidde et arbejde, være i stand til at søge et arbejde samt være motiveret, hvis man ikke ved, hvad der er i vente! Kendskabsforklaringen bygger derfor på en antagelse om, at manglende kendskab til arbejdsmarkedet hæmmer den enkeltes muligheder for at få et arbejde, da vedkommende ikke kan skrive en ansøgning, ikke ved hvad det vil sige at være udearbejdende og ikke har et netværk bestående af udearbejdende kvinder, der kan formidle den fornødne information. Sidstnævnte knytter sig til det såkaldte ”netværksperspektiv”, som dette speciale har afgrænset sig fra.

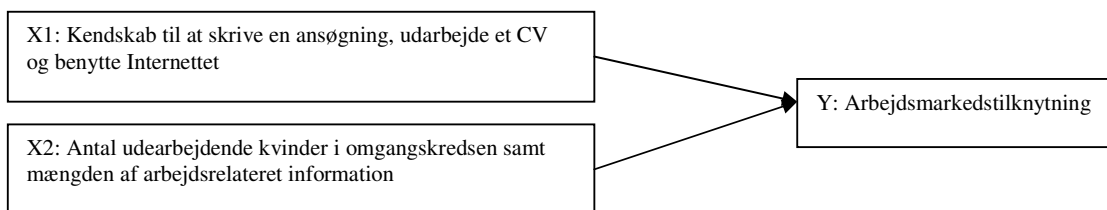
¹⁶ Oprindeligt var planen at afdække betydningen af selvtilid, men en fejl i empiriindsamlingen forhindrede dette.

For at indfange betydning heraf er kendskabsforklaringen afdækket på baggrund af følgende indikatorer:

- Forskellen på ledige og beskæftigede indvandrerkvinders vurdering af, om de har kendskab til at skrive en ansøgning, lave et CV og benytte Internettet.
- Forskellen på antal udearbejdende kvinder i de ledige og beskæftigede indvandrerkvinders omgangskreds, samt hvor meget omgangskredsen fortæller om arbejdsmarkedet.
-

Figur 2.6 Operationalisering af kendskabsforklaringen

Ligesom tilfældet var for husmodermentalitetsforklaringen, kan det diskuteres, om ressourcer i form af kendskab påvirker indvandrerkvindernes mulighed for at komme i arbejde, eller om ressourcer nærmere skal ses som en funktion af at være på arbejdsmarkedet.

Udover at afdække betydningen af kendskab for indvandrerkvindernes beskæftigelsesmuligheder, er det også undersøgt, hvordan kendskab influerer på indvandrerkvindernes orientering mod arbejdsmarkedet (jobønske og jobsøgning).

2.4 Helbred som barriere for beskæftigelse

Det, at tage højde for helbredet blandt ledige, er ikke noget nyt, men det er som regel ikke et aspekt, der lægger navn til en selvstændig forklaringstype. Baggrunden for at tage det op her er, at der i Danmark har været ret megen fokus på indvandrerkvindernes sygdomsopfattelser og oplevede helbredstilstand, uden at problematikken er undersøgt systematisk. Blandt andet har det været hævdet, at kvindernes oplevede sygdom ofte ikke bunder i objektive kriterier, hvorfor kvindernes oplevede helbredsproblemer kan ses som en ”undvigelsesstrategi”, der bunder i utilstrækkelig motivation til at arbejde (LG Insight, 2004). Andre ser den oplevede sygdom som en form for ”overlevelsesstrategi”, hvilket bl.a. kan relateres til at have ”ondt i livet”, frem

---

for fysiske skavanker (Breidahl, 2007). Om det er disse strategier, som gør sig gældende, eller om indvandrerkvinder faktisk er syge, er der ikke klarhed om.

I nedenstående er den eksisterende litteratur om indvandrerkvinders sygdomsopfattelser og oplevede helbredstilstand gennemgået, hvorefter sygdomsforklaringen er præciseret og operationaliseret.

2.4.1 Eksisterende litteratur om helbreds- og sygdomsproblematikken

På baggrund af en række interview med indvandrerkvinder slutter LG Insight rapporterne, at den subjektive sygdomsopfattelse udgør en barriere (LG Insight 2004; 2005). Samtidig pointeres det, at det er vigtigt at være opmærksom på, at indvandrerkvindernes oplevelse af sygdom, kan bunde i flere forskellige forhold, bl.a. motivation, psykiske, fysiske, psykosomatiske og sociale forhold, hvorfor problematikken ikke udelukkende kan sammenkædes med mangel på motivation.

I forundersøgelsen fremstod sygdomsproblematikken blandt nogle af indvandrerkvinderne som en barriere for at opnå beskæftigelse, men ikke for alle. Det var desuden tydeligt, at de indvandrerkvinder, der følte sig mest syge, også gav udtryk for mest frustration over tilværelsen. Nogle af de sagsbehandlere, der blev interviewet, karakteriserede sygdomsproblematikken som en undvigelsesstrategi, mens sundhedsplejerskerne i højere grad mente, at problemet beror på manglende kropsbevidsthed (Breidahl, 2007:111-115). Denne forskel i de to faggruppers vurdering kan formodentlig delvist tilskrives, at sagsbehandlerne primære formål er at få indvandrerkvinderne i arbejde, hvorimod sundhedsplejerskernes arbejde mere generelt sigter mod sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse.

Generelt er der begrænset viden om, hvordan etniske minoriteter forstår og håndterer sygdomsrisici, og hvad der reelt ligger til grund for deres sygdomssituation. En undersøgelse gennemført af Institut for Folkesundhed ved Københavns Universitet (Mygind et al., 2006) har kortlagt forskningslitteraturen på området. Her påpeges det, at en del af de etniske forskelle og variationer i opfattelsen af sygdom og sundhed kan forklares ud fra sociale forskelle. De etniske minoritetsgrupper er overrepræsenterede i de lavere socialgrupper, og disse grupper har generelt et dårligere helbred og er udsat for flere risikofaktorer end andre. Manglende overskud til at mindske risikoadfærd, som f.eks. rygning og madlavning med anvendelse af meget olie, kan skyldes sociale forhold. Vanskeligheder med at tale og forstå dansk kan også være en barriere for etniske minoriteters adgang til at forstå og deltage i kommunikation om risici. Social ulighed i sundhed rammer også de etniske minoriteter.

Udover de sociale forskelle er der tilsyneladende også en række etniske forskelle og variationer i den måde, som sygdom og sundhed opfattes og tackles på. Dette kan hænge sammen med de vanskeligheder, der er forbundet med at have en anden kulturel og sproglig baggrund end majoriteten. Selve migrationsprocessen menes også at have betydning for opfattelsen af sygdomsrisici, hvilket bl.a. kan komme til udtryk ved psykisk stress (Mygind et al., 2006).

Der forefindes faktisk ikke danske undersøgelser, der direkte sammenligner det selvvaluerede helbred mellem danskere og etniske minoriteter (Schläger et al., 2005:21-23). Derimod peger en svensk undersøgelse på, at de etniske minoriteter i højere grad end (indfødte) svenskere vurderer deres helbred som værende dårligt. Undersøgelsen peger desuden på, at kvinderne blandt de etniske minoriteter vurderer deres helbred som dårligere end mændenes (FHI 2002:29).

Selv om indvandrerkvindernes sygdom opfattes som et udbredt fænomen, skal det tilføjes, at statistiske oplysninger fra Vejle, som indgår i forundersøgelsen, viser, at 1 ud af 4 indvandrerkvinder i Vejle var registreret til at have haft 1 eller flere sygeperioder, i den tid de har stået i kommunens registre. Herudover viser tallene, at det særligt er de ældste indvandrerkvinder (50+), og dem som er placeret i matchgruppe 5, der hiver gennemsnittet op (Breidahl, 2007: 139, 151, 154).

2.4.2 Sygdomsforklaring – præcisering og operationalisering

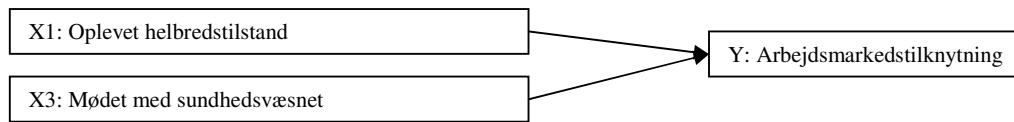
På baggrund af ovenstående kan det udledes, at der formodentlig er mange forklaringer på, hvorfor sygdom som barriere formodentlig er særligt udbredt blandt indvandrerkvinder, men *hvor* udbredt er der ikke klarhed om. Desuden mangler der systematisk viden om, hvorvidt indvandrerkvindernes oplevelse af sygdom og af deres eget helbred direkte påvirker deres beskæftigelsesmuligheder. For at indfange dette er følgende tre indikatorer benyttet:

- Forskellen på de ledige og beskæftigede indvandrerkvinders selvvaluerede helbred: Føler de ledige sig mere syge end de beskæftigede?
- Hvad karakteriserer indvandrerkvindernes møde med sundhedssystemet, og er der forskel på ledige og beskæftigede? Har de været ved lægen og oplevet, at lægen ikke mente, de var syge, og hvordan reagerede de i så fald? Dette aspekt kan afdække et lille flig af, om det subjektive spiller en rolle, da den kan indfange, om kvinderne, i en "lægelig" optik, er blevet afvist.

Figur 2.7 Operationalisering af sygdomsforklaringen

Ligesom i analysen af kvalifikationer og ressourcer, er det også afslutningsvist i analysen af sygdomsforklaringen afdækket, hvilken betydning selv vurderet helbred har for indvandrerkvindernes jobønske og jobsøgning.

2.5 Systemforklaringen - Indvandrerkvindernes aktiveringsdeltagelse og mødet med frontmedarbejderne

Systemforklaringen tager både afsæt i den eksisterende litteratur samt empiriske observationer fra forundersøgelsen. En del af den eksisterende litteratur er optaget af spørgsmålet om, hvilken betydning kommunernes beskæftigelsesindsats har for indvandrerkvinders beskæftigelse. Som det vil fremgå af nedenstående gennemgang, er det ud fra vidt forskellige vinkler, at problemstillingen belyses, ligesom der er forskel på, hvad der konkluderes. Efter litteraturgennemgangen er systemforklaringen nærmere præciseret og ikke mindst operationaliseret.

2.5.1 Litteraturgennemgang

I en analyserapport udgivet af Beskæftigelsesministeriet (2005c) konkluderes det på baggrund af registeroplysninger, at det nytter at aktivere indvandrere, da den gennemsnitlige udslusningsgrad, (der viser i hvor stor en del af tiden, i de første 26 uger efter endt aktivering, en person har været selvforsørgende) er 21,6 pct., hvilket ligger lidt under den gennemsnitlige udslusningsgrad for danskere. Rapporten viser også, at der er stor forskel på effekten af aktiveringen i landets kommuner, da de ”bedste” kommuner efter endt aktiveringsforløb har en selvforsørgelsesgrad på mellem 36 og 44 pct., mens de ”dårligste” har en selvforsørgelsesgrad på mellem 5 og 9 pct. Herudover påpeges det, at der er stor forskel på, hvor passive indvandrerne får lov til at være kommunerne imellem, da andelen af passive i nogle kommuner ligger på 21,2 pct. og i andre på 55,2 pct. I sammenligningen er der korrigeret for karakteristika ved indvandrergruppens sammensætning. En undersøgelse af Husted et al (2007) underbygger antagelsen om store mellemkommunale forskelle, hvilket indikerer, at kommunernes beskæftigelsesindsats er en afgørende faktor for udfaldet af indsatsen.

Ovenstående resultater er benyttet som argument for, at kravet om aktiv aktiveringsdeltagelse som følge af *Ny Chance Til Alle*, bør intensiveret yderligere (se bl.a. Regeringen, 2005; Beskæftigelsesministeriet, 2005c).

Møller & Rosdahl (2006) og Geerdsen et al. (2003) har undersøgt aktiveringens effekter på indvandreres beskæftigelsesmuligheder, samt hvordan indvandrerne selv vurderer indsatsen. Møller & Rosdahl (2006) slutter bl.a., at aktiveringsdeltagelsen ikke synes at have spillet den store rolle for, hvilke indvandrere der er kommet i beskæftigelse, og hvem der ikke er, da 69

---

pct. (66 mænd og 73 kvinder) af de tidligere marginaliserede, der opnåede beskæftigelse, ikke havde deltaget i nogen aktiveringsforanstaltninger forud for beskæftigelsen. Sammenlignet havde 63 pct. (59 mænd, 67 kvinder) af de fortsat marginaliserede ikke været i aktivering. Også Geerdsen et al. (2003) konkluderer, at der kun kan måles en yderst beskeden positiv effekt af aktivering blandt unge indvandrere på kontanthjælp i København.

Geerdsen et al. (2003) peger endvidere på, at både en række karakteristika ved indsatsens indretning og ved deltagerne har betydning for udfaldet af aktiveringsdeltagelsen, hvilket underbygger systemforklaringens ræsonnement. For det første synes aktiveringseffekten at være større blandt kvinder end mænd. For det andet synes effekten af vejledningsforløb at være større end effekten af opkvalificerende forløb. For det tredje synes aktivering næsten udelukkende at have en effekt for indvandrerkvinder med en kortere ledighedshistorie, mens kvinder, der har været ledige i lange perioder, ikke påvirkes af aktiveringsdeltagelse. Noget overraskende (ud fra antagelsen om husmodermentalitet) viser det sig, at kvinder, der lever i parforhold med børn, har større udbytte af aktivering end kvinder uden børn¹⁷. Denne forskel kan formentlig henføres til, at det er de yngre kvinder, der har børn. I begge undersøgelser er kvinderne i øvrigt mere tilfredse med udbyttet af aktiveringsdeltagelsen, end mændene er. Endvidere peger Geerdsen et al. (2003) på, at der blandt de unge indvandrere generelt er utilfredshed med sagsbehandlerne, da flere oplever, at der ikke er blevet lagt en plan for dem, og at de ikke i et tilstrækkeligt omfang bliver inddraget i processen omkring deres kommende situation.

Jagd (2007, endnu ikke udgivet) peger i en antropologisk Ph.d. afhandling på, at somaliske kvinders relation til majoritetsbefolkningen, herunder sagsbehandlerne, har afgørende betydning for deres selvopfattelse og motivation til aktivt at søge arbejde. Mange somaliske kvinder oplever, at sagsbehandlere i samtale efter samtale problematiserer deres jobmuligheder med henvisning til deres påklædning, hvilket resulterer i, at nogle mister motivation og opgiver at søge arbejde. Ifølge Jagd (2007), er der ingen "onde" hensigter fra sagsbehandlerne side, da de i misforstået godhed vil skåne kvinderne for den "onde" verden, men den misforståede godhed kan have alvorlige konsekvenser for kvindernes videre orientering mod arbejdsmarkedet. Desuden peger Jagd på, at sagsbehandlere, politikere osv. ofte er præget af stereotype forestillinger om, hvad der er rigtigt for en "indvandrer kvinde". Det resulterer bl.a. i, at det ofte er traditionelle kvindefag, f.eks. Social- og sundhedsuddannelsen samt

---

¹⁷ Forfatterne til rapporten understreger dog, at resultaterne skal tages med forbehold, pga. det begrænsede antal respondenter.

---

rengøringsjob, som indvandrerkvinderne bliver præsenteret for. Sagsbehandlerne stereotypisering og holdning til kvindernes påklædning kan dermed være med til at placere indvandrerkvinder i en bestemt ”kasse”, som de ikke nødvendigvis selv har en interesse i, og som måske kan hæmme deres beskæftigelsesmuligheder.

Påpegningen af stereotype forestillinger hos sagsbehandlerne går igen i en svensk undersøgelse af Thomsson & Hoflund (2000), hvor det påpeges, at det arbejdsmarkedspolitiske system er med til at reproducere kønsrollemønstre, da kvinderne imod deres ønske får tilbudt mindre opkvalificering end mændene og for ofte placeres ureflekteret i traditionelle kvindebrancher. Ovenstående indikerer, at etnisk oprindelse og påklædning kan påvirke indvandrerkvindernes møde med frontmedarbejderne og udbytte af indsatsen. Om frontmedarbejdernes udtalelser også har betydning i denne undersøgelse er undersøgt nærmere i analysen.

En kvalitativ interviewundersøgelse af Thomsson & Hoflund (2000) afdækker 151 svenske indvandrerkvinders syn på aktiveringsdeltagelsen og diskuterer, om aktiveringen reelt bidrager til, at kvinderne kommer i arbejde. Kvinderne selv retter i interviewene en massiv kritik mod de foranstaltninger, de deltager i, samt mod arbejdsformidlingens håndtering af deres situation. De finder det meget svært at stille krav og vinde gehør for deres ønsker og behov, da de befinder sig i en lavstatussituation, hvor de er afhængige af andres hjælp.

Også Knoke (2005) peger på, at det beskæftigelsesrettede system ikke nødvendigvis hjælper indvandrerkvinder i arbejde. Bl.a. synes beskæftigelsesrettede tilbud og aktiviteter til indvandrerkvinder ikke at have bidraget til større tilknytning til arbejdsmarkedet. I stedet opstod der en ”ond cirkel”, hvor gentagen aktiveringsdeltagelse ikke førte til beskæftigelse. Ifølge Knoke skyldes det bl.a., at arbejdsgiverne misbrugte indvandrerne som løsarbejdere

Alt i alt peger ovenstående på, at det at sidde ”fast” i systemet i sig selv har en demotiverende effekt, hvorfor antallet af aktiveringsforløb kan formodes at indvirke på, hvor succesfuldt beskæftigelsesindsatsen opleves.

Indvandrerkvindernes skepsis og aktiveringens dårlige ry er også påpeget i andre undersøgelser (bl.a. Ipsen et al, 2006; LG Insight 2004, 2005). Dele af litteraturen sammenkæder den kritiske holdning med manglende motivation fra indvandrerkvindernes side. Spørgsmålet er, om ikke også aspekter ved kommunernes beskæftigelsesindsats kan have betydning for denne frustration, hvilket bl.a. Jagd (2007) og Thomsson & Hoflund (2000) påpeger.

Nogle af de tendenser, der er blevet påpeget i ovenstående gennemgang, kan genfindes i de empiriske observationer fra forundersøgelsen. I interviewene fyldte indvandrerkvindernes vurdering af aktiveringsindsatsen og frontlinjemedarbejdere generelt meget - både i en positiv og i en negativ retning. Det skyldes formodentlig, at mange af indvandrerkvindene aldrig har haft tilknytning til arbejdsmarkedet, hvorfor det er igennem aktiveringen, at de har stiftet bekendtskab med arbejdsmarkedet, herunder oplevet deres ”opture” og ”nedture”¹⁸ Desuden var der stor forskel på indvandrerkvindernes vurdering af indsatsen. Nogle påpegede meget positive aspekter, som gavtede deres beskæftigelsesmuligheder, og andre en række negative. Herudover var det tydeligt, at den manglende effekt af aktiveringsdeltagelsen og konfrontationer med sagsbehandlere havde negativ betydning for kvindernes tilværelse og tro på fremtiden – specielt dem, der havde været i aktivering igen og igen uden resultat (Breidahl 2007:70-73).

Den eksisterende litteratur samt indicier fra forundersøgelsen rummer tydelige indikationer af, at nogle ledige oplever et stort udbytte af kommunernes beskæftigelsesindsats, mens andre ikke gør. Litteraturen peger på en række faktorer, der menes at have betydning, både ved beskæftigelsesindsatsens indretning og ved ”klienterne”. Systemforklaringen har dels til hensigt at give et indblik i, hvordan indvandrerkvindene selv oplever kommunernes beskæftigelsesindsats, og dels søger den at gå et spadestik dybere ved at systematisere nogle af de faktorer ved indsatsens indretning og ved indvandrerkvindene selv, der har betydning for udfaldet. Nedenfor er systemforklaringen afgrænset og operationaliseret.

---

¹⁸ På den baggrund kan der argumenteres for, at udbyttet af aktiveringsdeltagelsen er ekstra vigtigt, da det skal bidrage til den grundlæggende opkvalificering.

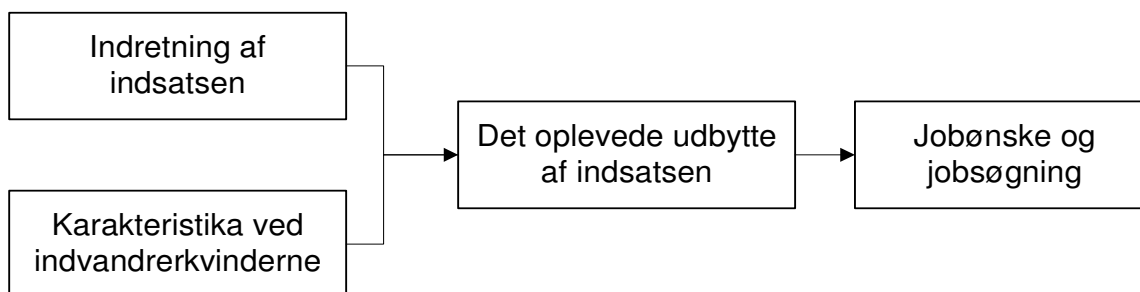
2.5.2 Præcisering og operationalisering

Systemforklaringens antagelse er, at både indretningen af kommunernes beskæftigelsesindsats og karakteristika ved indvandrerkvinderne har betydning for, om indsatsen forbedrer eller nærmere skader indvandrerkvindernes muligheder for at komme i arbejde. De to niveauer opfattes derfor ikke som statiske og uafhængige, men som indbyrdes afhængige (Järvinen & Mik-Meyer, 2004: 11-15).

Et centralt omdrejningspunkt i systemforklaringen er *”Betydningen af kommunernes beskæftigelsesindsats for indvandrerkvindernes muligheder for at komme i arbejder”*. Ofte benyttes selve overgangen til beskæftigelse, også omtalt som *”beskæftigelseseffekten”* eller *”udslusningseffekten”*, som indikator for, om indsatsen har virket efter hensigten.¹⁹

I denne sammenhæng er det ikke muligt at afdække selve beskæftigelseseffekten, pga. det benyttede datamateriale, designets manglende tidsperspektiv og det faktum, at kun lidt under halvdelen af de indvandrerkvinder, der er i arbejde, tidligere har været i aktivering. Analysens omdrejningspunkt er i stedet, om indvandrerkvinderne gennem beskæftigelsesindsatsen oplever, at de kommer tættere på arbejdsmarkedet, og om oplevelsen heraf influerer på deres jobønske og jobsøgning. De forskellige led er illustreret i figur 2.8.

Figur 2.8 Systemforklaringens to analysedele

Antagelsen er derfor, at udbyttet af beskæftigelsesindsatsen har betydning for indvandrerkvindernes efterfølgende muligheder for at komme i arbejde, samt at udbyttet af indsatsen både kan være med til at ”tænde” og ”slukke” indvandrerkvindernes motivation. Dermed opereres der med en forståelse af motivation som ikke-statisk, da antagelsen er, at den kan påvirkes af den givne kontekst.

Dette skal ses i lyset af, at mange indvandrerkvinder aldrig har haft et arbejde og samtidig mangler indsigt i, hvad det vil sige at være udearbejdende. Ud fra det rationale, er det ekstra

---

¹⁹ Der knytter sig en række usikkerheder til denne indikator, da det er svært at udelukke, at andre forhold end aktiveringen, har haft betydning for overgangen til beskæftigelse (Hansen et al., 2005).

---

vigtigt at give indvandrerkvinderne en positiv forsmag på, hvad livet som udearbejdende indebærer, hvilket beskæftigelsesindsatsen kan bidrage med. Det kan dog diskuteres, om kausalretningen i princippet går den modsatte vej – forstået på den måde, at motivation til at arbejde også kan have en indvirkning på, hvordan indsatsen opleves.

Den eksisterende litteratur på området har kun i ringe grad undersøgt, hvad indvandrerkvindernes egne erfaringer med beskæftigelsesindsatsen er, dog med undtagelse af en række kvalitative studier jf. litteraturgennemgangen. Forskningen på området har derimod flittigt afdækket kommunernes implementering af integrationsloven, hvor fokus særligt har været rettet mod, i hvilket omfang indsatsen har formået at få nytilkomne udlændinge i arbejde (se bl.a. Clausen et al., 2006). I den eksisterende forskning mangler der særligt kendskab til den betydning, som indsatsen har for indvandrerkvinder, og for dem der kom til Danmark før 1999, hvor integrationsloven blev søsat, (Internethenvisning 1).

Den valgte vinkel rejser spørgsmålet om, hvorvidt det er et gyldigt og dækkende billede, der opnås, når vurderingen af kommunernes beskæftigelsesindsats bygger på indvandrerkvindernes subjektive erindringsdata. For det første kan det påpeges, at det generelt er kompliceret at vurdere udfaldet af kommunernes beskæftigelsesindsats, da flere faktorer er i spil, samtidig med at indvandrerkvinderne har deltaget i flere forskellige forløb samt været i kontakt med flere forskellige frontlinjemedarbejdere – hvorfor bedømmelsen beror på flere forskellige bedømmelseskriterier.²⁰ For det andet kan negative tilkendegivelser fra indvandrerkvindernes side også afspejle en frustration over livet generelt samt over, at de trods aktiv deltagelse ikke er kommet i arbejde.

På trods af de skitserede ulemper, der knytter sig til den valgte metode, kan der argumenteres for, at det oplevede udbytte af indsatsen og dennes indvirkning på jobmotivationen indgår som et vigtigt led i at kortlægningen af, hvad der påvirker indvandrerkvinders beskæftigelse.

I nedenstående er det præciseret nærmere, hvordan karakteristika ved systemet og indvandrerkvinderne selv formodes at påvirke det oplevede udbytte af beskæftigelsesindsatsen.

2.5.3 Det oplevede udbytte af beskæftigelsesindsatsen

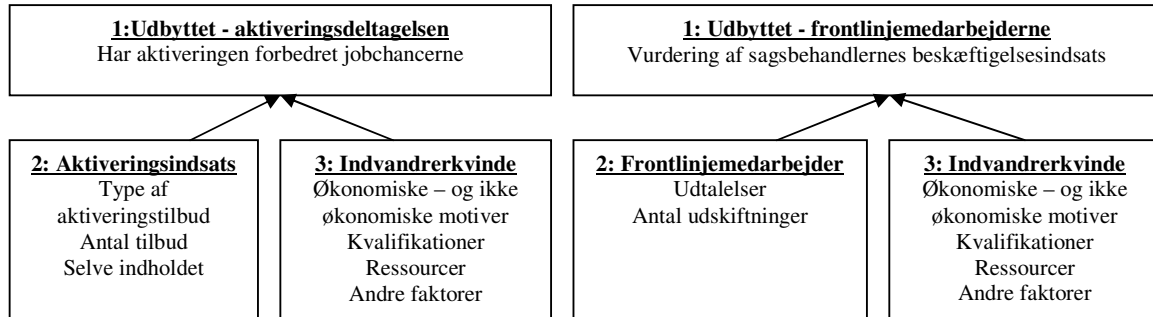
I denne del af systemforklaringen indgår vurderingen af kommunernes beskæftigelsesindsats, som den afhængige variabel. Som figur 2.9 angiver, er antagelsen at udbyttet både varierer

---

²⁰ Dette problem kom bl.a. til udtryk ved, at der blandt flere var forvirring om, hvilken aktivering de reelt har deltaget i? Nogle havde f.eks. svært ved at skelne mellem praktik og løntilskud osv.

efter karakteristika ved indsatsen og ved indvandrerkvinderne. De tre led er gennemgået nedenfor.

Figur 2.9 Illustration af systemforklaringens niveauer og indhold

1) Udbyttet af beskæftigelsesindsatsen

Udbyttet af indsatsen er dels afdækket ud fra indvandrerkvindernes vurdering af, om aktiveringen har forbedret jobchancerne, og dels ud fra deres vurdering af, om sagsbehandlerne har gjort nok for at hjælpe dem i arbejde. Førstnævnte knytter sig til, om indsatsen har gavnet den enkeltes jobmuligheder, hvorimod sidstnævnte afdækker, indvandrerkvindernes vurdering af, om sagsbehandleres indsats har været tilstrækkelig, hvorfor det snarere er en vurdering af systemets indsats.

Udbyttet af aktiveringsdeltagelsen kunne også have været afdækket ud fra flere andre vinkler, bl.a. kontakteffekten²¹, motivationseffekten²² og selvtillidseffekten²³. Baggrunden for, at vurderingen af jobmulighederne er udvalgt, er, at den direkte er møntet på, om kvinderne efter egne udsagn er kommet tættere på arbejdsmarkedet. I forundersøgelsen gav flere af de ledige indvandrerkvinder udtryk for, at det at blive opkvalificeret var meget vigtigt for deres fremtidige beskæftigelsesmuligheder. Herudover må det formodes, at det er særligt vigtigt, at indvandrerkvinder får noget ud af indsatsen, da mange aldrig har haft et arbejde.

I den eksisterende forskning om frontlinjemedarbejderne er en central pointe, at frontlinjemedarbejderne besidder en betydelig autonomi i deres opgavevaretagelse (se bl.a.

²¹ Kontakteffekten er en indikator for, om de beskæftigede, der har været aktivering, er kommet i kontakt med deres nuværende arbejdsgiver gennem aktiveringsdeltagelsen (Arbejdsmarkedsstyrelsen 2001).

²² Antagelsen bag motivationseffekten er, at udsigten til aktivering ikke i sig selv bidrager til beskæftigelse, da ledige, for at undslippe aktivering, gør alt for at komme i arbejde (se bl.a. Rosholm & Svarer, 2004; Geerdsen & Graversen, 2002). Afskrækkelsen synes dog at være yderst begrænset for kontanthjælpsmodtagere, i modsætning til dagpengemodtagere (Geerdsen & Graversen, 2002).

²³ Selvtillidseffekten er en indikator for, om selvtilliden er blevet forbedret, som følge af et aktiveringsforløb

---

Lipsky, 1980; Winther, 1994).²⁴ Overført til praktisk virkelighed betyder det, at sagsbehandlernes indsats kan variere betydeligt fra sag til sag, hvorfor indsatsens kvalitet kan adskille sig. Som (svag) indikator herfor er der spurgt ind til, om indvandrerkvinderne oplever, at der fra kommunens side er blevet gjort nok for at hjælpe dem i arbejde.

2) Indretningen af beskæftigelsesindsatsen

Udvælgelsen af faktorer, der repræsenterer indretningen af indsatsen; antal aktiveringsforløb og vurderingen af indholdet samt antal udskiftninger af sagsbehandlere og deres udtalelser, er dels inspireret af den eksisterende litteratur og dels egne empiriske observationer fra forundersøgelsen. Således peges der i forundersøgelsen på, at antallet af aktiveringsforløb og tidsforløbet i aktivering har betydning for oplevelsen af kommunernes beskæftigelsesindsats, samt at adskillige forløb uden resultat for nogle er utroligt demotiverende (Breidahl, 2007: 70-73). Der synes endvidere at være forskel på, hvor meget kvinderne får ud af forskellige typer af aktiveringsforløb, herunder om de vurderes at forbedre beskæftigelsesmulighederne (Geerdsen et al., 2002; Breidahl, 2007:72). En nyere undersøgelse, der afdækker introduktionsprogrammets arbejdsmarkedsrettede indsats, peger bl.a. på, at privat ansættelse med løntilskud og praktik i private virksomheder har positiv effekt på indvandrernes beskæftigelse, hvorimod vejlednings- og opkvalificeringsforløb har en direkte negativ effekt (Clausen et al., 2006: 9-15). Med dette i mente er der i analysen taget højde for, hvilken betydning forskellige forløb, bl.a. virksomhedspraktik, daghøjskole og vejledningsforløb, har på det oplevede udbytte af aktiveringsindsatsen.

I forlængelse af ovenstående bliver der også i forundersøgelsen peget på, at selve indholdet i aktiveringstilbudene har betydning. F.eks. peger indvandrerkvinderne på, at et opkvalificerende indhold og sociale aspekter er motiverende, hvorimod et meningsløst indhold, og manglende effekt af indsatsen, blev fremhævet som frustrerende og demotiverende (Breidahl, 2007: 70-73). Disse indikationer rejser spørgsmålet, om selve indholdet har betydning for det oplevede udbytte. Det kan dog diskuteres, om vurderingen af indholdsmæssige aspekter påvirker udbyttet, eller om udbyttet derimod påvirker vurderingen.

I afdækningen af indvandrerkvindernes vurdering af sagsbehandlernes indsats, er der taget højde for, hvor mange sagsbehandlere kvinderne har haft. I forundersøgelsen fremhævede indvandrerkvinderne således, at deres kontaktperson i kommunen ofte blev udskiftet, hvilket

---

²⁴ Derfor adskiller denne type af analyse sig fra den såkaldte "usynlige magt", hvor omdrejningspunktet bl.a. er Foucaults magtbegreb og Bourdieus sandhedsregimer (Järvinen et al., 2002; Bourdieu, 1997; Foucault 1980).

---

for nogle var frustrerende og demotiverende (Breidahl, 2007). Herudover er der taget højde for sagsbehandlernes formodentligt demotiverende udtalelser om tørklædet jf. Jagds (2007) Påvirker sådanne udtalelser kvindernes syn på systemet, og hvad værre er, afliver sådanne udtalelser kvindernes forhåbninger om at få et arbejde.²⁵

3) Karakteristika ved indvandrerkvinderne

I den eksisterende litteratur er karakteristika ved aktiveringsdeltagerne i varierende grad blevet inddraget i forståelsen af, aktiveringsindsatsen effekt. Bl.a. er der blevet taget højde for etnicitet, alder, uddannelse og helbred (se bl.a. Bach, 2002; Eskelinen et al., 2002). I systemforklaringen indgår karakteristika ved indvandrerkvinderne, som tidligere nævnt, som et centralt led i forståelsen af, hvilken betydning indsatsen har for indvandrerkvindernes beskæftigelsesmuligheder. Hensigten er at få et indblik i, hvilke ”typer” af indvandrerkvinder der får et positivt udbytte af indsatsen, og hvem der ikke gør. Denne del af analysen har derfor særligt en eksplorativ karakter.

2.6 Andre forklaringstyper

Der skal også kort knyttes nogle kommentarer til to centrale forklaringsalternativer, efterspørgselssiden (særligt diskriminationsproblematikken) og netværksperspektivet, som begge er fravalgt, men som begge må formodes at have betydning for indvandrerkvindernes beskæftigelse.

Efterspørgselsforklaringer beskæftiger sig med arbejdsmarkedets efterspørgsel efter arbejdskraft, herunder konjunkturer, flaskehalse, diskrimination osv. Specielt diskrimination har været fremme i forbindelse med diskussionen om den manglende arbejdsmarkedsintegration, da der fra flere sider er blevet peget på, at diskrimination bærer en stor del af skylden for, at indvandrergruppen kun i ringe grad er repræsenteret i arbejdsstyrken (se bl.a. Hjarnø & Jensen, 1997, Nævnet for Etnisk Ligestilling, 1996). Det er en vigtig forklaring, men også en forklaring som er utrolig problematisk,

at afdække empirisk, da diskriminationens faktiske omfang er svært at opgøre, samtidig med at den kan komme til udtryk på flere måder, bl.a. ved strukturel, institutionel og statistisk diskrimination (de los Reyes & Kamali, 2005; Rydgren, 2004; Ejrnæs, 2001; Møller & Togeby, 1999; Knocke, 2005).

---

²⁵ Spm: Arbejdsgivere vil ikke ansætte dig fordi du bruger tørklæde

---

I den eksisterende litteratur er det blevet påpeget, at indvandrer-mænd i højere grad end indvandrer-kvinder diskrimineres, hvilket sammenkædes med den megen negative omtale af indvandrer-mænd i medierne (se bl.a. Møller & Togeby, 1999; Geerdsen et al., 2003; Drøpping & Kavli, 2002; Lange, 1999). Desuden er indvandrer-kvinder, i modsætning til mændene, ofte mere usynlige, og når de omtales, er det mere som ofre end som anklagede (Knocke & Hertzberg, 2000; Lødding, 2003). Det er dog ikke ensbetydende med, at indvandrer-kvinderne ikke selv oplever at blive diskrimineret - tværtimod (Bjørn et al., 2003: 35-37; Breidahl, 2007:126).

Netværksperspektivet betoner den enkeltes netværk, omfang og indhold, som betydningsfuldt for at opnå beskæftigelse (bl.a. Granovetter 1983, 1995; Korpi 2001; Pedersen 2007). Der er ikke gennemført studier som specifikt afdækker betydningen af netværk for indvandrer-kvindernes beskæftigelse. Derimod viser et studie, med fokus på indvandrere fra Tyrkiet og Iran, at netværk, både i omfang og indhold, øger sandsynligheden for beskæftigelse. Herudover peger flere undersøgelser på, at indvandrer-kvinder i et mindre omfang end indvandrer-mænd har kontakt med majoritetsbefolkningen, hvilket dels knytter sig til, at kvinderne har færre danske venner, og dels at de deltager i færre udadvendte aktiviteter (bl.a. beskæftigelse, indkøb, besøg på offentlige kontorer, deltagelse i foreninger) (se bl.a. Schmidt, 2002, Geerdsen et al., 2003; Schmidt & Jakobsen, 2004).

Selvom netværksperspektivet ikke direkte er udvalgt, indgår aspekter herfra i kendskabs- og systemforklaringen. Således inkorporerer kendskabsforklaringen betydningen af at kende udearbejdende kvinder, herunder betydningen af, at de fortæller om arbejdsmarkedet, mens der i systemforklaringen tages højde for, om det at have kendskab til andre, der er kommet i arbejde ved hjælp af kommunernes beskæftigelsesindsats, influerer på det oplevede udbytte af indsatsen. Endelig inddrages betydning af netværk i kapitel 8, hvor der bl.a. samles op på, hvad indvandrer-kvinderne selv angiver som afgørende for, at de kom i arbejde.

2.7 Hvad ved vi og hvor mangler der viden?

På baggrund af ovenstående gennemgang kan der fremhæves en række "huller" i den eksisterende viden samt en række inspirerende resultater, som har betydning for de udvalgte forklarings præcise udformning. Nedenfor samles op på den eksisterende viden samtidig med, at de konkurrerende forklarings bidrag hertil præciseres.

Litteraturen giver flere indikationer af, at indvandrerne objektive incitament til at arbejde, sammenlignet med danskere, er begrænset, men at det *oplevede* (subjektive) incitament skulle være svagere eller helt fraværende, synes der derimod ikke at være dokumentation for. I specialets analyse af incitamentsforklaringen, er det de oplevede økonomiske incitament, der er omdrejningspunktet, da det rent logisk må være den teoretisk interessante variabel.

Der synes at være rig dokumentation for, at indvandrerfamilier har et mere traditionelt familiesyn end danske familier. Den videre sammenhæng til arbejdsvillighed, som beskrives under overskriften husmodermentalitet, er derimod stort set udokumenteret og således mest en formodning.

Dele af litteraturen dokumenterer, at kvalifikationer har betydning for indvandrerkvinders mulighed for at komme i arbejde. Dette skal også undersøges her, hvor vi endvidere skal belyse, hvor afgørende en barriere manglende kvalifikationer udgør, sammenlignet med andre barrierer.

Betydningen af ressourcer og sygdomsopfattelser er sporadisk omtalt i en række kvalitative undersøgelser, men hvilken indflydelse, de mere præcist har på indvandrerkvindernes beskæftigelsesmuligheder, er ikke systematisk undersøgt. Også dette analyseres nærmere.

Litteraturen indeholder flere indikationer af, at kommunernes beskæftigelsesindsats for nogle indvandrerkvinder kan være medvirkende til at forbedre muligheden for beskæftigelse, mens den for andre har den modsatte effekt. Herudover underbygger dele af litteraturen antagelsen om, at karakteristika ved systemets indretning og ved indvandrerkvinderne selv har betydning for udfaldet. Analysen af systemforklaringen har til hensigt at få et indblik i, om beskæftigelsesindsatsen, ifølge kvinderne selv, får dem tættere på arbejdsmarkedet, dernæst hvilke karakteristika der indvirker på udbyttet og endelig om udbyttet af indsatsen har indvirkning på indvandrerkvindernes arbejdsvillighed.

Den eksisterende litteratur bygger på et bredt udsnit af undersøgelsesdesign og metoder – lige fra feltstudier og kvalitative interviewundersøgelser, der forsøger at indfange kompleksiteten, til surveyundersøgelser og registerbaserede incitamentsudredninger, der sigter mod at opnå generaliserbarhed. Et kritikpunkt til dele af den eksisterende litteratur er, at der ikke i et tilstrækkeligt omfang tages højde for de metodiske forbehold. F.eks. er nogle kvalitative undersøgelser tilbøjelige til at generalisere alt for langt, samtidig med at det ikke fremgår

---

tydeligt, hvad der er forfatternes tolkninger, og hvad der er interviewpersonernes udtalelser. Det skæmmer til dels de omtalte kvalitative konsulentrapporter.

I denne undersøgelse er hovedsigtet både at tage højde for problemstillingens kompleksitet samtidig med, at opretholde en vis generaliseringsværdi. Hvad der mere præcist knytter sig til nærværende speciales design, er uddybet i det efterfølgende kapitel.

3.0 Undersøgellesdesign, empiri og metode

I dette kapitel præsenteres og diskuteres nærmere specialets design, metode og empiri. Først er undersøgelsens empiriske grundlag beskrevet, hvorefter den førnævnte metodekombinering omtales. Herefter er de problematikker, der knytter sig til designet, herunder sammenligningen af ledige og beskæftige, beskrevet, og i det sidste afsnit er empiriindsamlingen kort omtalt.

3.1 Udvælgelse af stikprøve, indsamlingsmetode og datagrundlag

Stikprøven er udvalgt på baggrund af en disproportional stratificeret udvælgelse, hvor følgende udvælgelseskriterier på forhånd blev opstillet.

Tabel 3.1. Udvælgelseskriterier		
Antal	Minimum 200	Minimum 100
Ydelse - status	Kontanthjælp, starthjælp, introduktionsydelse, ingen hjælp.	Ordinær beskæftigelse uden nogle former for tilskud
Oprindelsesland	Fra ikke-vestlige lande, herunder Irak, Iran, Palæstina, Somalia, Tyrkiet, Afghanistan, Sydøstasien og Eksjugoslavien	
Geografi	Aalborg og Vejle	
Alder	18-65 år	

Det skal understreges, at Aalborg og Vejle ikke fungerer som cases, men blot som geografiske indsamlingsområder.²⁶ I analysen tages der derfor ikke højde for dette kommuneskel.

Stikprøveudvælgelsen er *ikke* sket ved tilfældighedsudvælgelse. Indsamlingsmetoden bygger i stedet på den såkaldte ”sneboldmetode”, hvori ligger, at kontakten til målgruppen er opnået gennem netværk, ”døråbnere” o. lign. Der knytter sig naturligvis en række faldgruber til sneboldmetoden, som først og fremmest kan føre til manglende repræsentativitet. Den betyder også, at statistiske signifikanstests, der bygger på en forudsætning om tilfældig stikprøveudvælgelse, skal tolkes med forbehold (Finlay & Agresti, 1997: 12-29). Det største problem er dog faren for skævheder i repræsentativiteten. F.eks. kan det tænkes, at resourcesvage personer underrepræsenteres. Netop underrepræsentation af resourcesvage kendes dog også fra ”normale” surveyundersøgelser (se bl.a. Goul Andersen & Borre, 2003) og er formentlig særlig stor, når der er tale om indvandrere, bl.a. på baggrund af sprogproblemer og manglende erfaring med spørgeskemaundersøgelser (se bl.a. Deding & Jacobsen, 2006; Mehlbye & Heinesen, 2004). Men faren er større, og retningen af en mulig afvigelse er mindre *kendt*, når der er tale om sneboldmetoden. Det har imidlertid været en bydende nødvendig fremgangsmåde for at komme i kontakt med målgruppen, specielt inden for specialerammen.

---

²⁶ Det er dog værd at bemærke, at der er forskel på indvandrerkvindernes beskæftigelsesfrekvens i de to kommuner, da den i 2006 i Vejle var 43,3 % og i Aalborg på 37 %. Desuden er der forskel på, hvilke nationaliteter der er bosat i de to kommuner samt størrelsesordenen af disse.

Der kan også argumenteres for, at den er særlig brugbar, da det at tage kontakt til målgruppen af mere uformelle veje, kan skabe rammerne for et tillidsforhold, som i sidste ende kan være med til at højne svarenes validitet, hvilket omtales nærmere i afsnit 3.4.

Sneboldmetodens validitet afhænger af, om der på centrale variabler er nogenlunde overensstemmelse mellem stikprøven og populationen. Da beskæftigelsesfrekvensen blandt indvandrerkvinder varierer betydeligt efter oprindelsesland (se appendiks 3), har jeg i vurderingen af materialets repræsentativitet særligt lagt vægt på, om de grupper, med en forholdsvis høj beskæftigelsesfrekvens (Tyrkere, sydøstasiater og eks. Jugoslavere), er overrepræsenterede sammenlignet med de grupper, der har en noget lavere beskæftigelsesfrekvens (bl.a. somaliere, irakere og palæstinensere). Oplysninger om stikprøven sammenholdt med populationen ses i tabel 3.2.²⁷

Tabel 3.2 Stikprøvens repræsentativitet sammenlignet med populationen						
	Population Aalborg	Stikprøve Aalborg	Stikprøvens andel af den samlede population	Population Vejle	Stikprøve Vejle	Stikprøvens andel af den samlede population
Tyrkiet	132	2	1	106	34	32
Palæstina/Libanon	205	9	4	127	49	38
Irak	222	13	6	137	24	17
Afghanistan	48	6	13	64	9	14
Østafrika (Somalia)	276	21	15	31	13	42
Iran	141	3	2	76	7	9
Sri Lanka	121	1	1	118	5	4
Sydøstasien	521	21	4	260	1	1
Eksjugoslavien	244	4	2	291	71	24
Østeuropa	144	9	6	69	0	0

I tabellen er der skelnet mellem Aalborg og Vejle. I den første kolonne er populationen i de respektive byer angivet, i den anden kolonne er stikprøven angivet, og endelig er udgangspunktet for repræsentativitetsvurderingen, stikprøvens andel af populationen, angivet i den tredje kolonne.

Ser vi først på Aalborg er afghanerne og somalierne overrepræsenterede, da de henholdsvis repræsenterer 13 og 15 pct. af populationen, mens der ikke er afgørende forskel på de resterende gruppers repræsentativitet. I Vejle er det særligt somaliere, palæstinensere, tyrkere og kvinder fra Eksjugoslavien, der er overrepræsenteret, da de udgør henholdsvis 42, 38, 32 og 24 pct. af populationen. De grupper, som er overrepræsenterede, adskiller sig fra de resterende ved, med enkelte undtagelser, at de har en betydelig lavere beskæftigelsesfrekvens, hvorfor kvinder fra oprindelseslande med en forholdsvis svag tilknytning til arbejdsmarkedet er

²⁷ Det har ikke været muligt at finde præcise talmæssige opgørelser over antal ledige og beskæftigede i de to kommuner, hvorfor jeg i stedet har måttet benytte Danmarks Statistiks oplysninger over det samlede antal indvandrerkvinder fordelt på oprindelsesland. Dermed indeholder opgørelsen over populationen i tabellen også dem, der ikke er ledige eller i beskæftigelse; bl.a. dem under uddannelse og på førtidspension.

overrepræsenterede. Det havde været mest optimalt, hvis alle oprindelseslande var ligeligt repræsenteret, men specialets problemstilling taget i betragtning, er overrepræsentationen af svage ledige trods alt mere hensigtsmæssig, end hvis det omvendte var tilfældet.

I tabel 3.3 er det angivet, hvordan ledige og beskæftigede fordeler sig på baggrund af oprindelsesland og alder. I de to første kolonner er ledige og beskæftigelse fordelt på baggrund af oprindelsesland og alder, og i den sidste kolonne er forskellen på de to grupper angivet. ”+” angiver at de ledige er overrepræsenterede, hvorimod ”-” angiver, at de beskæftigede er overrepræsenterede.

Tabel 3.3 Oprindelsesland og alder blandt ledige og beskæftigede indvandrerkvinder			
Oprindelse	Andel, ledige	Andel, beskæftigede	Forskel på ledige og beskæftigede
Tyrkiet	6	22	-16
Palæstina/Libanon	20	18	2
Irak	13	10	3
Afghanistan	7	1	6
Østafrika, herunder Somalia	11	12	-1
Iran	2	6	-4
Sri Lanka	2	3	-1
Sydøstasien	5	11	-6
Eksjugoslavien	30	15	15
Østeuropa	3	3	0
N (=100)	200	102	
Alder			
18-29 år	15	43	-28
30-39 år	39	35	4
40-49 år	37	16	21
50 år og derover	8	6	2
N (=100)	200	102	

Tyrkerne er i høj grad overrepræsenterede blandt de beskæftigede (-16), hvorimod kvinder fra Eksjugoslavien er overrepræsenterede blandt de ledige (15). Herudover er afghanerne i mindre grad overrepræsenterede blandt ledige (6), og sydøstasiaterne overrepræsenterede blandt de beskæftigede (-6). Tyrkernes og eksjugoslavernes beskæftigelsesfrekvens ligger på nogenlunde det samme niveau, hvorimod der er stor forskel på sydøstasiaternes og afghanernes. På trods af de skitserede skævheder synes der samlet set ikke at være afgørende forskel på de to gruppers sammensætning i forhold til oprindelsesland. Derimod er der betydelig forskel på aldersfordelingen, da den yngste gruppe (18-29 årige) er overrepræsenterede blandt de beskæftigede, mens de 40-49 årige er overrepræsenterede blandt de ledige. Denne forskel må der tages højde for. Men vi ved, hvordan aldersforskellene ser ud, og desuden er der i mange af de følgende analyser netop kontrolleret for alder.

3.2 Metodekombinering

Som nævnt er der forud for specialets påbegyndelse gennemført en eksplorativ forundersøgelse, hvis formål var, udover en afdækning af feltet, at få et indblik i indvandrerkvindernes situation, ønsker og fremtidsperspektiver i relation til arbejdsmarkedet samt forstå forskelle og ligheder indenfor gruppen. Forundersøgelsen er gennemført som led i mit praktikforløb på 9. semester. Den er udarbejdet på baggrund af dybdegående semistrukturerede interview med indvandrerkvinder i Vejle (18 ledige og 5 beskæftigede) med tilhørende feltarbejde. Herudover er der gennemført interviews med sagsbehandlere, jobkonsulenter, sundhedsplejersker og mænd med indvandrerbaggrund. Interviewene er bearbejdet og udgivet i rapporten *”Kvinder med anden etnisk baggrund på og uden for arbejdsmarkedet – ressourcer, fremtidsperspektiver og barrierer”*, der kan downloades på følgende hjemmeside:

www.vifin.dk/pdf_er/Kvindeunders%F8gelse_f%E6rdig_rapport_web.pdf

Forundersøgelsen indgår i specialet på flere fronter. For det første er den benyttet som led i præciseringen og operationaliseringen af de udvalgte forklaringer jf. kapitel 2. Særligt i systemforklaringen indgår forundersøgelsen som et centralt grundlag, da meget af inspirationen er hentet herfra. Forundersøgelsen indgår også i selve analysen, hvor uddrag herfra indgår som supplement og underbygning af surveymaterialets empiriske resultater. Det skal dog understreges, at vurderingen af forklaringernes eksistensberettigelse ikke afhænger af de fremkomne resultater i forundersøgelsen.

Forundersøgelsen er benyttet i specialet ud fra det rationale, at litteraturens kendskab til målgruppen er begrænset, hvorfor det ikke er nok at benytte eksisterende teorier og forståelsesrammer. Hvis der ikke tages højde for kompleksiteten forud for surveyundersøgelsens udformning, er der derfor fare for, at de spørgsmål, der formuleres, ikke indfanger kernen i problematikken. Ved at lade en surveyundersøgelse bygge videre på forundersøgelsen, tages der dermed både højde for problemstillingens kompleksitet samtidig med, at muligheden for at forholde sig til mere systematiske og generaliserbare sammenhænge opretholdes.

Baggrunden for, at surveymetoden, trods sine begrænsninger, er valgt som den primære i besvarelsen af problemstillingen er, at den formår at give et nuanceret overblik over forskelle og ligheder mellem indvandrerkvinder med og uden beskæftigelse. Samtidig er det muligt at skelne mellem ”enkeltilfælde” og mere grundlæggende tendenser.

3.3 Design – og metodiske problemstillinger

I dette afsnit skal de forbehold, der knytter sig til det valgte design, tværsnitsdesignet²⁸ og til sammenligningen af ledige og beskæftigede, beskrives nærmere.

Ved at benytte tværsnitsdesignet, er det først og fremmest den manglende tidsdimension, og det forhold, at vi ikke kan følge indvandrerkvinderne over tid, der skal tages forbehold for i besvarelsen af problemstillingen. Det at kvinder med og uden arbejde sammenlignes, kan delvist kompensere for den manglende tidsdimension, men når årsag og virkning måles på et tidspunkt, vil der altid være en potentiel tvivl om resultaternes gyldighed (de Vaus, 2001: 170-171). Et andet forbehold der knytter sig til designet er, at stikprøven er udvalgt på baggrund af eksisterende forskelle på den afhængige variabel (ledig/beskæftigede), hvorfor interventionen er fraværende. Dermed kan det være svært at skelne imellem, hvilke forskelle der knytter sig til den uafhængige variabel, og hvilke forskelle der knytter sig til andre variabler (de Vaus 2001: 171-173). Da begge skitserede problemstillinger er indbyggede usikkerheder i tværsnitsdesignet, kan de ikke direkte afværges, men der kan tages højde herfor i læsningen af resultaterne.

Herefter skal vi vende blikket mod komparationen af ledige og beskæftigede, som der knytter sig en række fordele til, men bestemt også faldgruber. Fordelen er, at der opnås en mere sikker test af, hvad der reelt har betydning for indvandrerkvindernes beskæftigelse, samtidig med at der delvist kompenseres for, at det ikke er muligt at følge de ledige over tid jf. ovenstående. Faldgruberne kan sammenfattes i følgende to problematikker: 1) Spørgsmålenes validitet. Svarer de reelt på det samme? 2) Kausalitet - potentiel tvivl om, hvad der er årsag og hvad der er effekt?

Den første problematik vedrørende spørgsmålenes validitet knytter sig til, at beskæftigede og ledige qua deres forskellige livssituationer ikke nødvendigvis forstår spørgsmålene på samme måde og måske derfor ikke svarer på det samme. Som illustration kan nævnes spørgsmålet, om det kan betale sig at arbejde, hvor de beskæftigede formodentlig udtaler sig på baggrund af erfaringer, mens ledige i højere grad svarer på baggrund af formodninger. Specielt det, at en stor andel af de ledige aldrig har haft et arbejde, forøger denne forskel grupperne imellem.

---

²⁸ Essensen i et tværsnitsdesign er, at der indsamles mere end én case på et tidspunkt, og at der indsamles mindst én variabel, hvormed mønstre af sammenhænge kan analyseres (Bryman, 2001: 40-45). Tidsdimensionen er fraværende, da datagrundlaget er indsamlet på et tidspunkt, hvorfor forskelle mellem grupper er det afgørende analyseomdrejningspunkt, frem for forskelle over tid.

Den anden problematik, vedrørende usikkerheden om årsag og effekt, er allerede påpeget flere gange i kapitel 2. Denne tvivl besvares ofte med udgangspunkt i teoretiske betragtninger, men som nævnt er netop det teoretiske grundlag fraværende i nogle af forklaringerne. Som illustration til denne problematik kan der henvises til analysen af kendskabsforklaringen, hvor omdrejningspunktet er, om indvandrerkvinders kendskab til at skrive en jobansøgning øger beskæftigelsesmulighederne. Hvis de beskæftigede har et større kendskab end de ledige, skal man derfor være påpasselig med at udlede heraf, at kendskab har afgørende betydning for, at nogle er kommet i arbejde, da kendskabet også kan være en effekt af at være i arbejde. I de tilfælde, hvor baggrundsvariable med sikkerhed vurderes til at være bagvedliggende, f.eks. uddannelse og alder, er denne problematik ikke presserende. Dette er heller ikke nødvendigt i de tilfælde, hvor der ikke er nævneværdig forskel på ledige og beskæftigede, da det derimod understreger den manglende forskel endnu tydeligere. Derimod tages der de nødvendige forbehold i de tilfælde, hvor der er potentiel tvivl om årsag og effekt, og hvor der er forskel på ledige og beskæftigede.

3.4 Empiriindsamlingen med tilhørende metodeproblemer

At gennemføre en surveyundersøgelse blandt indvandrerkvinder er en forholdsvis tidskrævende proces, specielt fordi det forudsætter et omfattende tillidsskabende forarbejde for at få målgruppen i tale. For at begrænse selve indsamlingsarbejdet samt forholde specialet til en konkret problematik, valgte jeg at søge økonomiske midler hos det Lokale Beskæftigelsesråd i Vejle til bl.a. indsamling af empiri. Ansøgningen blev efterfølgende godkendt støtteværdig (se appendiks 4 for ansøgning). Det Lokale Beskæftigelsesråd havde ingen indvendinger eller krav til selve indholdet af undersøgelsen, bortset fra at størstedelen af empirien skulle indsamles i Vejle, hvilket forklarer hvorfor stikprøven fra Vejle er betydeligt større end den er for Aalborg.

Et mindre firma, ”Integrationskonsulent”, har assisteret med indsamlingen. Fordelen ved dette samarbejde har været, at de ansatte, i modsætning til mig selv, har anden etnisk baggrund end dansk, samtidig med at deres netværk i de relevante miljøer var betydeligt større. De ansatte fungerede derfor på en og samme tid som interviewer, tolk og ”døråbner”, hvilket har givet adgang til en række etniske netværk, som jeg formodentlig ikke selv havde fået kontakt til. Ca. 1/3 af spørgeskemaerne har jeg selv indsamlet.

Spørgeskemaet er opbygget som et interviewskema og er indsamlet ”ansigt til ansigt”, hvilket formodes at være den mest sikre og valide fremgangsmåde – men også den mest

---

ressourcekrævende. Erfaringer med målgruppen har vist, at indsamling af spørgeskemaer via postomdeling i høj grad har svækket svarprocenten (Lyngdahl, 2006; Togeby, 1989), og at frafaldsprocenten er meget stor i telefoninterview (Deding & Jacobsen, 2006). Den valgte fremgangsmåde har bl.a. medvirket til at opretholde spørgsmålenes validitet, da forståelsesproblemer er blevet imødekommet løbende. Herudover har den valgte metode betydet, at jeg samtidig har fået et kvalitativt udbytte af interviewene. Endelig skal det tilføjes, at tillidsforholdet i interviewsituationen har været helt afgørende for at få udfyldt skemaerne, hvorfor interviewerens tilstedeværelse selvfølgelig var essentiel. Interviewenes længde var varierende, da nogle blev gennemført på omkring 45 minutter, mens andre varede op til flere timer. Det var specielt de mere ressourcetsvage indvandrerkvinder, med begrænsede danskundskaber, som krævede tid, hvilket i sig selv er meget sigende for denne gruppes situation.

I selve empiriindsamlingen var der navnlig to problemer. Det første var at opnå kontakt til målgruppen, hvilket viste sig at være en stor udfordring i sig selv, da det udover at være tidskrævende også kræver gode overtalelsesevner. Specielt det at understrege, at jeg ikke var repræsentant for kommunen, var meget vigtigt, da flere ellers ikke ønskede at medvirke. Det andet problem er sprogproblemer og manglende forståelse af spørgsmålenes indhold. En stor andel af indvandrerkvinderne havde særligt svært ved at forholde sig til økonomiske²⁹, fremtidsorienterede og hypotetiske spørgsmål. Den manglende forståelse blev så vidt muligt imødekommet i interviewsituation bl.a. gennem uddybende forklaringer, men i de fleste tilfælde, udsprang tvivlen af, at kvinderne havde svært ved at forholde sig til disse emner.

---

²⁹ Spørgsmålet omkring husstandens samlede indkomst var der også flere som ikke kunne svare på, da mange simpelthen ikke aner hvor mange penge der kom ind kontoen.

4.0 Betydningen af motivation

I dette kapitel afdækkes betydningen af økonomiske incitamenter og husmodermentalitet, som repræsenterer forskellige aspekter af indvandrerkvindernes motivation til at arbejde. Indledningsvist er indvandrerkvindernes arbejdsvillighed (jobønske og jobsøgning) præsenteret og operationaliseret, da disse både indgår som vigtige elementer i særligt incitaments- og husmodermentalitetsforklaringen, men også i de andre analysedele, og samtidig er meget sigende for, hvad der karakteriserer indvandrerkvindernes orientering mod arbejdsmarkedet.

4.1. Indvandrerkvindernes arbejdsvillighed

Der kan skelnes mellem forskellige sondringer og grader af arbejdsvillighed. Goul Andersen (1995: 39-55) skelner mellem principiel arbejdsvillighed, som knytter sig til selve *ønsket* om at arbejde, og aktuel arbejdsvillighed, som knytter sig til det konkrete *forsøg* på at finde et arbejde (Goul Andersen, 1995: 39-55). Vi bruger dog i stedet her de mere gængse betegnelser ”jobønske” og ”jobsøgning”.

For at opnå et mere nuanceret indblik i de ledige indvandrerkvinders jobønske, er der endvidere sondret mellem et *generelt* og et mere *betinget* jobønske. Førstnævnte knytter sig til et generelt ønske om at arbejde, og i sidstnævnte er jobønsket forudsat af, at en række betingelser gør sig gældende. Vigtigheden af at foretage denne sontring blev understreget i forundersøgelsen, hvor flere af indvandrerkvinderne på den ene side gav udtryk for et grundlæggende ønske om at komme i arbejde, mens de på den anden side fremhævede en række forhold, der skulle være til stede. Her blev bl.a. krav til jobbet indhold, arbejdstidernes placering og transporttid fremhævet (Breidahl, 2007: 54-57).

4.1.1 Jobønske

I tabel 4.1 er vist andelen af de ledige indvandrerkvinder i undersøgelsen, der ønsker et arbejde. 69 pct. af samtlige giver udtryk for et ønske om et arbejde. Andelen synes at være højest i aldersgruppen under 40 år. At andelen, der ønsker et arbejde, falder i takt med indvandrerkvindernes alder, er ikke et specielt ”etnisk” fænomen, men genfindes også i danske undersøgelser (se bl.a. Madsen et al., 2007: 9,12; Albrekt Larsen, 2003: 143). Til gengæld synes

den samlede andel, der ønsker arbejde at være en kende lavere end blandt danskere (Madsen et al., 2007; Goul Andersen, 1995; Albrekt Larsen, 2003: 143).

Tabel 4.1 Andel ledige indvandrerkvinder, der ønsker et arbejde. Opdelt efter alder, uddannelse, børn, opholdstid, tidligere job og helbred. 2007. Pct.

	Andel, der ønsker et arbejde	N
Alle	69	134
Alder**		
18-29 år	(83)	25
30-39 år	78	61
40 år og opefter	56	48
Uddannelse***		
Ingen skoleuddannelse	(28)	7
7 år og derunder	76	26
8-13 år	78	85
14-17 år	(64)	16
Opholdstid i Danmark**		
0-5 år	(100)	22
6-10 år	73	36
11-16 år	72	41
17 år og derover	54	35
Job eller ej i DK**		
Nej	61	67
Ja	70	67
Helbred***		
Dårligt helbred	(36)	19
Rimeligt helbred	78	49
Godt helbred	87	65
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.		
Spm. Vil du gerne have et arbejde?		

Det er bemærkelsesværdigt, at andelen, der ønsker et arbejde, falder i takt med antallet af år, de har opholdt sig i landet, da andre undersøgelser har vist, at beskæftigelsen derimod stiger (se bl.a. Mogensen & Mathiesen, 2000: 98-99). Også i forundersøgelsen forekom der dog at være en tendens til, at de kvinder, der har opholdt sig i landet i flest år uden at være kommet i arbejde, også var dem som var mest frustrerede og virkede *mindst* arbejdsvillige.

Uddannelsesmæssigt er materialet for spinkelt til at tillade slutninger – lidt dristigt kan man måske vælge at lægge vægt på, at der er meget få blandt de allerlavest uddannede, der ønsker arbejde. Men der er kun 7 svarpersoner i gruppen. Ikke overraskende falder ønsket om arbejde med dårligt helbred, hvilket stemmer overens med, at ca. halvdelen af de kvinder, der ikke ønsker et arbejde, begrundet det med sygdomsproblemer (se appendiks 5.1, for samlet tabel). Herudover er der en mindre andel, der henviser til personlige problemer (17 pct.), at de ikke vil kunne overskue at arbejde (13 pct.), samt at nogle har planer om at søge førtidspension (10 pct.). De indvandrerkvinder, der derimod ønsker et arbejde, begrundet det med, at de ønsker at arbejde

(53 pct.), at det er vigtigt for deres identitet og selvforståelse (31 pct.), at de ønsker et større økonomisk råderum (30 pct.) og økonomisk uafhængighed (20 pct.), at de ønsker at bruge deres uddannelse (14 pct.) i frygt for at få frataget kontanthjælpen som følge af 300-timers reglen (11 pct.), og at arbejde er et bedre alternativ end at være i aktivering (26 pct.).

I tabel 4.2 er det betingede jobønske angivet, indenfor hvilket både ledige og beskæftigede er blevet bedt om at tage stilling til en række forhold. De to grupper har ikke taget stilling til præcist de samme spørgsmål, da de ledige har taget stilling til, om de er villige til at acceptere en række forhold, hvorimod de beskæftigede retrospektivt har taget stilling til, om de for at komme i beskæftigelse var nødt til at acceptere et eller flere af forholdene. Det skal derfor også understreges, at tallene ikke angiver, hvorvidt de beskæftigede har takket nej til andre job pga. manglende accept af en række forhold. Ved at sammenligne de to grupper er det, udover at få et indblik i de lediges betingede jobønske, også muligt at anskueliggøre, hvilke forhold der kan være nødvendige at acceptere, hvis flere indvandrerkvinder skal i arbejde, og hvilke der har underordnet betydning

Tabel 4.2 Ledige indvandrerkvinders villighed til at acceptere en række forhold samt beskæftigedes angivelse af, om det var nødvendigt at indordne sig. Pct.

Andel	Ledige	Beskæftigede	N	N
Indordne mig efter skæve arbejdstider	30	46	60	44
Villig til at fjerne tørklædet ³⁰	0	1	0	1
Arbejde med svinekød eller alkohol	24	18	48	17
Arbejde til en lavere løn end andre i starten	57	19	112	18
Bruge lang tid på transport (minimum 1 time pr. vej)	36	21	71	20
Skifte bopæl	15	8	30	8
Spm. Ledige: Vil du indordne dig efter nogle af nedenstående forhold for at få et arbejde?				
Spm. Beskæftigede: Indordnede du dig efter noget af følgende for at få det arbejde du har i dag?				
Anm: Summer ikke til 100 pct. pga. muligheden for at afgive flere svar				

Ses der først på de ledige indvandrerkvindernes svarfordeling, er der stor variation fra område til område. Når det gælder om at arbejde til en lavere løn end andre i starten, er de adspurgte kvinder forholdsvis villige til at indordne sig, da 57 pct. angiver dette. Derimod er villigheden til at bruge lang tid på transport, indordne sig efter skæve arbejdstider og arbejde med svinekød, mere begrænset, da henholdsvis 24, 36 og 30 pct. angiver dette. Hvis det derimod kommer til

³⁰ Det er kun dem som bærer tørklæde, som er blevet spurgt, om de er villige til at fjerne tørklædet for at komme i arbejde. 123 af de ledige indvandrerkvinder bærer tørklæde og 46 af de beskæftigede.

---

spørgsmålet om at skifte bopæl³¹ og ikke mindst fjerne tørklædet, er villigheden meget begrænset, og for tørklædets vedkommende helt i bund. Spørgsmålet er så, om den manglende villighed til at acceptere en række forhold udgør en barriere for deres beskæftigelsesmuligheder?

1/5 af de beskæftigede indvandrerkvinder angiver, at de har måttet indordne sig efter at arbejde med svinekød eller alkohol, ca. 9 pct. måtte skifte bopæl for at få et arbejde, og en enkelt har været nødt til at fjerne tørklædet. Derimod angiver næsten halvdelen af de beskæftigede indvandrerkvinder, at de har måttet indordne sig efter skæve arbejdstider, mens omkring 1/5 har indordnet sig efter lange transporttider og det at arbejde til en lavere løn end andre i starten. På baggrund heraf kan der argumenteres for, at særligt de ledige indvandrerkvinders manglende villighed til at acceptere skæve arbejdstider kan udgøre en barriere for beskæftigelse, da det er et område, hvor en stor del af de beskæftigede har indordnet sig.

Hvorvidt de ledige indvandrerkvinder kan betegnes som arbejdsvillige, afhænger af den valgte målestok. Hvis man betragter det generelle jobønske, synes den for en stor dels vedkommende at være til stede. Det betingede jobønske er derimod mere begrænset, og specielt den manglende villighed til at acceptere skæve arbejdstider samt arbejde med svinekød og alkohol kan udgøre en barriere, da mange (ufaglærte) jobs ligger på skæve tidspunkter, og madvarer, som svinekød og alkohol, indgår i mange jobfunktioner. Det kan dog diskuteres, om religiøse og traditionsbetonede spørgsmål vedrørende det at fjerne tørklædet samt arbejde med svinekød eller alkohol reelt knytter sig til arbejdsvillighed. Så spørgsmålet er, om *glasset er halvt fyldt eller halvt tomt?*

Til den videre brug i analysen er indikatoren på jobønske: *"Vil du gerne have et arbejde?"*, rekodet til en intervallskaleret variabel, der indeholder værdierne 0-100. Der er ikke konstrueret et decideret indeks, som både indbefatter det generelle og det betingede jobønske, da de to mål grundlæggende ikke måler det samme, samtidig med at svarfordelingen er så varierende, at det ikke belæg for at konstruere et indeks.

---

³¹ Til sammenligning angiver 27 pct. af danske ledige, at de er villige til skifte bopæl, hvorfor den geografiske mobilitet generelt er begrænset (Albrekt Larsen, 2003: 159)

4.1.2 Operationalisering af jobsøgning

Indvandrerkvindernes jobsøgning er afdækket med udgangspunkt i antallet af søgte jobs og tidsforbruget, jf. tabel 4.3. De lediges jobsøgning er opgjort på baggrund af følgende spørgsmål:

1) *Hvor mange jobs har du ca. søgt imens du har været i Danmark?*, 2) *Hvor mange timer har du brugt på at søge arbejde indenfor den sidste måned?* Og de beskæftigede på baggrund af følgende: 1) *Hvor mange jobs søgte du ca. inden du kom i arbejde?*, 2) *Hvor mange timer brugte du ca. på at søge arbejde den sidste måned inden du kom i arbejde?* Denne sammenligning beror på en række usikkerheder, men den er valgt med det formål at kunne sammenligne, de ledige og beskæftigedes jobsøgningsintensitet.

Tabel 4.3 Jobsøgning blandt ledige og beskæftigede indvandrerkvinder. Pct.						
Antal jobs* (0,06)						
	Ingen	1 jobs	2 jobs	3 jobs	4 steder eller mere	N (= 100)
Ledig	42	8	9	7	32	200
Beskæftiget	38	17	5	3	37	102
Tidsforbrug***						
	Ingen	1 time	2 timer	3 timer	4 timer eller mere	N (=100)
Ledig	68	15	5	3	8	199
Beskæftiget	43	4	7	4	43	101

*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.

Som det ses, er der ikke afgørende forskel på antallet af søgte job de to grupper imellem, da der både blandt de ledige og beskæftigede er en forholdsvis stor andel, henholdsvis 42 og 38 pct., som *ingen* job har søgt. Det at kun 58 pct. af de ledige søger arbejde, er en anelse lavere end for danske ledige, da andelen i en 1999 undersøgelse lå på 70 pct. (Albrekt Larsen, 2003: 151). Andelen, der angiver at være jobsøgende i denne sammenhæng, er dog noget større end i Tranæs & Zimmermann (2004) undersøgelse, hvor 7 ud af 10 på kontanthjælp³² ikke var jobsøgende.

Vender vi blikket mod tidsforbruget i den nederste del af tabel 4.3, er forskellen noget større, da over halvdelen af de beskæftigede har brugt tid på at søge job den forudgående måned inden beskæftigelse, hvor specielt mange har brugt 4 timer eller mere. Derimod er det sammenlagt 32 pct. af de ledige, der på interviewtidspunktet havde søgt arbejde den sidste måned, og næsten ingen har brugt mere end 4 timer.

³² Størstedelen af de ledige, der indgår i datagrundlaget, er på kontanthjælp (77 pct.), en mindre andel er på starthjælp (8 pct.), på dagpenge (3 pct.), og endelig er der enkelte af de unge (2 pct.) som er på SU, da de går på VUC, men er uden arbejde (Under 25 år.).

De beskæftigede indvandrerkvinders begrænsede jobsøgning er bemærkelsesværdig og sætter tvivl om, hvorvidt jobsøgning overhovedet er et validt mål til at afdække indvandrerkvinders orientering mod arbejdsmarkedet. F.eks. kunne det tænkes, at ikke alle indvandrerkvinder kommer i arbejde gennem jobansøgning, men gennem aktiveringsdeltagelse med efterfølgende mulighed for beskæftigelse, hvilket stemmer overens med, at 22 pct. af de beskæftigede angav, at de fik deres nuværende arbejde gennem henvisning fra kommunen. En anden udlægning er, at de kommer i arbejde gennem de såkaldte ”stærke”³³ netværk, hvilket underbygges af, at 27 pct. henviser til, at de fik kontakt til deres nuværende arbejde gennem venner og 22 pct. gennem familien og nabolaget (se appendiks 5.2). En tredje udlægning er, at indvandrerkvinder har et så begrænset økonomisk incitament til at arbejde eller er præget af husmodermentalitet, så de slet ikke søger job. At nogle så alligevel kommer i arbejde, kan i denne optik henføres til, at de er tvunget til det af kommunen. Endelig er en mulig forklaring, at indvandrerkvinderne ikke ved, hvordan de søger arbejde, hvilket vi kommer ind på i analysen af kendskabsforklaringen.

På baggrund af antal søgte jobs og tidsforbruget, er der konstrueret et refleksivt indeks til brug i den videre analyse, der indeholder skalaen 0-100, hvor 0 er ingen jobsøgning og 100 er høj jobsøgningsintensitet. Reliabilitetstesten³⁴ er tilfredsstillende, da ’Cronbach’s alpha’ er på 0,7 og ”item-to scale” på 0,3 (se appendiks 5.3). Pointdelingen fremgår af figur 4.1

Figur. 4.1 Konstruktion af jobsøgningsindeks					
	0 point	1 point	2 point	3 point	4 point
Antal søgte jobs	Ingen	1 jobs	2 jobs	3 jobs	4 steder eller mere
Antal timer benyttet	Ingen	1 time	2 timer	3 timer	4 timer eller mere

³³ I ”stærke” netværk ligger bl.a. familie og venner, hvorimod ”svage” netværk bl.a. består af tidligere kollegaer, venners venner osv. (Granovetter, 1995).

³⁴ En reliabilitetstest foretages ofte med udgangspunkt i en test af ’item-to-scale coefficients’ (er et mål for om de benyttede items reelt måler det samme), samt ’Cronbach’s alpha’ (samlet mål for hvor godt de benyttede items korrelerer indbyrdes). Tommelfingerreglen er, at ’item-to-scale coefficients’ skal være på minimum 0,3 og ’Cronbach’s alpha’ på 0,7, hvis indekset kan karakteriseres som robust (de Vaus, 2002:180-186). Cronbachs alpha stiger med antal items, hvilket særligt er vigtigt at være opmærksom på, når udgangspunktet er en forholdsvis lille stikprøve, som tilfældet er i nærværende speciale.

4.1.3 Sammenhængen mellem jobønske og jobsøgning

Inden den egentlige analyse af incitamentsforklaringen foretages, skal vi se nærmere på sammenhængen mellem indvandrerkvindernes jobønske og jobsøgning. Da det kun er de ledige indvandrerkvinder, der har svaret på spørgsmålet omkring jobønsket, indgår de beskæftigede ikke i nedenstående.

Som det fremgår af tabel 4.4, er der en forholdsvis stærk sammenhæng mellem at ønske et job og så søge et. Dog fremgår det også, at 33 pct. af dem, som ønsker et arbejde, ikke har søgt job, mens 37 pct. af dem, der ikke ønsker arbejde, alligevel har *søgt* arbejde. Den nederste del af tabellen viser endvidere, at næsten halvdelen af dem, der ikke søger arbejde, faktisk ønsker et. Endelig viser tabellen, at størstedelen af dem, der søger arbejde, også ønsker et.

Tabel 4.4 Sammenhængen mellem jobønske og jobsøgning. Pct.			
Jobsøgning, opdelt efter jobønske***			
	Ikke søgt job	Søgt job	N (=100 pct.)
Ønsker job	33	66	134
Ønsker ikke arbejde	63	37	59
Jobønske, opdelt efter jobsøgning***			
	Ønsker job	Ønsker ikke arbejde	N (=100 pct.)
Ikke søgt job	55	45	82
Søgt arbejde	80	20	111
Anm: Det er kun spm. vedrørende antal søgte jobs, som benyttes som indikator i denne tabel.			
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.			

En mulig forklaring på den manglende sammenhæng for en mindre gruppes vedkommende er måske, at beskæftigedes vej til arbejdsmarkedet ikke nødvendigvis går gennem en jobansøgning jf. tabel 4.3, hvilket lægger op til spørgsmålet om, hvordan de beskæftigede så kommer i arbejde. Derfor skal man påpasselig med direkte at sammenkæde den manglende jobsøgning med fraværet af motivation, selvom det også er en mulig forklaring. Endelig er en tredje mulighed, at en række barrierer forhindrer, at jobønsket udmønter sig i jobsøgning. Om det er tilfældet kommer vi nærmere ind på i kapitel 8.

4.2 Indvandrerkvindernes økonomiske motivation

I denne analyse skal det undersøges, hvilken betydning økonomiske incitamenter har for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder. Vi kommer omkring to varianter af oplevede økonomiske incitamenter: 1) Oplevelsen af om det kan betale sig at arbejde og 2) Villigheden til at søge mere, hvis de økonomiske incitamenter var større. Oprindeligt var det tiltænkt, at også indvandrerkvindernes forventninger til fremtidig lønniveau ved beskæftigelse skulle have været afdækket, men her viste det sig at 58 pct. af kvinderne ikke anede, hvad de havde af forventninger. På baggrund af den begrænsede andel tilbageværende havde det derfor ikke været muligt at gennemføre en fyldestgørende analyse. Denne store andel er meget sigende for, at ikke alle indvandrerkvinderne "tænker økonomisk", hvilket også er meget forståeligt taget i betragtning, at mange aldrig har haft et arbejde.

I analysen af det oplevede økonomiske incitament skal der tages højde for de forbehold der knytter sig til at sammenligne ledige og beskæftigede, da beskæftigede i højere grad end ledige må formodes at svare på baggrund af egne erfaringer, hvorimod flere af de ledige, pga. deres manglende arbejds erfaring, er overladt til formodninger og til, hvad de i almindelighed tror. Baggrunden for, at det alligevel vurderes at være forsvarligt at sammenligne de to grupper er, at det er det oplevede incitament, der er afgørende for analysen, hvorfor det er mere underordnet, om oplevelsen bygger på erfaringer eller gisninger.

4.2.1 Kan det betale sig at arbejde?

Oplevelsen af, om det kan betale sig at arbejde, er indfanget via spørgsmålet "*Synes du, det kan det betale sig at arbejde frem for at modtage kontanthjælp/starthjælp*", hvilket minder om det spørgsmål, der blev refereret til i Møller & Rosdahls (2006) undersøgelse. Hvis denne delanalyse skal underbygge incitamentsforklaringen, skal indvandrerkvinder i beskæftigelse i højere grad end ledige have en oplevelse af, at det kan betale sig at arbejde, hvilket efterfølgende skal afspejle sig i jobønsket og jobsøgningen. Forskellen på de to gruppers vurdering er angivet i tabel 4.5

Tabel 4.5 Subjektiv vurdering af om det kan betale sig at arbejde blandt ledige og beskæftigede ** Pct.³⁵

	Ja	Nej	Ved ikke	N (=100)
Ledige	62	12	25	200
Beskæftigede	82	3	15	102

*Signifikant på 0,05 niveau, ** signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.

82 pct. af de beskæftigede indvandrerkvinder angiver, at det kan betale sig at arbejde, ca. 15 pct. er i tvivl, og kun 3 pct. angiver, at det ikke kan betale sig. Blandt de ledige er der en lidt mindre andel - 62 pct. - der angiver, at det kan betale sig at arbejde, ca. 12 pct. angiver, at det ikke kan, og 25 pct. er i tvivl. Måske kan det metodiske forbehold, der knytter sig til at måle oplevede økonomiske incitamenter blandt personer uden arbejdserfaring, forklare den forholdsvis store andel af tvivlere blandt de ledige indvandrerkvinder. Det kunne tyde på, at det for nogle indvandrerkvinders vedkommende kan være svært at tage stilling til fremtidsorienterede økonomiske spørgsmål, hvilket er en tendens, som vil vise sig at være gennemgående for denne analyse. Derfor er det at være i tvivl i sig selv sigende for kvindernes oplevede incitament.³⁶

På baggrund tabel 4.5 kan det alt i alt udledes, at indvandrerkvinder i beskæftigelse, i højere grad end ledige, oplever et økonomisk incitament til at arbejde, dog er forskellen begrænset. Det efterfølgende spørgsmål er så, om vurderingen også influerer på de ledige indvandrerkvinders jobønske, hvilket fremgår af MCA-analysen³⁷ i tabel 4.6. Som nævnt i kapitel 2 er det kun de lediges jobønske der er undersøgt, mens selve jobsøgningen både er indfanget blandt de ledige og beskæftigede. I analyserne af jobsøgning er det derfor angivet i en fodnote, om sammenhængen til jobsøgning adskiller sig markant, hvis kun ledige indgår i analysen.

³⁵ Sammenhængen ændres stort set ikke efter kontrol for alder og uddannelse.

³⁶ "Ved ikke" er i den videre analyse kodet som mellemliggende variabel.

³⁷ MCA-analysen (multiple classification analysis) kan overordnet betegnes som en kombination af regressions- og variansanalyse. Den giver mulighed for at vise sammenhængen mellem den uafhængige og den afhængige variabel, både før og efter statistisk kontrol for tredje variable (Andrews et al., 1973: 1-3). MCA-analysen benyttes i denne sammenhæng som parallel til ordinær lineær regression, da de to procedurer stort set har den samme funktion i denne sammenhæng (Lolle, 2007). MCA menes at have den fordel, at den angiver signifikansen for hver enkelt variabel, hvor ordinær lineær regression angiver et samlet mål for signifikans. Ved anvendelse af MCA bør man dog være opmærksom på metodens begrænsninger. Det kan være problematisk, hvis de uafhængige variable korrelerer for meget og sammenlagt tilskrives en høj forklaringsgrad. Det output, der produceres med MCA, og som vil være relevant i forbindelse med analysen, er kategori-effekter, eta-koefficienter, beta-koefficienter og R^2 . Kategori-effekterne angiver gennemsnittet for hver kategori på den afhængige variabel før og efter kontrol (adjusted mean og unadjusted mean). Eta-koefficienter angiver styrken af den bivariate sammenhæng mellem to variable. Beta-koefficienter er det samme som eta-koefficienter, bortset fra at beta angiver effekten efter kontrol for øvrige variable. R^2 angiver forklaringsgraden af den afhængige variabel for samtlige uafhængige variable inkluderet i modellen³⁷ (Tobiasen, 2002: 371-372; Andrew et al., 1973; Lolle, 2007).

Tabel 4.6 Indeks for jobønske opdelt på vurderingen af om det kan betale sig at arbejde. Kontrolleret for alder, uddannelse og helbred. MCA- analyser (ledige)

	1	2	3	4	
	Indeksværdi: Jobønske 0 - 100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og helbred	N
Ja	81	79	77	76	125
Ved ikke	50	53	56	59	51
Nej	(41)	(47)	(54)	(55)	24
18-29 år		77	75	66	30
30-39 år		75	74	71	79
40 år og opefter		61	62	68	91
Ingen skoleuddannelse			40	46	26
7 år og derunder			73	77	34
8-9 år			73	72	93
10-13 år			86	84	22
14-17 år			61	59	25
Dårligt helbred				43	54
Rimeligt helbred				77	66
Godt helbred				81	77
Beta:	Eta	Beta	Beta	Beta	
Betale sig at arbejde	,359***	,308***	,232**	,200**	
Alder	,259	,164 NS	,139 NS	,039 NS	
Uddannelse	,415		,279**	,240**	
Helbred	,447			,360***	
R ² (procent)	12,9	15,3	22,3	31,9	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

På baggrund af kategoriværdierne fremgår det tydeligt, at de indvandrerkvinder, der har det største oplevede økonomiske incitament, også har det største jobønske, da differencen på indekset ligger på 40 indekspoint. Eta værdien på 0,359 afspejler også tydeligt, at vurderingen af, om det kan betale sig at arbejde, har en signifikant effekt på jobønsket. Effekten svækkes dog efter kontrol for alder, uddannelse og helbred, hvilket vidner om en delvis spuriøs effekt, men den forbliver signifikant (beta=0,200). Samtidig viser beta værdierne, at uddannelse og helbred begge har meget stor effekt på jobønsket, efter kontrol.

Den samlede konklusion er derfor, at der er tale om en delvis spuriøs sammenhæng (delvist fremkaldt af alder og uddannelse), hvorfor det oplevede økonomiske incitament har en effekt på jobønsket.

I tabel 4.7 er sammenhængen mellem, om det kan betale sig at arbejde og jobsøgningen angivet, hvormed det næste led i den økonomiske søgeteori kausalforståelse afdækkes jf. figur 2.1.

Tabel 4.7 Indeks for jobsøgning opdelt på vurderingen af om det kan betale sig at arbejde. Kontrolleret for alder, uddannelse og helbred. MCA- analyser (ledige + beskæftigede³⁸)

	1	2	3	4	
	Indeksværdi: Jobsøgning 0 - 100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og helbred	N
Ja	41	40	39	39	208
Ved ikke	27	28	30	30	62
Nej	(28)	(30)	(31)	(31)	27
18-29 år		43	42	43	74
30-39 år		35	35	35	115
40 år og derover		34	34	34	108
Ingen skoleuddannelse 7 år og derunder			18	18	31
8-9 år			34	34	40
10-13 år			40	40	120
14-17 år			34	34	50
14-17 år			43	43	56
Dårligt helbred				36	57
Rimeligt helbred				38	89
Godt helbred				36	151
Beta:	Eta	Beta	Beta	Beta	
Betale sig at arbejde	0,165**	,147*	,109 NS	,105 NS	
Alder	,138	,107NS	,090 NS	,096 NS	
Uddannelse	,225		,187*	,188*	
Helbred	,101			,026 NS	
R ² (procent)	2,8	3,9	7,3	7,2	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

Som det ses, er der en svag bivariat sammenhæng mellem oplevelsen af, om det kan betale sig arbejde og jobsøgningen, også efter kontrol for alder. Men efter kontrol for uddannelse svækkes sammenhængen, hvorfor det oplevede incitament ikke i sig selv har en effekt på jobsøgningen. Samtidig antyder beta værdierne, at det stort set kun er uddannelse, som efter kontrol, har en indvirkning på jobsøgningen, hvilket vidner om, at uddannelse betyder mere for jobsøgningen, end det oplevede økonomiske incitament.

På baggrund af denne analysedel kan det udledes, at det oplevede økonomiske incitament influerer på jobønsket, dog er effekten delvis spuriøs. Derimod har det oplevede økonomiske incitament efter kontrol meget begrænset effekt på jobsøgningen. På den baggrund kunne det tyde på, at stramninger af de økonomiske incitamenter, for nogles vedkommende, vil højne

³⁸ Hvis der i denne analyse kun tages højde for ledige, er det den samme tendens der går igen, da sammenhængen også svækkes markant efter kontrol for uddannelse og helbred. Både eta (=200) og beta (=157) er dog gennemgående stærkere, når det kun er de ledige som udgør datagrundlaget.

---

jobønsket, men at det ikke vil influere lige så stærkt på det konkrete forsøg på at komme i arbejde. Man skal være påpasselig med at overføre dette resultat til diskussionen om 300-timers reglen, da det formodentlig er helt andre mekanismer, der træder i kraft, når der er tale om meget stærke negative incitamenter (Clement & Goul Andersen, 2006: 32-35).

4.2.2 Villigheden til at gøre mere, hvis den økonomiske gevinst er større

Den anden indikator, der er benyttet til at afdække betydningen af det oplevede økonomiske incitament, er følgende: *Tror du, at du ville gøre mere for at finde et arbejde, hvis den økonomiske gevinst ved arbejde frem for at modtage offentlig forsørgelse var større end tilfældet er i dag?*”.

I interviewsituationen viste der sig at være flere forståelsesproblemer forbundet med denne spørgsmålsformulering, hvorfor flere af kvinderne, specielt de ledige, var nødt til at få uddybet spørgsmålet flere gange. Som det vil vise sig senere i den næste delanalyse, er der en stor andel, som ikke aner, hvad de forventer i løn, hvis de kommer i arbejde. Med dette i baghovedet er det ikke overraskende, at et spørgsmål som dette, for nogens vedkommende, kan forekomme fjernt.

Hvis denne delanalyse skal bekræfte incitamentsforklaringen, er forventningen, at ledige i højere grad end beskæftigede svarer ”ja” til ovenstående spørgsmål, hvilket efterfølgende skal afspejle sig i jobønsket og jobsøgningen. Forskellen på de ledige og beskæftigedes vurdering fremgår af tabel 4.8.

Tabel 4.8 Villighed til at arbejde, hvis den økonomiske gevinst var større, blandt ledige og beskæftigede indvandrerkvinder** Pct.				
	Ja	Nej	Ved ikke	N (=100)
Ledig	38	47	15	197
Beskæftigede	24	45	31	100
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.				

Både blandt de ledige og beskæftigede angiver omkring halvdelen, at de ikke ville gøre mere for at finde et arbejde, hvis den økonomiske gevinst var større. I tråd med antagelsen i incitamentsforklaringen, er der flere ledige end beskæftigede, som angiver dette. Den store andel tvivlere (ca. 1/3) blandt de beskæftigede er iøjnefaldende, hvilket formentlig afspejler problematikken med spørgsmålsformuleringen. Det kan også afspejle, at det er svært at efterrationalisere, når man først er kommet i arbejde, og for nogens vedkommende har været det i en årrække.

Spørgsmålet er herefter, om denne vurdering influerer på indvandrerkvindernes jobønske og jobsøgning, hvilket er undersøgt i nedenstående MCA-analyser (tabel 4.9 og 4.10).

Tabel 4.9 Indeks for jobønske opdelt på vurderingen af, at gøre mere hvis det økonomiske incitament var større. Kontrolleret for alder, uddannelse og helbred. MCA-analyser (ledige)

	1	2	3	4	
	Indeksværdi: Jobønske 0 – 100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og helbred	N
Ja	82	82	81	78	74
Ved ikke	60	63	63	67	30
Nej	61	59	60	63	90
18-29 år		83	79	70	30
30-39 år		79	78	74	77
40 år og derover		55	58	65	87
Ingen skoleuddannelse			(37)	(43)	25
7 år og derunder			76	79	34
8-9 år			73	72	89
10-13 år			(90)	(87)	22
14-17 år			(57)	(55)	24
Dårligt helbred				45	53
Rimeligt helbred				75	66
Godt helbred				81	75
Beta: (Eta)	Eta				
Gøre mere hvis...	0,229**	,239**	,214**	,151NS	
Alder	,270	,280***	,223**	,095NS	
Uddannelse	,417		,323***	,288**	
Helbred	,437			,333***	
R ² (procent)	5,2	13,0	23,0	30,2	

*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.

I modsætning til incitamentsforklaringens antagelse er det dem, der svarer ”ja” til, at de ville gøre mere for at finde et arbejde, hvis den økonomiske gevinst var større, som har det største jobønske. Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at der stort set ikke er forskel på tvivlernes og ”nejsigernes” jobønske. Den bivariate effekt er forholdsvis stærk, men svækkes markant efter kontrol for helbred, hvilket vidner om, at det oplevede helbred har meget stor betydning for, om indvandrerkvinderne ville gøre mere eller ej.

I lighed med ovenstående, er det dem der svarer, at de ville gøre mere for at finde et arbejde, hvis den økonomiske gevinst var større, som allerede søger mest jf. tabel 4.10. Den bivariate effekt er lavere i tabel 4.10, end tilfældet er for jobønsket, men derimod forbliver den signifikant efter kontrol for alder, uddannelse og helbred. I begge tilfælde har uddannelse forholdsvis stor

selvstændig betydning, hvorimod det oplevede helbred kun influerer i den sammenhæng, hvor jobønske indgår.

Tabel 4.10 Indeks for jobsøgning fordelt på vurdering af om de ville gøre mere, hvis den økonomiske gevinst var større. Kontrolleret for alder, uddannelse og helbred. MCA- analyser (ledige + beskæftigede)³⁹

	1	2	3	4	
	Indeksværdi: Jobsøgning 0 - 100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og helbred	N
Ja	44	45	44	44	97
Ved ikke	28	28	28	28	61
Nej	34	33	35	35	134
18-29 år		45	42	42	73
30-39 år		35	35	35	112
40 år og derover		32	33	34	107
Ingen skoleuddannelse			14	14	30
7 år og derunder			35	35	40
8-9 år			38	39	117
10-13 år			36	36	50
14-17 år			45	45	55
Dårligt helbred				37	56
Rimeligt helbred				36	88
Godt helbred				36	148
Beta: (Eta)	Eta				
Gøre mere hvis...	,168**	,179**	,156*	,155*	
Alder	,121	,144*	,096NS	,096NS	
Uddannelse	,285		,218**	,220**	
Helbred	,128			,010NS	
R ² (procent)	2,8	4,9	9,3	9,2	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

Hvis vi ser bort fra incitamentsforklaringens antagelse, er resultaterne i denne delanalyse ikke spor overraskende. Dem, der svarer, at de ville gøre mere, hvis det økonomiske incitament var større, har formodentlig allerede i forvejen bedre forudsætninger for at søge arbejde, end dem som ikke ville ændre adfærd pga. større økonomiske incitamenter. Resultaterne vidner derfor om, at økonomiske incitamenter ikke virker ens på forskellige grupper af ledige, hvilket underbygges af, at uddannelse efter kontrol har en forholdsvis stærk effekt på jobsøgningen.

³⁹ Den samme tendens der går igen, hvis analysen kun foretages blandt de ledige, dog er beta betydeligt større (beta=197)

4.2.3 Sammenfatning: Betydningen af økonomiske incitament

Analysen af incitamentsforklaringen er generelt blevet kompliceret af, at indvandrerkvinder på flere fronter ikke ”passer ind” i den økonomiske søgemodels rationale. Det skyldes for det første den begrænsede jobsøgning, som rejser spørgsmålet, om jobsøgning er en valid indikator for arbejdsvillighed. Under alle omstændigheder skal man være påpasselig med direkte at sammenkæde jobsøgning og beskæftigelse, hvilket også andre har påpeget (Gallie & Alm, 2000), da meget tyder på, at flere kommer i arbejde på andre måder. For det andet rejser indvandrerkvindernes gennemgående begrænsede indsigt i og stillingtagen til økonomiske forhold spørgsmålet om, hvorvidt indvandrerkvinder ”tænker” økonomisk.

Analysen af de to indikatorer på det oplevede økonomiske incitament viste sig ikke at være sammenfaldende - tværtimod. I den første delanalyse, hvor omdrejningspunktet var indvandrerkvindernes vurdering af, om det kan betale sig at arbejde, viste der sig at være en mindre forskel på de ledige og beskæftigedes vurdering heraf, hvilket stemmer overens med incitamentsforklaringens antagelser. Det oplevede økonomiske incitament influerede på jobønsket, dog med en svækkelse efter kontrol, men derimod ikke nævneværdigt på jobsøgningen. På baggrund af denne analysedel kan det derfor udledes, at oplevelsen af om det kan betale sig at arbejde, har indvirkning på, hvor meget de ledige indvandrerkvinder ønsker et arbejde, men ikke på hvor meget de gør for at komme i arbejde.

I den anden delanalyse er det i højere grad de ledige indvandrerkvinder end de beskæftigede, der angiver, at de vil gøre mere, hvis det økonomiske incitament var større, hvilket også stemmer overens med incitamentsforklaringens antagelser. I den videre analyse af effekten på jobønsket og jobsøgningen forsvinder overensstemmelsen dog, da det derimod er dem, der ”burde” søge mest, som søger mindst.

På baggrund af ovenstående er spørgsmålet, om økonomisk motivation påvirker indvandrerkvindernes beskæftigelsesmuligheder. Hvis den første delanalyse tages i betragtning, tyder det på, at økonomiske incitament i hvert fald påvirker jobønsket, hvorimod påvirkningen til selve jobsøgningen er mere tvivlsom. Derimod vidner den anden delanalyse om, at dem som i forvejen er forholdsvis ressourcestærke også er dem, som formodentlig vil gøre mere for at finde et arbejde, hvis den økonomiske gevinst var større.

4.3 Eksistensen af en husmodermentalitet blandt indvandrerkvinder

I denne analyse afdækkes betydningen af husmodermentalitet for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder. Forklaringen er afdækket forholdsvis bredt, med det formål at få afdækket flere forskellige aspekter af den formodede husmodermentalitet.

4.3.1 Prioriteringen mellem familie- og arbejdsliv

At kombinere familie- og arbejdsliv er hverken en ny eller specielt ”etnisk” problemstilling, da det for næsten alle familier, også danske, kan være problematisk at få hverdagen til at gå op i en højere enhed.⁴⁰ På baggrund af den eksisterende litteratur, synes det dog særligt at være en problemstilling, som indvandrerkvinder har problemer med at håndtere, hvorfor det udgør en barriere for beskæftigelse (se bl.a. Deding & Jacobsen, 2006). Spørgsmålet er, om der reelt er en forskel på indvandrerkvinder med og uden beskæftigelse på dette område. Analysen er baseret på følgende spørgsmål: *Nogen mener, at det er bedst, at kvinden går hjemme og passer børn, hjem og mand, mens andre betragter arbejdslivet som det langt vigtigste. Hvis vi forestiller os en skala fra 0-10, hvor 0 betyder at familielivet er langt det vigtigste, 10 betyder at arbejdslivet er langt det vigtigste, og 5 betyder, at de er lige vigtige, hvor vil du så placere dig?* Spørgsmålets validitet kan diskuteres, da der kan argumenteres for, at alle kvinder, specielt dem der har børn, vil opprioritere familielivet frem for arbejdslivet. Dog må det forventes, at der alligevel optræder en gradsforskel.

Hvis der skal findes belæg for denne del af husmodermentalitetsforklaringen, skal ledige indvandrerkvinder prioritere familielivet højere end arbejdslivet sammenlignet med beskæftigede, hvilket efterfølgende skal afspejle sig i jobønsket og jobsøgningen.

På baggrund af frekvensfordelingen i tabel 4.11 tyder det umiddelbart ikke på, at ledige skulle prioritere familielivet højere end beskæftigede, da der faktisk er en større andel af de beskæftigede, der prioriterer familielivet meget højt sammenlignet med ledige. Forskellen er dog begrænset, og i begge grupper er der kun en forholdsvis lille andel, der prioriterer arbejdslivet højest.

---

⁴⁰ Bl.a. er Familie- og Arbejdslivskommissionen blevet nedsat for at undersøge dette emne.

Tabel 4.11 Prioritering af familie vs. arbejdsliv blandt ledige og beskæftigede indvandrerkvinder*				
	0-3 Familielivet betyder mest	4-6 Betyder stort set det samme	7-10 Arbejdsliv betyder mest	N (=100)
Ledige	40	53	7	193
Beskæftigede	53	37	10	98
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.				

Spørgsmålet er herefter, om prioriteringen mellem familie– arbejdsliv afspejler sig i jobønsket og jobsøgningen., hvilket fremgår af tabel 4.12. Prioriteringen mellem familie– arbejdsliv er qua det begrænsede antal, der angiver, at arbejdslivet betyder mest, kodet til to kategorier: 0-4, som angiver, at familielivet betyder mest og 5-10, som angiver at familieliv– arbejdsliv enten betyder det samme, eller at arbejdslivet betyder mest.

Tabel 4.12: Indeks for jobønske fordelt på prioritering mellem familie– arbejdsliv Kontrolleret for alder, uddannelse og antal børn. MCA-analyser (ledige)					
	1	2	3	4	
	Indeksværdi: Jobønske 0-100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol alder, uddannelse og antal børn	N
Familieliv betyder mest: 0-4	59	58	,187	62	88
Betyder det samme/arbejdsliv mere: 5-10	78	78	,245	75	105
18-29 år		83	,163	78	30
30-39 år		79	,187	77	76
40 år og derover		55	,245	59	87
Ingen børn			,163	73	22
1-2 børn			,187	70	54
3 børn			,245	73	58
4 børn			,163	60	38
5 børn eller mere			,187	69	21
Ingen skoleuddannelse				40	25
7 år og derunder				74	34
8-9 år				74	88
10-13 år				86	22
14-17 år				60	24
Beta: (Eta)	Eta				
Familie vs. arbejdsliv	,204**	,225**	,187**	,134 NS*	
Alder	,260	,277***	,245**	,195*	
Antal børn	,274		,163 NS	,105 NS	
Uddannelse	375			,286**	
R ² (procent)	4,2	11,8	14,2	20,8	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

Som kategoriværdierne angiver i tabel 4.12, er der forholdsvis stor forskel på jobønsket, alt efter prioriteringen af familie vs. arbejdsliv, da dem, der prioriterer familielivet højest, har et betydeligt lavere jobønske. Denne forskel understøttes af eta-værdien, som angiver, at der er en

bivariat signifikant sammenhæng mellem prioriteringen af familie vs. arbejdsliv overfor jobønsket ($\eta^2=0.204$). Efter kontrol for alder stiger beta, hvilket er et udtryk for, at alder er en suppressor variabel i forhold til prioriteringen af familie vs. arbejdsliv. Efter kontrol for antal børn og uddannelse svækkes beta betydeligt, hvilket kunne tyde på, at det ikke er sammenhængen mellem familie og arbejdsliv, der influerer på jobønsket, men derimod uddannelse. Der er også markant forskel på aldersgrupperne, da de yngste, ikke overraskende, har den højeste prioritering af familielivet.

Der er stort set ingen sammenhæng mellem prioriteringen af familie vs. arbejdsliv overfor jobsøgning, da η^2 værdien forsvindende lille. Efter kontrol for alder, antal børn og uddannelse forsvinder effekten fuldstændig. (se appendiks 5.4).

For at belyse prioriteringen mellem familie- og arbejdsliv fra en lidt anden vinkel, er der spurgt direkte ind til, hvorvidt kvinderne vurderer, at det er muligt at få familie- og arbejdsliv til at gå op i en højere enhed jf. tabel 4.13.

Tabel 4.13 Indvandrerkvindernes vurdering af, om det er muligt at få familie- og arbejdsliv til at gå op i en højere enhed NS				
	Ja, intet problem	Ja, men det kræver nøje planlægning	Overhovedet ikke muligt	N(=100)
Ledige	52	42	5	190
Beskæftigede	56	44	0	98
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.				

Som det ses, er der stort set ikke forskel på de lediges og de beskæftigedes vurdering af samspillet mellem familie- og arbejdsliv, da der både er en stor andel, som ikke mener, det er et problem, og en anden stor andel som mener, at det kan lade sig gøre, men at det kræver nøje planlægning. Dog er der en lille andel af de ledige, som angiver, at det overhovedet ikke er muligt at få til at gå op i en højere enhed, hvilket ikke er tilfældet for de beskæftigede.

Samlet set underbygger denne analysedel derfor ikke antagelsen om, at ledige indvandrerkvinders prioritering af familielivet udgør en barriere for beskæftigelse, da de beskæftigede tilsyneladende prioriterer familielivet mindst lige så højt, samtidig med at effekten på jobønsket er meget begrænset, og for jobsøgningens vedkommende, forsvindende lille.

4.3.2 Husarbejdet: Mængden og arbejdsfordelingen mellem kønnene

Som det fremgik af litteraturgennemgangen, fremhæves indvandrerkvindernes husarbejde, både mængden og fordelingen kønnene imellem, som en barriere for indvandrerkvinders beskæftigelse (se bl.a. Deding & Jacobsen, 2006:7-9). For at undersøge om der er hold i disse antagelser, er forskellen på mængden af husarbejde blandt ledige og beskæftigede undersøgt, hvorefter den videre sammenhæng til jobønsket og jobsøgningen afdækkes. Afslutningsvis er der fokus på den interne arbejdsfordeling mellem kønnene.

Af tabel 4.14 fremgår det, at de ledige bruger signifikant mere tid på husarbejdet end de udearbejdende indvandrerkvinder, hvilket kan henføres til husmodermentalitetsforklaringens antagelse om, at mængden af husarbejde kan have betydning for indvandrerkvinders beskæftigelse. Samtidig er der, ikke overraskende, en tydelig sammenhæng mellem antal børn og husarbejdet, da dem, der har 5 børn eller derover, bruger betydeligt mere tid på husarbejde. Her er det dog værd at bemærke, at størstedelen af indvandrerkvinderne har tre børn eller derunder. Ser vi afslutningsvis på den sidste del af tabellen, er det bemærkelsesværdigt, at de kvinder, som har en mand, der ikke er i arbejde, bruger mest tid på husarbejdet, da det netop kunne forventes, at det ville være større blandt dem, hvor manden arbejder.

Tabel 4.14 Mængden af husarbejde					
	1 time eller derunder	2 -3 timer	4-5 timer	6 timer eller derover	N (=100)
Forskellen på ledige og beskæftigede**					
Ledige	19	46	25	10	200
Beskæftigede	29	54	14	3	101
Antal børn***					
Ingen børn	45	34	14	7	56
1-2 børn	15	57	22	6	102
3 børn	23	50	23	4	74
4 børn	17	57	17	9	46
5 børn eller derover	9	30	35	26	23
Betydningen af ægtefælle/sambo**					
I arbejde	22	52	23	3	145
Ikke i arbejde	13	45	27	15	62
Ingen mand	35	38	17	9	76
*Signifikant på 0,05 niveau, ** signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

Den forholdsvis store plads, som husarbejdet fylder i de ledige indvandrerkvinders dagligdag, afspejler sig også i flere af de kvalitative interviews fra forundersøgelsen, hvor problematikken omkring husarbejdet fylder utrolig meget. Specielt de ledige indvandrerkvinder påpegede gentagne gange, at de havde svært ved at forestille sig, at det skulle være muligt både at passe hjemmet og så samtidigt have et arbejde. Dog synes der at være stor forskel på graden af

orientering mod hjemmet, da *nogle* indvandrerkvinder ser arbejdsliv og familieliv som direkte modsætninger, mens andre ser de to størrelser som forenelige (Breidahl, 2007:60-62).

Spørgsmålet er dog, om disse antagelser knytter sig til mangel på kendskab til, hvordan familie- og arbejdslivet kombineres.

Herefter skal vi se nærmere på, om mængden af husarbejde afspejler sig i jobønsket og jobsøgningen. Dette er afdækket ved at benytte mængden af husarbejdet, som den uafhængige variabel i nedenstående MCA-analyser jf. tabel 4.15 og 4.16. (se appendiks 5.5, for samlet model).

Tabel 4.15 Indeks for jobønske fordelt på mængden af husarbejde. Kontrolleret for alder, uddannelse og antal børn. MCA-analyser (ledige)				
Beta:	Eta	Beta	Beta	Beta
	Indeksværdi: Jobønske	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og antal børn
Mængden af husarbejde	,185 NS (0,78)	,221**	,169 NS*	,164 NS
Alder	259	,290***	,221**	,177*
Uddannelse			,313***	,293**
Antal børn				,141 NS
R ² (procent)	3,4	11,4	20,5	22,2
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant. Næsten signifikant NS*				

Som det ses af tabel 4.20, har mængden af husarbejde næsten signifikant effekt på jobønsket. Dog er sammenhængen lidt skæv, da dem, der har 2-3 timer dagligt husarbejde, har et betydeligt større jobønske, end dem der har under 1. Desuden er der stort set ikke forskel på arbejdsvilligheden blandt dem, der har 4-5 timers dagligt husarbejde, og dem der har mere end 6 timer. Ligesom tilfældet var i analysen af sammenhængen mellem prioritering af familie vs. arbejdsliv, stiger beta efter kontrol for alder, hvilket vidner om en suppressor variabel. Efter kontrol for uddannelse og antal børn svækkes effekten. Beta værdierne styrke vidner om, at alder og uddannelse har større indvirkning på jobønsket end mængden af husarbejde.

Ser vi dernæst på sammenhængen mellem husarbejde og jobsøgningen i tabel 4.21, fremgår det, at der er en bivariat sammenhæng mellem husarbejdet og jobsøgningen, som svækkes efter kontrol for uddannelse og antal børn. I modsætning til ovenstående er sammenhængen lineær, jobsøgningen stiger desto mindre husarbejde, der er.

Tabel 4.16 Indeks for jobsøgning fordelt på mængden af husarbejde. Kontrolleret for arbejdsmarkedstilknytning, alder og uddannelse. MCA-analyser (ledige + beskæftigede)⁴¹				
	Eta	Beta	Beta	Beta
	Indeksværdi. Jobsøgning	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og antal børn
Mængden af husarbejde	,164*	,161*	,123 NS	,115 NS
Alder	,136	,131 NS	,105 NS	,097 NS
Uddannelse	,231		,188*	,171 NS
Antal børn	,195			,130 NS
R ² (procent)	2,7	4,4	7,7	9,2
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant. Næsten signifikant NS*				

På baggrund af ovenstående kan det udledes, at mængden af husarbejde kun har en svag indvirkning på, hvor meget indvandrerkvinderne ønsker at arbejde, samt hvad de gør for at komme i beskæftigelse, hvilket måske skyldes, at mængden ikke skal ses som noget, der kommer forud for beskæftigelse, men derimod som en funktion af at være uden arbejde. Men der er grundlæggende overensstemmelse med litteraturen, der påpeger, at ledige indvandrerkvinder har meget husarbejde (se bl.a. Deding & Jacobsen, 2006). Efter at have efterprøvet den videre sammenhæng på arbejdsvilligheden, er sammenhængen dog ikke så entydig.

Herefter skal vi se nærmere på, om der er en mere ligelig arbejdsdeling blandt de par, hvor kvinden arbejder. Som det ses af tabel 4.17, er der bortset fra rengøring, signifikant forskel på arbejdsdelingen blandt beskæftigede og ledige, da de ledige generelt har en større mængde af ansvarsområder, mens de beskæftigede i højere grad angiver, at opgaverne er et fælles anliggende, og at deres ægtefæller har ansvarsområder. Samtidig angiver tallene, at opgaver som madlavning og rengøring både for beskæftigede og lediges vedkommende er kvindernes, hvorimod børnepasning og indkøb i højere grad er et fælles anliggende. På baggrund heraf kan det ikke direkte udledes, om arbejdsfordelingen influerer på beskæftigelsesmulighederne, men det tyder på, at der er en mere ”traditionel” arbejdsdeling blandt ledige end beskæftigede.

⁴¹ Den samme tendens der går igen hvis analysen kun foretages blandt de ledige, dog er beta efter kontrol noget større (beta=0,154)

Tabel 4.17 Arbejdsfordelingen mellem kønnene ⁴²				
	Ligelig fordeling	Primært min opgave	Primært min ægtefælles/sambos opgave	N (=100)
Børnepasning**				
Ledig	62	36	2	144
Beskæftiget	74	16	10	57
Forskel	- 12	20	- 8	
Madlavning**				
Ledig	21	79	0	152
Beskæftiget	27	68	5,0	63
Forskel	- 6	11	- 5	
Rengøring NS				
Ledig	35	59	5	152
Beskæftiget	39	52	8	63
Forskel	- 4	7	- 3	
Indkøb***				
Ledig	59	16	24	151
Beskæftigede	30	6	63	63
Forskel	29	10	-39	
*Signifikant på 0,05 niveau, ** signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.				

Med hensyn til arbejdsdelingen i hjemmet skal det afslutningsvist tilføjes, at undersøgelser viser, at danske kvinder, på trods af at størstedelen er udearbejdende, stadig har hovedansvaret og bruger mest tid på husarbejdet (Internethenvisning 2). Derfor er kvindernes ”ekstra” arbejde i hjemmet ikke en særlig ”eksotisk” problemstilling. Den tid, mænd bruger på husarbejdet, er imidlertid stigende og har været det de sidste 15 år. Det fremgår dog ikke, om denne tendens også gør sig gældende blandt indvandrerfamilier.

⁴² Dem, der ikke er i parforhold eller som ikke er gift (en stor del af de ledige er ikke det), er ikke inkluderet, ligesom dem der ikke har børn, ikke har svaret på spørgsmålet omkring børnepasning.

4.3.3 Ægtefællens holdning til udearbejdende kvinder

Mændenes holdning til udearbejdende kvinder blandt etniske minoriteter, er i flere sammenhænge blevet fremhævet som en afgørende barriere for indvandrerkvinders beskæftigelse jf. litteraturgennemgangen. Til tider bliver mændene endda fremstillet som en af de største barrierer for kvindernes arbejdsmarkedstilknytning (se bl.a. LG Insight, 2005). Spørgsmålet er dog, hvor stor betydning indvandrerkvindernes ægtefælle reelt har på, at nogle kvinder arbejder og andre ikke. Er mændene dem, der holder kvinderne fra arbejdsmarkedet, eller er det blot blevet en ”sandhed” blandt majoritetsbefolkningen, som er blevet så indgroet, at der ikke sættes spørgsmålstejn derved. Det spørgsmål har denne analysedel til hensigt at afdække nærmere.

Pga. emnets karakter, er det problematisk at foretage en valid afdækning af problemstillingen, da det ikke er en problemstilling, som lader sig afdække på baggrund af et enkelt spørgsmål. I interviewsituationen var der også flere, som påpegede, at det godt kunne opfattes som nedgørende, og det kan ikke afvises, at nogle har svaret det, de troede, jeg ville høre frem for, hvad der reelt gør sig gældende. På trods af disse problematikker blev følgende spørgsmål stillet:⁴³ *Medierne taler nogen gange om, at mænd fra ikke-vestlige lande er imod at kvinder arbejder? Er din ægtefælle/sambo positiv eller negativ overfor, at kvinder er udearbejdende?*

Spørgsmålsformuleringen blev valgt for ikke at fornærme nogen, men i bagklogskabens lys havde det formodentlig været bedre med en lidt anden version, da specielt den indledende del af spørgsmålet kan være meget ledende.

Hvis denne analysedel skal underbygge husmodermentalitetsforklaringen, er forventningen, at ledige indvandrerkvinder i højere grad end beskæftigede, har mænd, der er negativt indstillet overfor udearbejdende kvinder, samt at ægtefællens holdning afspejles i deres orientering mod arbejdsmarkedet.

Som det fremgår af tabel 4.18, er der signifikant forskel på ægtefællens holdning blandt ledige og beskæftigede. Blandt ledige indvandrerkvinder er der således 12 pct., der angiver, at deres ægtefælle er direkte negativ, mens ingen beskæftigede angiver dette. Blandt de ledige er der også en stor andel, der enten svarer ”hverken eller” eller ”ved ikke”⁴⁴, sammenlignet med de beskæftigede. Det er svært at sige med sikkerhed, hvordan denne tvivl skal tolkes, men alt andet

---

⁴³ Da det ikke er alle, der er gift eller samlevende, er det kun dem der er gift eller bor sammen med en, der indgår.

⁴⁴ Tvivlerne (hverken eller og ved ikke) er samlet i mellemliggende værdi i den videre analyse.

lige vidner det om, at ægtefællen enten ikke er direkte positiv, eller at det ikke er et emne, der drøftes inden for hjemmets fire vægge.

Tabel 4.18 Ægtefællens holdning fordelt på arbejdsmarkedstilknytning***				
	Positiv	Negativ	Hverken eller	N
Ledig	44	12	43	154
Beskæftigelse	83	0	17	64
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.				

Spørgsmålet er, om 12 pct. er mange eller få. Umiddelbart er det en stor andel, specielt taget problemstillingen i betragtning. Sammenlignes andelen af ”negative” med resultaterne fra litteraturgennemgangen, er andelen i denne sammenhæng dog lidt mindre. Det kan også knytte sig til, at spørgsmålsformuleringerne adskiller sig, samtidig med at det i denne sammenhæng er kvinderne, der vurderer deres ægtefælles holdning.

I tabel 4.19 er sammenhængen mellem ægtefællens holdning og jobønsket angivet.

Tabel 4.19 Indeks for jobønske fordelt på ægtefælles holdning til udearbejdende kvinder. Kontrolleret for alder, uddannelse og antal børn. MCA-analyser (ledige)					
	1	2	3	4	
	Indeksværdi: Jobønske 0-100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og antal børn	N
Positiv	81	78	78	77	68
Hverken eller	57	59	61	61	67
Negativ	(71)	(75)	(70)	(69)	19
18-29 år		75	69	66	24
30-39 år		77	76	75	63
40 år og derover		61	63	65	67
Ingen skoleuddannelse			29	31	18
7 år og derunder			74	75	24
8-9 år			76	75	72
10-13 år			91	90	16
14-17 år			62	63	24
Ingen børn				80	13
1 – 2 børn				72	47
3 børn				72	48
4 børn				59	30
5 børn eller mere				64	16
Beta: (Eta)	Eta				
Ægtefælles holdning	,244**	,202*	,174 NS	,168 NS	
Alder	,220	,173 NS	,133 NS	,100 NS	
Uddannelse	,401		,367***	,350***	
Antal børn	,284			,135 NS	
R ² (procent)	6,0	8,6	21,5	23,0	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

Som det fremgår, har ægtefællens holdning en forholdsvis stærk bivariat effekt på indvandrerkvindernes jobønske, men som kategorieffekterne viser, er det ikke dem med de negative ægtefæller, der har det mindste jobønske, men derimod tvivlerne. Det er interessant og siger måske mere om tvivlerne, end det gør om ægtefællerne. Samtidig er der dog forholdsvis stor forskel på dem, der har en positiv, og dem der har en negativ ægtefælle, da sidstnævntes jobønske er noget mindre. Efter kontrol for alder, uddannelse og antal børn svækkes effekten betydelig og det kunne endnu engang tyde på, at uddannelse betyder mere for jobønsket end ægtefællens holdning.

I tabel 4.20 er jobønsket erstattet med jobsøgningen. Som det fremgår af kategoriværdierne, er der forholdsvis stor forskel på jobsøgningen blandt dem, der har en negativ og en positiv ægtefælle, men den bivariate effekt er dog forholdsvis svag. Kontrol for alder uddannelse og antal børn ændrer stort set ikke på effekten, og den samlede forklaringskraft er efter kontrol meget begrænset.

Tabel 4.20 Indeks for jobsøgning fordelt på ægtefælles holdning til udearbejdende kvinder. Kontrolleret for alder, uddannelse og antal børn. MCA-analyser (Ledige + beskæftigede)⁴⁵					
	1	2	3	4	
	Indeksværdi: Jobsøgning 0-100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og antal børn	N
Positiv	40	40	40	40	121
Hverken eller	34	34	35	36	78
Negativ	(27)	(26)	(25)	(23)	(18)
18-29 år		41	40	40	47
30-39 år		33	34	33	87
40 år og derover		39	39	40	83
Ingen skoleuddannelse			14	18	22
7 år og derunder			35	34	27
8-9 år			41	41	95
10-13 år			30	29	31
14-17 år			46	46	42
Ingen børn				34	21
1 – 2 børn				39	83
3 børn				42	62
4 børn				29	34
5 børn eller mere				27	17
Beta: (Eta)	Eta				
Ægtefælles holdning	,116 NS	,118 NS	,121	,125 NS	
Alder	,097	,092 NS	,075	,096 NS	
Uddannelse	,271		,249**	,226*	

⁴⁵ Analyseres denne sammenhæng kun for ledige er det stort set den samme tendens der gør sig gældende, bortset fra at eta og beta værdierne er en smule stærkere (beta=138).

Antal børn	,175			,145 NS	
R ² (procent)	1,3	2,2	8,3	10,2	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

På baggrund af denne analysedel kan det udledes, at der er en betydelig forskel på ægtefællens holdning blandt ledige og beskæftigede, men at denne holdning kun i et begrænset omfang afspejler sig i jobønsket og jobsøgningen.

4.3.4 Betydningen af opdragelse

Afslutningsvist skal det som led i afdækningen af husmodermentalitetsforklaringen undersøges, om der er forskel på, hvordan ledige og beskæftigede indvandrerkvinder er blevet opdraget (socialiseret) i relation til arbejdsmarkedet, samt om denne influerer på jobønsket og jobsøgningen.

De piger, der vokser op i dagens Danmark, bliver formodentlig stort set alle opdraget til at være udearbejdende, hvilket bl.a. kan henføres til, at der i en lang årrække har været efterspørgsel efter kvindernes arbejdskraft i Danmark. Hvis man går tilbage til 1950'erne, så dette formentlig anderledes ud. Flere af de indvandrerkvinder, som indgår i analysen, kommer fra samfund, hvor mange kvinder har været hjemmegående. Dette afspejler sig bl.a. i, at 64 pct. af indvandrerkvinderne har mødre, der var hjemmegående. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt opdragelsen i relation til arbejdsmarkedet sætter sine spor op gennem tilværelsen. Opdragelse er et komplekst fænomen, som både knytter sig til familiære værdier, traditioner og normer, hvilke igen er præget af kultur, samfundsindretning osv. Denne analyse har ikke til hensigt at udrede indvandrernes opdragelse, men derimod i mere overordnede linjer at undersøge, om indvandrerkvindernes egen angivelse af opdragelse i relation til arbejdsmarkedet afspejler sig i deres tilknytning til og orientering mod arbejdsmarkedet.

Som det fremgår af tabel 4.21, er der stor forskel på ledige og beskæftigedes egen vurdering af, om de er opdraget til at være udearbejdende, hjemmegående eller begge dele⁴⁶. Specielt andelen af hjemmegående, adskiller sig de to grupper imellem. Derimod er der kun en mindre forskel på andelen, der angiver, at de er opdraget til at være udearbejdende.

⁴⁶ Indbefatter også tvivlerne

Endnu engang er den store andel tvivlere bemærkelsesværdig og lidt svær at tolke. Den store andel kan formodentlig henføres til spørgsmålsformuleringens validitet, da det er lidt firkantet stillet op, og formodentlig kan fortolkes på flere måder.⁴⁷ Herudover kan det nævnes, at flere formentlig er vokset op i en kaotisk tilværelse, bl.a. palæstinenserne, der er vokset op i flygtningelejre, hvilket selvsagt har sat sine spor.

Tabel 4.21 Opdragelse blandt indvandrerkvinder. Hjemmegående eller udearbejdende***				
	Hjemmegående	Ved ikke/i tvivl	Udearbejdende	N (=100)
Ledig	39	20	40	199
Beskæftigede	8	43	48	101
*Signifikant på 0,05 niveau, signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.				
Som: Vil du sige, at du er opdraget til at være hjemmegående eller udearbejdende				

Én ting er, at man er opdraget til at være hjemmegående, noget andet er, om dette influerer på orienteringen mod arbejdsmarkedet senere i livet. I tabel 4.22 er opdragelsens betydning for jobønsket angivet. Udover alder og uddannelse, er moderens tilknytning til arbejdsmarkedet, da indvandrerkvinderne var 14 år, inddraget som kontrolvariabel.

Tabel 4.22 Indeks for jobønske fordelt på opdragelse. Kontrolleret for alder, uddannelse og moderens position (ledige)					
	1	2	3	4	
	Indeksværdi: jobønske 0-100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og moderens status	N
Hjemmegående	61	63	64	64	78
Ved ikke/ i tvivl	50	52	55	55	41
Udearbejdende	85	82	80	80	80
18-29 år		74	73	73	30
30-39 år		77	76	76	78
40-år og derover		60	61	61	91
Ingen skoleuddannelse			39	39	26
7 år og derunder			71	71	33
8-9 år			75	75	93
10-13 år			85	86	22
14-17 år			57	57	25
Hjemmegående				70	131
Andet				66	68
Beta: (Eta)	Eta				
Opdragelse	,310***	,264**	,213**	,221**	
Alder	,257	,179*	,153 NS	,156 NS	
Uddannelse	,376		,299**	,298**	
Moderens status	,020			,047 NS	
R ² (procent)	9,6	12,6	21,1	21,3	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

⁴⁷ F.eks. kan man forestille sig, at spørgsmålet kan tolkes i snævre vendinger, hvor fokus er på forældrene. Andre har måske tolket det i mere brede vendinger med fokus på samfundets normer.

Der er en forholdsvis stor forskel på jobønsket blandt dem, der er opdraget til at være hjemmegående, i tvivl og udearbejdende. Således angiver kategoriværdierne, at dem, der er opdraget til at være udearbejdende, har et markant større jobønske end dem, der er opdraget til at være hjemmegående. Endnu engang har tvivlerne det laveste jobønske, hvilket forvirrer billedet en del. Eta værdien underbygger sammenhængen mellem opdragelse og jobønske, da den er forholdsvis stærk. Efter kontrol for alder svækkes effekten, hvilket også er tilfældet for uddannelse. Endelig stiger effekten efter kontrol for moderens situation, hvormed denne fungerer som suppressor på opdragelse.

I tabel 4.23 er jobønske erstattet med jobsøgning. Det er stort set den samme tendens, der gør sig gældende, da der er tale om en signifikant effekt, som dog svækkes efter kontrol. Effekten er dog noget lavere, end tilfældet var for jobønsket, og i denne sammenhæng er det dem, der er opdraget til at være hjemmegående, som har den laveste jobsøgning, i modsætning til tvivlerne.

Tabel 4.23 Indeks for jobsøgning fordelt på opdragelse i relation til arbejdsmarkedet: Kontrolleret for alder, uddannelse og antal børn. MCA-analyser (ledige + beskæftigede)⁴⁸

	1	2	3	4	
	Indeksværdi: jobsøgning 0-100	Kontrol for alder	Kontrol for alder og uddannelse	Kontrol for alder, uddannelse og moderens status	N
Hjemmegående	23	23	25	25	85
Ved ikke	38	38	39	39	85
Udearbejdende	44	44	41	41	128
18-29 år		41	41	41	73
30-39 år		34	35	34	114
40 år og derover		34	34	34	89
Ingen skoleuddannelse			19	19	32
7 år og derunder			35	35	39
8-9 år			40	40	122
10-13 år			32	32	49
14-17 år			41	41	56
Hjemmegående				36	189
Andet				36	109
Beta: (Eta)	Eta				
Opdragelse	,237***	,219**	,189**	,186**	
Alder	,132	,082 NS	,072 NS	,072 NS	
Uddannelse	,231		,183*	,183*	
Moderens status	,062			,011 NS	
R ² (procent)	5,6	6,3	9,4	9,4	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					

⁴⁸ I analysen, hvor kun ledige indgår, er eta=236 og beta=213

På baggrund af ovenstående kan det opsummeres, at der er forholdsvis stor forskel på ledige og beskæftigede indvandrerkvinders opdragelse, hvilket samtidig indikerer, at nogle er opdraget til at være husmødre, specielt blandt de ledige, og andre ikke. Opdragelse har også en betydelig effekt på både jobønsket og jobsøgningen – også efter kontrol. De andre analyser taget i betragtning, er det interessant, at opdragelsen både influerer på jobønsket og jobsøgningen, da flere af de andre analyser viste, at det mest var jobønsket, som lod sig påvirke af indikatorer indenfor incitaments- og husmodermentaliteten. Det rejser spørgsmålet, om opdragelsen har større betydning for etniske minoriteters arbejdsmarkedsintegration end først antaget, og om det er nødvendigt at undersøge mere grundlæggende tendenser for at afdække husmodermentaliteten, frem for mere konkrete omstændigheder som husarbejde, arbejdsdeling mellem kønnene osv.

4.3.5 Sammenfatning – eksistensen og betydningen af husmodermentalitet

Ligesom tilfældet var for incitamentsforklaringen, er de fire delanalyser, der belyser husmodermentalitetsforklaringen, ikke direkte sammenfaldende.

I den første delanalyse vedrørende prioriteringen af familie vs. arbejdsliv, viste det sig noget overraskende, at beskæftigede prioriterer familielivet højere end ledige, men forskellen var begrænset. Prioriteringen viste sig efterfølgende kun at have begrænset betydning for jobønsket og stort set ingen betydning for jobsøgningen.

I den anden delanalyse var der betydelig forskel på mængden af husarbejde blandt ledige og beskæftigede indvandrerkvinder. Også her var der kun tale om en svag effekt på jobønsket og i særlig grad på selve jobsøgningen.

I den tredje delanalyse, vedrørende ægtefællens holdning til udearbejdende kvinder, var der forholdsvis stor forskel på ægtefællens holdning til udearbejdende kvinder blandt ledige og beskæftigede, dog var andelen af direkte negative forholdsvis begrænset. Der var en bivariat sammenhæng mellem ægtefællens holdning overfor jobønsket, men efter kontrol blev den svækket betydeligt. Også sammenhængen til jobsøgningen var forholdsvis begrænset.

Endelig viste den sidste delanalyse, at der er forholdsvis stor forskel på lediges og beskæftigedes opdragelse i relation til arbejdsmarkedet. Herudover havde opdragelse betydelig indvirkning på både jobønsket og jobsøgningen. Det vidner derfor om, at det ikke er prioritering af familie vs. arbejdsliv, mængden af husarbejde samt ægtefællens holdning, der har betydning for indvandrerkvinders husmodermentalitet, men i højere grad den opdragelse (socialisering) de har været udsat for i barndommen.

Samlet set kan der udledes af denne analyse, at der ikke direkte kan findes empirisk belæg for at opprioriteringen af familielivet og husarbejdet udgør en barriere for beskæftigelse, da det stort set kun er opdragelse, der influerer på jobønsket og jobsøgningen. Dog skal det nævnes, at det ofte er pakistaneere, som i dele af litteraturen fremhæves som den gruppe, der i særlig grad er bærere af traditionelle værdier. Netop denne gruppe er ikke repræsenteret i det empiriske materiale.

5.0 Betydningen af kvalifikationer og ressourcer

I dette kapitel afdækkes det, hvilken betydning kvalifikationer og ressourcer har for indvandrerkvinders muligheder for at komme i arbejde. Dermed kommer vi både omkring betydningen af kvalifikationer, som i flere sammenhænge er blevet afdækket, samt mere uformelle ressourcer, i form af kendskab, hvilket der derimod ikke foreligger megen viden om.

5.1 Kvalifikationer

Som det blev påpeget i litteraturgennemgangen, peger internationale studier, bl.a. Dale et al. (2004) samt Domund & Liebig (2005) på, at uddannelsesforskelle ikke i sig selv kan forklare, hvorfor kvinder fra ikke-vestlige lande i mindre grad arbejder end ”indfødte” kvinder. I disse studier, samt mange af de danske, er sammenligningsgrundlaget ”de indfødte” overfor ”tilflytterne”. Nærværende analyse bidrager ikke til denne afdækning, men derimod til, hvilken forskel, der er på ledige og beskæftigede indvandrerkvinders uddannelsesbaggrund.

Hvis det er kvalifikationer, der har betydning for indvandrerkvinders beskæftigelse, er forventningen, at beskæftigede har et højere uddannelsesniveau og har bedre dansk kundskaber end ledige.

Som det fremgår af tabel 5.1, har indvandrerkvinder i beskæftigelse, sammenlignet med ledige, signifikant flere kvalifikationer, både når det gælder uddannelse og dansk kundskaber. Den forholdsvis store betydning, som kvalifikationer har, underbygger tidligere resultater (se bl.a. Møller & Rosdahl; Larsen, 2002). Samtidig er det dog også værd at bemærke, at ca. ¼ af de ledige indvandrerkvinder enten har 10-13 eller 14-17 års skolegang, hvilke vidner om, at der også er en forholdsvis stor gruppe af ledige, som har en uddannelsesmæssig baggrund.

Tabel 5.1 Forskellen på de ledige og beskæftigedes kvalifikationer						
Antal uddannelsesår fordelt på arbejdsmarkedstilknnytning***						
	Ingen	7 år og derunder	8-9 år	10-13 år	14-17 år	N (=100)
Ledige	13	17	46	11	13	200
Beskæftigede	6	7	29	28	30	102
Dansk kundskaber fordelt på arbejdsmarkedstilknnytning***						
	Meget gode	Gode	Middel	Dårlige		N (=100)
Ledige	5	25	59	21		200
Beskæftigede	40	31	25	3		102
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.						

For at få et overblik over, hvilken betydning kvalifikationer mere præcist har på indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder, er der foretaget en logistisk regressionsanalyse⁴⁹ af sandsynligheden for at være i beskæftigelse, på baggrund af kvalifikationer. Dermed er det muligt at kontrollere for tredjevariabler. Resultaterne skal dog tolkes med forbehold pga. den manglende tilfældighedsudvælgelse og pga., at dobbelt så mange ledige som beskæftigede, indgår i datagrundlaget. Tabel 5.2 angiver dels den ukontrollerede og dels den kontrollerede odds ratio, efter kontrol for alder og opholdslængde i Danmark.

Tabel 5.2 Logistisk regression af sandsynligheden for beskæftigelse, på baggrund af uddannelse og danskkundskaber. Kontrolleret for alder og uddannelse. Odds Ratio

	Model 1 - ukontrolleret	Model 2 – alder	Model 3 – alder og opholdslængde
Ingen (reference)			
7 år og derunder	,89 NS	,55 NS	,8 NS
8-9 år	1,4 NS	1,1 NS	1,3 NS
10-13 år	5,5**	3,7**	4,4**
14-17 år	5,4**	3,7**	4,2**
Meget gode	57,4***	42,0***	30,3***
Gode	9,1**	8,3**	7,7**
Middel	3,7*	3,4*	3,3*
Dårlige (reference)			

*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.

Det fremgår tydeligt, at sandsynligheden for at være i beskæftigelse øges med mængden af kvalifikationer – specielt meget gode danskkundskaber øger sandsynligheden markant. Både alder og opholdsgrundlag svækker effekten, specielt i forhold til danskkundskaber, men den signifikante forskel består. Det er bemærkelsesværdigt, at det at have gode danskkundskaber tilsyneladende har større betydning for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder, sammenlignet med uddannelsesniveaut. Det kan ikke afvises, at den meget store odds ratio værdi delvist kan tilskrives danskkundskabernes selvforstærkende effekt ved at komme i beskæftigelse, jf. diskussionen om årsag og effekt.

Udover at uddannelse og danskkundskaber influerer på indvandrerkvindernes beskæftigelsesmuligheder, har de også begge signifikant effekt på både jobønsket og jobsøgningen.

⁴⁹ Den logistiske regressionsanalyse er oplagt at benytte i en analysesammenhæng som denne, hvor omdrejningspunkt er sammenligningen af indvandrerkvinder med og uden beskæftigelse. Omdrejningspunktet for metoden er sandsynligheden for, at en hændelse indtræffer, hvor der i denne sammenhæng er fokus på sandsynligheden for at være i beskæftigelse (1) frem for at være ledig (0), når en række faktorer inddrages. Den logistiske regression præsenterer en række værdier: Logit-, odds- og sandsynlighedsskalaen (Ringdal, 2001: 431-434). I denne sammenhæng er odds ratio udvalgt, da den i modsætning til logitskalaen muliggør dybere fortolkninger. Den går fra 0 til plus uendelig. Estimer under 1 betyder negativ effekt, mens estimer over 1 betyder positiv effekt. Odds ratio kan karakteriseres som sandsynligheden for, at en hændelse sker (f.eks. beskæftigelse) i forhold til sandsynligheden for, at hændelsen ikke sker (ledighed).

Således har uddannelse, efter kontrol for alder og opholdstid, både en stærk effekt på jobønsket ($\beta=0,326$) og på jobsøgningen ($\beta=0,225$). Det er også tilfældet for danskkundskaberne, hvor effekten på jobønsket ($\beta=0,254$) og jobsøgningen ($\beta=0,244$), er nogenlunde lige store (se appendiks 5.6, for samlet model).

Igennem specialet er der flere gange blevet henvist til de ledige indvandrerkvinders manglende arbejdserfaring, hvorfor det også er på sin plads at få de præcise tal angivet, hvilket fremgår af tabel 5.3.

Tabel 5.3 Ledige og beskæftigedes arbejdserfaring i DK og hjemland						
IDK***						
	Ingen	1-3 år	4-7 år	8-14 år	15 år og opefter	N (=100)
Ledig	57	30	10	3	0	200
Beskæftigede	0	46	41	12	1	102
Hjemland**						
Ledig	75	12	9	2	1	200
Beskæftigede	78	7	3	7	5	102
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.						

Som nævnt er det en betydelig andel af de ledige indvandrerkvinder, som ingen arbejdserfaring har fra det danske arbejdsmarked, mens størstedelen af de beskæftigede har under 7 års arbejdserfaring. Både blandt de ledige og de beskæftigede er det kun en lille andel, der har arbejdserfaring fra deres respektive hjemlande, hvilket for nogens vedkommende formodentlig kan henføres til, at flere var forholdsvis unge, da de kom til Danmark. Det forhold, at så mange af de ledige ingen arbejdserfaring har, må formodes at hæmme deres muligheder for beskæftigelse yderligere. Samtidig understreger det, at vi har at gøre med en gruppe af ledige, som adskiller sig fra ”danske” ledige, da flere ledige, udover at have ledighed som problem, også er helt uden arbejdserfaring.

5.2 Betydningen af ressourcer

Herefter skal det afdækkes nærmere, hvilken betydning indvandrerkvindernes kendskab til at skrive jobansøgninger, udarbejde CV og benytte Internettet, samt kendskab til andre udearbejdende, har for deres beskæftigelsesmuligheder.

5.2.1 Kendskabet til at søge arbejde

At besidde et kendskab til at skrive jobansøgninger, udforme CV og benytte Internettet betragtes i kendskabsforklaringen som en vigtig forudsætning for, at kunne komme i kontakt med arbejdsgivere. At have kendskab til at skrive en jobansøgning og udforme et CV er afgørende for selve jobsøgningen, mens Internettet indgår som en vigtig formidlingskanal i det danske jobsøgningssystem. Det skal selvfølgelig understreges, at mange andre kontaktkanaler, bl.a. personlige netværk, også har betydning, men det at kunne søge formelt er stadig et vigtigt redskab.

Hvis der skal være empirisk belæg for, at kendskab har betydning for indvandrerkvindernes beskæftigelse, er forventningen, at indvandrerkvinder i beskæftigelse i højere grad end ledige har et kendskab til at lave jobansøgninger, udarbejde CV og benytte Internettet. Det kan diskuteres, om kendskab har indflydelse på, hvem der kommer i arbejde, eller om kendskab nærmere skal ses som en funktion af at være i arbejde – ligesom tilfældet var for danskkundskabernes kausalretning.

Som det ses, i tabel 5.4, er der på alle tre områder meget stor forskel på de lediges og de beskæftigedes kendskab. Størstedelen af de beskæftigede har således et kendskab, hvilket kun gælder for en mindre andel af de ledige. Samtidig er det dog interessant, at 20 pct. af de beskæftigede angiver, at de ikke kan skrive en jobsøgning, hvilket måske kan være med til at forklare den forholdsvis store andel af beskæftigede, der ikke har søgt job forud for, at de kom i beskæftigelse jf. afsnit 4.1.2

Tabel 5.4 Kendskab til jobansøgning, CV og Internettet blandt ledige og beskæftigede					
Skrive en jobsøgning***					
	Ja, i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, i mindre grad	Nej, slet ikke	N (=100)
Ledige	7	30	23	40	195
Beskæftigede	53	27	11	9	101
Udforme et CV***					
Ledige	9	26	21	44	194
Beskæftigede	49	27	13	9	101
Benytte Internettet***					
Ledige	21	32	17	30	194
Beskæftigede	50	26	8	16	101

*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.

Spm: I hvor høj grad har du et kendskab til følgende? Lave en jobsøgning, skrive et CV, Internettet

Da både alder og uddannelse må formodes at påvirke kendskabet, er der gennemført en logistisk regressionsanalyse af sandsynligheden for at være i beskæftigelse på baggrund af kendskab, hvormed det er muligt at kontrollere for bagvedliggende faktorer. Også her skal de angivne odds ratio-værdier tolkes med forsigtighed. Det fremgår tydeligt, at det at have et kendskab til at skrive jobansøgninger, udarbejde CV og benytte Internettet øger sandsynligheden betydeligt for at være i beskæftigelse. Specielt stiger sandsynligheden for beskæftigelse, hvis indvandrerkvinderne ”i høj grad” har et kendskab til at lave en jobsøgning. Kendskabet til at benytte Internettet er det eneste aspekt, der ikke signifikant øger sandsynligheden for at være i beskæftigelse. Kontrol for alder og uddannelse svækker effekten, men effekten bliver meget stor, når der ses bort fra kendskab til Internettet.

Tabel 5.5 Logistisk regression af sandsynligheden for at være i beskæftigelse, på baggrund af kendskabets størrelsesorden Kontrolleret for alder og uddannelse. Odds Ratio

	Model 1 - ukontrolleret	Model 2 - alder	Model 3 – uddannelse
Jobansøgning – i høj grad	36,7***	31,1***	24,3***
I nogen grad	4,5**	4,1**	3,4**
I ringe grad	2,3 NS	2,2 NS	1,9 NS
Slet ikke (reference)			
CV – i høj grad	23,6***	20,2***	15,4***
CV – i nogen grad	5,2***	4,7***	3,8**
CV – i ringe grad	2,9*	2,8*	2,3 NS
CV – slet ikke (reference)			
Internettet – i høj grad	4,4***	3,0***	1,8 NS
I nogen grad	1,5 NS	1,3 NS	,73 NS
I ringe grad	,93 NS	,82 NS	,61 NS
Slet ikke (reference)			

*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.

Udover at kendskab øger beskæftigelsesmulighederne, har det også en betydelig effekt på indvandrerkvindernes jobsøgning (se appendiks 5.7). Således er der en markant sammenhæng mellem det at kunne skrive en jobsøgning og så reelt søge et job. Efter kontrol for alder styrkes effekten, og den ændres ikke nævneværdig efter kontrol for uddannelse ($\eta^2=0,360$, $\beta=0,381$).⁵⁰ Den bivariate sammenhæng mellem kendskab til at lave en jobsøgning og jobønsket er også stærk, men den forsvinder stort set efter kontrol for alder og uddannelse

⁵⁰ Beta er lidt svagere ($\beta=249$), hvis det kun er de beskæftigede der indgår i analysen.

($\eta=0,238$, $\beta=0,084$). Med andre ord tyder det på, at kendskab til at skrive jobansøgninger har afgørende betydning for, om indvandrerkvinder *søger* job, men ikke om de *ønsker* et.

Det er på mange måder interessant, at kendskab har så stor betydning for jobsøgningen, og det understreger samtidig vigtigheden af i større grad at hjælpe indvandrerkvinderne til selv at kunne søge job, samt give dem et basalt kendskab til vigtige formidlingskanaler, som f.eks. Internettet.

5.2.2 Betydningen af at kende udearbejdende kvinder og deres formidling

Antagelsen bag denne del af kendskabsforklaringen er, at indvandrerkvindernes beskæftigelsesmuligheder stiger i takt med antallet af udearbejdende kvinder i omgangskredsen, hvorfor følgende spørgsmål er stillet: *Hvor mange kvinder kender du i alt som er i arbejde? (både danskere og indvandrere)*. Endvidere er antagelsen, at mængden af det, de udearbejdende kvinder så fortæller, også har betydning, hvilket er indfanget via følgende: *Fortæller hun/de rigtig meget, meget, lidt eller meget lidt om arbejdsmarkedet?*

Til begge spørgsmål knytter sig en række forbehold. For det første bliver der i spørgsmålet ikke skelnet mellem forskellige typer af kvindelige bekendtskaber, hvorfor nogle måske henviser til nære bekendtskaber og andre mere perifere. Endnu mere problematisk er det, at der er potentiel tvivl om, at de beskæftigede henviser til kollegaer.⁵¹ For det andet er det ikke sikkert, at indvandrerkvinderne lægger det samme i ”at fortælle meget om arbejdsmarkedet”. Dem uden arbejde har måske en tendens til at betragte mængden af formidlingen som ”meget”, sammenlignet med beskæftigede, da arbejdslivet ikke på samme måde indgår som en naturlig del af tilværelsen. De to spørgsmål giver ikke svar på, hvorvidt indvandrerkvindernes omgangskreds reelt kan hjælpe dem med at komme i arbejde, hvorfor det afslutningsvist afdækkes, om de har netværk, der direkte kan hjælpe dem i arbejde, hvilket er afdækket vha. følgende spørgsmål: *Er der i din familie eller omgangskreds personer, som vil kunne skaffe dig et job, hvis det blev nødvendigt?*

Tabel 5.6 angiver antallet af udearbejdende kvinder i indvandrerkvindernes omgangskreds samt forskellen på, hvor meget de fortæller om arbejdsmarkedet, fordelt på henholdsvis ledige og beskæftigede indvandrerkvinder.

---

⁵¹ I spørgsmålsformuleringen havde det været oplagt at understrege at arbejdskollegaer ikke er direkte inkluderet, men det blev jeg først opmærksom på midt i empiriindsamlingen.

Tabel 5.6 Kendskab til antal kvinder i arbejde og mængden de fortæller om arbejdsmarkedet blandt ledige og beskæftigede. Pct.					
Kendskab til antal kvinder i arbejde***					
	Under 5	Mellem 6 og 10	Mellem 11 og 20	Mere end 20	N (=100)
Ledige	28	23	20	28	196
Beskæftigede	8	17	10	64	98
Hvor meget fortæller de om arbejdsmarkedet*					
	Rigtig meget	Meget	Lidt	Meget lidt	N (=100)
Ledige	14	23	34	28	178
Beskæftigede	13	28	46	13	93
*Signifikant på 0,05 niveau, **Signifikant på 0,01 niveau, ***Signifikant på 0,000 niveau, NS Ikke signifikant.					

Størstedelen af indvandrerkvinderne, både de beskæftigede og ledige, kender andre udearbejdende kvinder, men de beskæftigedes omgangskreds er betydeligt større, da ca. halvdelen af de ledige kender under 10, hvorimod 75 pct. af de beskæftigede kender over 10. Der skal selvfølgelig tages de nødvendige forbehold jf. årsag - effekt problemstikken, men det tyder alt andet lige på, at det at kende andre udearbejdende kan øge indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder – også efter kontrol (se appendiks 5.8).

Derimod er der stort set ikke forskel på, hvor meget henholdsvis de lediges og de beskæftigedes omgangskreds af udearbejdende kvinder fortæller om arbejdsmarkedet. Der er lidt flere af de ledige, som angiver, at omgangskredsen fortæller ”meget lidt” og ”rigtig meget”, hvorfor selve mængden af formidlingen ikke må formodes at påvirke beskæftigelsesmulighederne.

Afdækkes den betydning som kendskabet til udearbejdende kvinder har for indvandrerkvindernes arbejdsvillighed, viser det sig, at antallet af udearbejdende kvinder i omgangskredsen kun har en meget svag effekt på jobønsket efter kontrol for alder og uddannelse ($\beta=0,100$), mens effekten er lidt større på jobsøgningen ($\beta=0,141$)⁵² (se appendiks 5.11).

I forhold til dette spørgsmål kunne det have været interessant med en indikator på, om det, omgangskredsen fortæller, er positivt eller negativt, hvilket der desværre ikke er blevet spurgt ind til. Enkelte af de adspurgte indvandrerkvinder har dog uopfordret fortalt, hvorledes de har

⁵² I analysen, hvor kun de ledige indgår, er effekten større, men der er ingen logisk sammenhæng.

---

fået en opfattelse af, at diskrimination og ydmygende behandling ikke er nær på udbredt på de store arbejdspladser (fabrikker), hvor deres omgangskreds inkl. mænd arbejder, som på de små.

Som det ses i tabel 5.7, er der ikke afgørende forskel på andelen af ledige og beskæftigede, der kender nogen der kan skaffe dem et job, hvis det blev nødvendigt. Således fordeler begge grupper sig nogenlunde ligeligt i de tre svarkategorier. At så mange af de ledige indvandrerkvinder angiver, at de kender nogen, der kunne skaffe dem et arbejde, hvis det blev nødvendigt, er bemærkelsesværdigt og vidner om, at de åbenbart ikke finder det nødvendigt at benytte sig af denne mulighed. Resultatet kan måske også knytte sig til, at de ikke selv har forstået spørgsmålet, da det er meget hypotetisk.

Tabel 5.7 Er der i din familie eller omgangskreds personer, som vil kunne skaffe dig et job, hvis det blev nødvendigt? Forskellen på ledige og beskæftigede NS				
	Ja	Nej	Ved ikke	N (=100)
Ledig	33	37	30	200
Beskæftigede	41	24	34	102
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.				

Alt i alt viser ovenstående gennemgang, at indvandrerkvindernes kendskab til udearbejdende kvinder har betydning for deres beskæftigelsesmuligheder, dog skal der tages de nødvendige forbehold, da der er en overhængende potentiel tvivl om årsag og effekt. Vigtigheden af at kende andre blev bl.a. påpeget i forundersøgelsen, hvor særligt de beskæftigede indvandrerkvinder pointerede vigtigheden af at kende udearbejdende kvinder, da de kan have en form for ”rollemodelfunktion”, som kan inspirere andre. Specielt i relation til både at kunne overskue husarbejdet og samtidig have et arbejde, må rollemodeller formodes at være vigtige, da det netop er her indvandrerkvinderne mangler erfaring (Breidahl, 2007:60-62). Endelig kan den omstændighed, at omgangskredsen består af udearbejdende kvinder, måske være med til modvirke, at der opstår en form for ”afhængighedskultur”, hvor det nærmest bliver en ”kultur” at være uden arbejde.

5.2.3 Sammenfatning – betydningen af kvalifikationer og ressourcer

På baggrund af denne analyse kan det udledes, at både kvalifikationer og ressourcer har betydning for indvandrerkvinders beskæftigelse. Således er der markant forskel på uddannelsesniveau blandt ledige og beskæftigede, hvilket også afspejlede sig i jobønsket og jobsøgningen. Det er den samme tendens, der går igen mht. betydningen af sprogkundskaber, forskellen var endog betydeligt større her.

Måske er det ikke blot kvalifikationer, der betyder noget, men også de følgevirkninger som det at tage en uddannelse og gå i skole har. Det er formodentlig de færreste, der går i skole i f.eks. 14 år, med det sigte efterfølgende at blive hjemmegående.

Også det at have kendskab til at skrive jobsøgning osv. havde meget stor betydning for indvandrerkvindernes beskæftigelsesmuligheder, da forskellen på de to grupper var markant – også efter kontrol. Herudover viste det sig, at kendskab ikke indvirker nævneværdigt på jobønsket, men derimod søgeadfærden. Dette er interessant taget i betragtning, at det indtil videre er de færreste faktorer, der indvirker på jobsøgningen, og ikke jobønsket. Endelig viste den sidste delanalyse, at det at kende udearbejdende kvinder har betydning for beskæftigelsesmulighederne, dog med det forbehold, at det ikke kan afvises, at de beskæftigede indvandrerkvinders omgangskreds består af kollegaer. I en fremtidig undersøgelse vil det være interessant at afdække andre former for ressourcer, bl.a. selvtillid, kendskab til andre arbejdsrelaterede forhold osv. Denne analyse åbner i hvert fald op for, at ressourcer også har en vis betydning for, hvorfor nogle indvandrerkvinder arbejder, mens andre ikke gør..

6.0 Betydningen af (oplevet) sygdom for beskæftigelsen

I denne analyse skal vi se nærmere på, hvor stor en betydning oplevelsen af sygdom og helbredsmæssige problemer har på indvandrerkvinders beskæftigelse. I analysen tages der som udgangspunkt ikke højde for, om sygdomsproblematikken knytter sig til en ”undvigelsesstrategi”, ”overlevelseshæderstrategi” eller reel sygdom, da alle varianter på den ene eller anden måde må vurderes at udgøre en barriere for beskæftigelse. I et bredere policy-perspektiv er det derimod altafgørende at foretage denne skelnen, da der er stor forskel på den rigtige ”medicin”.

6.1 Betydningen af selvrapporteret helbred

Ud af de 200 ledige indvandrerkvinder, der indgår i specialets datagrundlag, angav 46 på interviewtidspunktet, at de var sygemeldte. Dette er et meget stort antal og er samtidig meget sigende for, hvor meget denne problematik reelt fylder og dermed også, hvor stor en barriere den har for indvandrerkvinders beskæftigelse. I nedenstående skal vi se lidt nærmere på det faktiske omfang.

Ser vi først på den generelle selvrapporterede helbredstilstand i tabel 6.1, skinner det tydeligt igennem, at indvandrerkvinder i beskæftigelse har et betydeligt bedre helbred end ledige. Kun en mindre andel af de beskæftigede angiver, at de har direkte dårligt helbred, hvilket derimod er tilfældet for næsten 1/3 af de ledige.⁵³

Tabel 6.1 Selvvurderet helbredstilstand fordelt på arbejdsmarkedstilknøtning***					
	Meget god	God	Rimelig	Dårlig	N (=100)
Ledig	13	26	34	27	197
Beskæftiget	46	27	23	4	102
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					
Spm. Hvordan vil du vurdere din helbredstilstand i almindelighed? Er den meget god, god, rimelig, dårlig eller meget dårlig?					

Sammenlignes ovenstående tal med ”danske” ledige, er forskellen til ledige indvandrerkvinder stor, da kun 13 pct. af de ledige i en 1999-undersøgelse angav, at de havde et dårligt eller meget dårligt helbred (Goul Andersen et al., 2003: 115-118). Den store betydning, som det selvvurderede helbred har for indvandrerkvinders beskæftigelse, underbygges yderligere af, at

---

⁵³ Også efter kontrol for alder og uddannelse er forskellen markant (se appendiks 5.9).

over halvdelen af de ledige indvandrerkvinder, der ikke ønsker et arbejde, henviser til sygdom som den primære begrundelse (se appendiks 5.1).

Det oplevede helbred har tilsyneladende også en meget stor effekt på jobønsket, da eta er på 0,400. Efter kontrol for alder, uddannelse og oprindelsesland svækkes effekten dog, men den forbliver meget stærk ($\beta=0,357$). Derimod har det oplevede helbred ingen betydning for jobsøgningen (appendiks 5.10). Det springende punkt er så, om helbred skal ses som en årsag til det manglende jobønske, eller om det manglende jobønske skal ses som årsag til det oplevede helbred. Dette spørgsmål kan denne analyse ikke svare på, men under alle omstændigheder er der tale om, at disse kvinder er på kontanthjælp og ikke på førtidspension, hvorfor andre problemer end reelle helbredsproblemer må formodes at gøre sig gældende. En måde, hvorpå dette aspekt måske kunne have været undersøgt yderligere, var ved at spørge ind til indvandrerkvindernes aktiviteter i tilværelsen generelt, hvilket dog ikke er medtaget i denne opgave.

6.2 Indvandrerkvindernes møde med sundhedsvæsenet

I den offentlige debat, i dele af den eksisterende litteratur og i interviews med sagsbehandlerne bliver det påpeget, at indvandrerkvinder, for at undslippe aktivering og krav om at komme i aktiv deltagelse, ”spiller” syge (se bl.a. Weekendavisen: 2.2.2007; LG Insight, 2004: 47; Breidahl, 2007:112). Ofte er det ”systemets” vinkel på problematikken og tolkninger heraf, der præger debatten, hvorimod indvandrerkvindernes egen vinkel stort set er uafdækket. I dette afsnit er udgangspunktet kvindernes, hvilket også kan give et indblik i, hvor stor en andel af kvinderne, der ud fra en lægelig vurdering ikke er ”objektivt” syge.

Indvandrerkvinderne er blevet bedt om at tage stilling til følgende spørgsmål: *Har du oplevet at være ved lægen, uden at han/hun forstod, hvorfor du følte dig syg? Hvis ja, hvordan reagerede du på det?* Hvordan ledige og beskæftigede, fordeler sig på dette spørgsmål fremgår af tabel 6.2.

Tabel 6.2 Indvandrerkvindernes møde med sundhedsvæsenet***				
	Nej, det har jeg ikke oplevet	Ja, blev frustreret og fik det værre	Ja, overbevidste mig selv om at der nok ikke var et problem	N (=100)
Ledige	58	33	9	193
Beskæftigede	75	12	13	102
Alder**				
18-29 år	78	15	7	74
30-39 år	66	21	13	113
40 år og derover	53	37	10	108

Som det ses af tabel 6.2, er der forholdsvis stor forskel på de to gruppers møde med sundhedsvæsenet. 58 pct. af de ledige indvandrerkvinder angiver således, at de ikke har oplevet et konfliktfyldt møde, hvilket gælder for ca. 75 pct. af de beskæftigede. 1/3 af de ledige har oplevet ikke at blive forstået og derefter blive frustreret, hvilket kun er tilfældet for en mindre andel af de beskæftigede. Endelig er der både blandt de ledige og beskæftigede omkring 10 pct., som har oplevet ikke at blive forstået, men som efterfølgende overbeviste sig selv om, at der nok ikke var et problem. Det er specielt aldersgruppen 40 år og opefter, som oplever et konfliktfyldt møde med sundhedssystemet, da næsten 40 pct. angiver dette. Den omstændighed, at 15 pct. af den yngste aldersgruppe (18-29 år) også har oplevet dette, er dog bemærkelsesværdigt, deres unge alder taget i betragtning. Det havde været interessant at sammenligne med danskere, da der formodentlig også her er nogen, der har oplevet af tage ”fejl” af deres egen helbredstilstand. Lidt forsimplet kan der på baggrund af tallene udledes, at 42 pct. af de ledige indvandrerkvinder, i en lægelig optik, ikke er vurderet som syge, selvom de selv har haft den opfattelse, hvilket gælder for 25. pct. af de beskæftigede.

Ovenstående resultat vidner om, at der er et alvorligt samspilsproblem mellem indvandrerkvinder og de praktiserende læger. Specielt det forhold, at så stor en andel af de ledige indvandrerkvinder angiver, at de er blevet mere frustreret efter ikke at være blevet forstået, vidner om, at der er et problem, der skal tages fat på. I kapitel 2 blev der peget på forskellige vinkler, hvorudfra indvandrerkvindernes sygdomsproblematik kan tolkes, bl.a. en ”undvigelsesstrategi”, en ”overlevelseshæderstrategi” og reel sygdom. Spørgsmålet er, om også systemet, i dette tilfælde de praktiserende læger, har en finger med i spillet. Uanset hvad, er det nok ingen tvivl om, at lægerne er kompetente til at vurdere omfanget af indvandrerkvindernes helbredsproblemer, hvorfor samspilsproblemet ikke skal tolkes i retning af, at lægerne har taget fejl. Men det kan ikke afvises, at manglende tid til at få kortlagt indvandrerkvindernes formodede helbredsmæssige problemer og/eller sprogproblemer kan bidrage til samspilsproblemet. Den manglende tid skal bl.a. ses i lyset af, at taksameter-systemet belønner praktiserende læger på baggrund af antallet af patienter, hvorfor det formodentlig ikke er en særlig god forretning at sætte sig ind i indvandrerkvindernes problemer.

7.0 Analyse af systemforklaringen

I denne analyse skal den sidste forklaring, systemforklaringen, afdækkes med det formål at få et indblik i, om kommunernes beskæftigelsesindsats har betydning for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder. Oplever indvandrerkvinder, at indsatsen får dem tættere på arbejdsmarkedet, og influerer indsatsen på deres arbejdsvillighed?

At afdække denne vinkel er særlig relevant set i lyset af vedtagelsen af *Ny Chance Til Alle*, der bl.a. har betydet, at start- og kontanthjælpsmodtagere skal aktiveres hyppigere, samt at der skal stilles højere krav til aktiv deltagelse blandt dem, der har problemer *udover* ledighed (Regeringen, 2005: 17-23). Dermed har kommunerne skullet forberede sig på at indrette indsatsen efter en noget svagere stillet gruppe end tidligere, hvilket stiller andre, hvis ikke større krav, til indretningen af beskæftigelsesindsatsen og ikke mindst dens indhold. På den baggrund er det særligt vigtigt at få klarlagt i hvilket omfang, og hvordan aktiveringsindsatsen og sagsbehandlernes ageren indvirker på målgruppen, samt hvilke ledige der får et udbytte og hvilke der ikke gør.

Analysen af systemforklaringen er struktureret som følger: Den første analysedel afdækker indvandrerkvindernes oplevede udbytte af beskæftigelsesindsatsen, samt hvilke karakteristika ved beskæftigelsesindsatsens indretning og ved indvandrerkvinder, der influerer på dette. Den anden analysedel afdækker i forlængelse heraf, om det oplevede udbytte af indsatsen influerer på indvandrerkvindernes arbejdsvillighed. Er der en sammenhæng mellem, hvad de får ud af beskæftigelsesindsatsen, og hvordan de orienterer sig mod arbejdsmarkedet, og er indsatsen med til at ”tænde” eller ”slukke” indvandrerkvindernes motivation?

7.1 Det oplevede udbytte af kommunernes indsats

Som det fremgår af tabel 7.1, er det ikke alle indvandrerkvinder, der har været i aktivering eller været tilknyttet en sagsbehandler. Set i lyset af kapitel 5 og 6 har de kvinder, der har været i forbindelse med kommunernes beskæftigelsesindsats, betydeligt ringere beskæftigelsesmuligheder sammenlignet med dem, der ikke har, da de har et dårligere helbred og lavere uddannelsesniveau samtidig med, at de er noget ældre.

Tabel 7.1 Andel af indvandrerkvinder der har deltaget i aktivering og været i kontakt med en frontlinjemedarbejder				
	Deltaget i aktivering	Kontakt med frontmedarbejder	N	N
Arbejdsmarkedstilknytning***				
Ledig	77	94	154	184
Beskæftigede	45	53	46	54
Alder***				
18-29 år	39	54	29	40
30-39 år	71	88	82	100
40 år og derover	79	89	113	98
Helbredstilstand***				
God	51	69	77	104
Rimelig	84	91	75	80
Dårlig	83	95	48	54
Uddannelse* (***)				
Ingen skoleuddannelse	72	83	23	25
7 år og derunder	66	93	27	38
8-9 år	75	90	92	109
10-13 år	52	66	26	33
14-17 år	57	60	32	33

*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant

Spørgsmålet er herefter, hvilken betydning indsatsen, ifølge kvinderne selv, har haft på deres jobmuligheder, og hvordan de oplever sagsbehandlerens indsats. En sekvens fra et interview med en sagsbehandler er meget interessant i denne sammenhæng. På spørgsmålet om, hvad der karakteriserer de indvandrerkvinder, der kommer i arbejde som følge af et aktiveringsforløb, var svaret: *"Kvinder og arbejde, hmm den var svær. Hvis jeg tænker over, hvem jeg har fået i arbejde af kvinder (pause) ja, så er der vist ingen. Det kan jeg ikke lige svare på, men mænd dem har vi masser af."*⁵⁴. Det endte dog med, at hun til sidst kom i tanke om, at to kvinder i løbet af det sidste år var kommet i arbejde; men det var tydeligt, at det at sammenkæde aktivering, indvandrerkvinder og ordinær beskæftigelse, lå hende meget fjernt.

⁵⁴ Interviewet er ikke citeret ordret, men er sammenskrevet på baggrund af en lidt længere sekvens fra interviewet. Dette interview indgår ikke i selve forundersøgelsen, hvorfor selve interviewet kan findes på en lydfil der ligger på den medfølgende CD rom.

Ifølge indvandrerkvinderne selv er sammenhængen mellem aktivering og forbedrede beskæftigelsesmuligheder dog ikke helt fraværende, da ca. halvdelen angiver, at aktiveringsdeltagelsen, i et større eller mindre omfang, har forbedret deres jobmuligheder, mens den anden halvdel er mere neutral eller direkte utilfreds jf. tabel 7.2.

Tabel 7.2 Ledige og beskæftigedes vurdering af indsatsen**					
Vurderingen af om jobmulighederne er blevet forbedret**					
	Nej, nærmere skadet	Hverken gavnet eller skadet	Ja, gavnet lidt	Ja, gavnet meget	N (=100)
Ledige	13	42	36	9	152
Beskæftigede	22	31	21	26	42
Vurdering af om sagsbehandlerne har gjort nok NS					
	Nej, slet ikke	Nej, i mindre grad	Ja, i nogen grad	Ja, i høj grad	N (=100)
Ledige	17	32	30	21	170
Beskæftigede	21	28	40	11	53
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.					
Spn. Ledige: Synes du, at det har gavnet eller skadet dine jobmuligheder, at du har deltaget i dette/disse aktiveringstilbud?					
Beskæftigede: Tror du, at deltagelsen i aktiveringstilbudene havde betydning for at du fik et arbejde?					

Der er signifikant forskel på de lediges og beskæftigedes vurdering af, om indsatsen har gavnet jobmulighederne, da andelen, der oplever, at indsatsen har ”gavnet meget”, og som angiver, at indsatsen ”nærmere har skadet”, er betydeligt større blandt beskæftigede end blandt ledige indvandrerkvinder. Specielt det forhold, at flere af de beskæftigede angiver, at indsatsen nærmere har skadet, er bemærkelsesværdig, men tendensen kan genfindes i en undersøgelse blandt langtidsledige (Eskelinen et al, 2002), hvoraf det fremgår, at nogle beskæftigede ser tilbage på deres ”aktiveringskarriere” som noget meget positivt, mens andre befinder sig i en helt anden boldgade.

Den manglende tydelige sammenhæng mellem vurderingen af indsatsen og efterfølgende beskæftigelse, rejser spørgsmålet om, hvorvidt det oplevede udbytte af indsatsen overhovedet har betydning for, om kvinderne kommer i arbejde. Det er svært at afgøre, da der er tale om en kompliceret samspil. Samtidig kan det påpeges, at selvom nogle indvandrerkvinder er kommet i arbejde efter et aktiveringsforløb, er det ikke ensbetydende med, at aktiveringsdeltagelsen var udslagsgivende, Måske kan netop utilfredsheden med aktiveringssystemet i sig selv fungere som en motivation for at komme væk jf. motivationseffekten.

De ledige indvandrerkvinder er mere neutrale i deres vurdering af indsatsen, da næsten 42 pct. angiver, at indsatsen ”hverken har gavnet eller skadet”, mens 36 pct. angiver, at deltagelsen har gavnet lidt. Måske knytter denne mere neutrale holdning sig til, at de ledige af gode grunde ikke ved, hvad aktiveringsforløbet har af betydning for deres fremtidige jobmuligheder.

Der er ikke nævneværdig forskel på de lediges og beskæftigedes vurdering af, om frontmedarbejderne har gjort nok for at hjælpe dem i arbejde. Dog er andelen af meget tilfredse noget større blandt de ledige.

På baggrund af ovenstående kan det udledes, at de beskæftigede indvandrerkvinder er nævneværdigt mere positive end de ledige, men derimod mere polariserede. Resultaterne viser samtidig, at der er forskel på indvandrerkvindernes vurderinger af indsatsen generelt, da den ene halvdel er forholdsvis positiv, mens den anden halvdel er mere negativ. I det efterfølgende skal vi grave et spadestik dybere, ved at undersøge hvilke aspekter af beskæftigelsesindsatsens indretning og hos indvandrerkvinderne selv, der influerer på det oplevede udbytte. Vurderingen af jobchancerne og sagsbehandlernes indsats er omkodet til intervallskalerede variabler, så de indeholder værdierne, 0-100, hvor 100 repræsenterer ”ja, gavnet meget/ja i høj grad”, mens 0 er ”nej, nærmere skadet/nej, slet ikke”. Denne omkodning kan diskuteres, bl.a. pga. det forhold, at nogle af spørgsmålene er ”skæve”⁵⁵.

I tabel 7.3 er sammenhængen mellem karakteristika ved indsatsens retning og det oplevede udbytte af aktiveringsindsatsen angivet. Tabellen indeholder fem *selvstændige* MCA-analyser, som for overskuelighedens skyld er samlet i én tabel, hvilket også er den opstilling, som er benyttet i resten af kapitlet. Den første kolonne i tabel 7.3 angiver den bivariante sammenhæng, hvorefter den anden kolonne indeholder sammenhængen, efter kontrol for alder og opholdslængde.

---

⁵⁵ Hermed menes, at bl.a. spørgsmålene omkring aktiveringsdeltagelsen har 4 værdier, hvor den neutrale holdning har værdien 3.

Tabel 7.3 Vurderingen af aktiveringsdeltagelsen fordelt på karakteristika ved systemet: Kontrol for alder og uddannelse⁵⁶

	Gennemsnit: Vurderingen af aktiveringsdeltagelsen	Gennemsnit – efter kontrol for alder og opholdslængde	N
1) Antallet af aktiveringstilbud			
1	48	45	46
2-3	48	49	68
4-7	56	54	42
8 +	35	42	30
Eta/beta	0,218*	0,132 NS	
2) Virksomhedspraktik			
Ja	52	52	51
Nej	47	47	141
Eta/beta	0,082	0,076 NS	
3) Daghøjskole/Produktionsskole			
Ja	43	46	61
Nej	52	49	125
Eta/beta	0,133 NS	0,045 NS	
4) Aktivering opkvalificerende			
Ja	57	55	65
Nej	43	44	121
Eta/beta	0,218**	0,178**	
5) Kedeligt			
Ja	34	36	74
Nej	57	56	112
Eta/beta	0,387***	0,328***	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.			

Af den første analyse fremgår det, at antallet af aktiveringsforløb har negativ indvirkning på det oplevede udbytte, forstået på den måde, at dem, der har deltaget i 8 forløb eller mere, oplever et markant mindre udbytte end de resterende. Efter kontrol for opholdslængde svækkes effekten betydeligt, hvilket vidner om, at det ikke i sig selv er antallet af forløb, der har en negativ virkning, men derimod opholdstid i Danmark.

Ser vi dernæst på den betydning, som forskellige aktiveringstyper har på det oplevede udbytte, fremgår det, at der stort set ikke er forskel på, om indvandrerkvinderne har deltaget i kurser på daghøjskole eller været i privat virksomhedspraktik. Det er bemærkelsesværdigt, at deltagelse i virksomhedspraktik tilsyneladende ingen indvirkning har på det oplevede udbytte,

⁵⁶ R² er ikke medtaget i tabellen, pga. at fem adskilte analyser er placeret i same model.

taget i betragtning at netop denne type skulle have en større beskæftigelseseffekt end andre af typer af aktiveringstilbud.

Måske kan det henføres til diskrimination fra arbejdsgivernes side; i hvert fald var flere af kvinderne fra forundersøgelsen af den opfattelse, at de ikke blev ansat efter endt praktikforløb pga. etnisk oprindelse og for nogens vedkommende hovedbeklædning (Breidahl, 2007: 71-73). Den ringe forskel på forskellige aktiveringstyper kan formodentlig også tilskrives, at flere af kvinderne har deltaget i forskellige forløb, hvorfor forskellen ophæver hinanden i den samlede vurdering.

I modsætning til aktiveringstypen, har selve vurderingen af indholdet stor betydning for, om indvandrerkvinderne oplever, at deres jobmuligheder er blevet forbedret som følge af aktiveringsdeltagelsen. Således oplever de, der angiver, at indholdet er opkvalificerende, i højere grad end dem, der ikke har angivet det, at aktiveringsdeltagelsen har forbedret deres jobmuligheder, mens et kedeligt jobindhold har den modsatte effekt. Den bivariate effekt svækkes efter kontrol, men forbliver forholdsvis stærk. Den stærke sammenhæng skal tolkes med forbehold, da det ikke kan afvises at vurderingen af indsatsen, afspejler sig i deres vurdering af indholdet. Men det er alligevel slående, at der er så tydelig en sammenhæng.

I tabel 7.4 er dernæst sammenhængen mellem karakteristika ved indsatsen, og vurderingen af sagsbehandlernes indsats angivet. Heraf fremgår det, at der er en negativ sammenhæng mellem antal udskiftninger af sagsbehandleren og tilfredshed med indsatsen, da de, der har haft 1 sagsbehandler, er betydeligt mere tilfredse, end de, der har haft 2 eller derover. Sammenhængen styrkes en smule efter kontrol for opholdstid.

Tabel 7.4 Vurdering af sagsbehandlernes indsats: Kontrol for alder og uddannelse. MCA-analyser			
	Gennemsnit: Vurdering af sagsbehandler	Gennemsnit – efter kontrol for alder og opholdslængde	N
1) Antallet af udskiftninger			
1	60	61	74
2-3	47	48	101
4 eller derover	42	40	43
Eta/beta	0,222**	0,239**	
2) Sagsbehandlerens udtalelse om tørklædet⁵⁷			
Ja	35	39	48
Nej	53	51	90
Eta/beta	0,255**	0,174*	

⁵⁷ Analysen baserer sig på de kvinder der bærer tørklæde.

*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.

Også sagsbehandlernes udtalelser omkring arbejdsgivernes manglende vilje til at ansætte kvinder, der bærer tørklæde, har negativ effekt på det oplevede udbytte, da de, der har fået dette at vide, er langt mindre tilfredse med sagsbehandlerens indsats, sammenlignet med dem, som ikke har fået dette at vide. Efter kontrol for alder og uddannelse svækkes effekten, men den forbliver forholdsvis stærk. Denne sammenhæng vidner om, at sagsbehandlernes udtalelser har betydning for indvandrerkvinderne, og at det måske i værste fald kan være demotiverende, hvilket vi kommer ind på senere i denne analyse.

Herefter skal det undersøges, hvilke faktorer ved indvandrerkvinderne selv, der influerer på det oplevede udbytte af beskæftigelsesindsatsen, hvilket er illustreret i tabel 7.5.

En række af de faktorer, der indgår i de eksisterende forklaringer, som motivation, kvalifikationer og ressourcer, har ingen effekt på det oplevede udbytte, hvorfor de ikke er medtaget i tabel 7.5. Det er bemærkelsesværdigt, at hverken uddannelse eller ressourcer har betydning for det oplevede udbytte, hvilket illustrerer, at det oplevede udbytte ikke afhænger af, om indvandrerkvinder har kvalifikationer og er ressourcestærke. Det samme er stort set tilfældet for indikatorerne på incitament og husmodermentalitet, dog med enkelte undtagelser. Heller ikke påpegningerne i litteraturgennemgangen om, at dem med kortere ledighedsperiode og med børn skulle have en større effekt af indsatsen, afspejler sig i empirien (Geerdsen et al., 2003). Spørgsmålet er så, hvilke karakteristika der har betydning. I tabel 7.5 og 7.6 er henholdsvis de udvalgte faktorer, der indvirker på vurderingen af aktiveringsdeltagelsen og vurderingen af sagsbehandlernes indsats, angivet.

Tabel 7.5 Vurderingen af aktiveringsdeltagelsen fordelt på karakteristika ved indvandrerkvinderne selv: Kontrol for alder og uddannelse. MCA-analyser			
	Gennemsnit: Vurderingen af aktiveringsindsatsen	Gennemsnit – efter kontrol for alder og opholdstid (oprindelsesland)	N
1) Opholdstid			
0-5 år	(63)	(67)	9
5-10 år	55	59	41
11-16 år	53	47	65
17 år +	38	40	79

Eta/beta	0,279**	0,277*	
2) Oprindelsesland⁵⁸			
Irakisk, Tyrkisk	42	45	36
Palæstinensisk	38	43	46
Afghaner, Iransk	(56)	(47)	13
Østafrika, herunder Somalia	(45)	(42)	23
Sydøstasiater, Srilankansk	(50)	(49)	14
Eksjugoslavien	57	56	62
Eta/beta	0,266**	0,199 NS	
3) Kendskab til andre der er kommet i arbejde gennem aktiveringsdeltagelse			
Ingen	38	36	56
1-5	50	52	76
6-10	59	59	36
11 eller mere	(51)	(50)	17
Eta/beta	0,256**	0,296**	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.			

I tabel 7.5 er sammenhængen mellem opholdstid i Danmark og det oplevede udbytte af aktiveringsdeltagelsen angivet, hvoraf det fremgår, at der er en meget stærk bivariat effekt, som stort set ikke ændres efter kontrol for alder og oprindelsesland. Således falder udbyttet markant, desto flere år indvandrerkvinderne har været i landet. Det skal dog bemærkes, at andelen, der har været i landet i under 5 år, er meget lille.

Oprindelsesland har også en stærk bivariat effekt på det oplevede udbytte, og som kategoriværdierne afspejler, er palæstinenserne, tyrkerne, irakerne og somalierne de mest negative, hvorimod kvinder fra Eksjugoslavien, Sydøstasien, og Afghanistan/Iran er mest positive. Denne forskel er bemærkelsesværdig og vidner om, at de kvinder, der er længst væk fra arbejdsmarkedet (har den laveste beskæftigelsesfrekvens) også oplever, at de får mindst ud af kommunernes beskæftigelsesindsats. Effekten svækkes efter kontrol for alder og opholdstid, specielt opholdstid svækker effekten. Selvom effekten efter kontrol bliver insignifikant, er der stadig en betydelig effekt.

Den sidste analyse, der indgår i tabel 7.5, er sammenhængen mellem at kende andre, der er kommet i arbejde gennem aktiveringsdeltagelsen, og det oplevede udbytte af aktiveringsindsatsen, hvilket knytter sig til antagelsen bag kendskabsforklaringen. Det at kende andre som har haft et succesfuld ”*aktiveringshistorie*”, har overraskende stor betydning for det

⁵⁸ For at undgå et meget lille N i flere af kategorierne, har det været nødvendigt at lægge nogle oprindelseslande sammen, som ikke direkte kan placeres sammen.

oplevede udbytte, da eta værdien er forholdsvis stærk (eta=256), samtidig med, at den styrkes yderligere efter kontrol (beta=296). Dette resultat vidner om, at selve troen på, at aktiveringsdeltagelsen faktisk kan udmønte sig i arbejde, kan fremme det oplevede udbytte af indsatsen.

I tabel 7.6 er sammenhængen mellem karakteristika ved indvandrerkvinderne og vurderingen af sagsbehandlerens indsats angivet. Også her har opholdstid i Danmark en betydelig effekt på vurderingen af indsatsen, også efter kontrol for alder og oprindelsesland, selvom effekten dog svækkes. Den bivariate sammenhæng mellem oprindelsesland og vurderingen af indsatsen er forholdsvis stærk, men svækkes betydeligt efter kontrol for alder og opholdstid.

Tabel 7.6 Vurderingen af sagsbehandlerens indsats fordelt på karakteristika ved indvandrerkvinderne selv: Kontrol for alder opholdslængde/oprindelsesland. MCA-analyser			
	Gennemsnit: Vurdering af indsatsen	Gennemsnit – efter kontrol for alder og opholdstid (oprindelsesland)	N
1) Opholdstid			
0-5 år	56	50	22
5-10 år	59	58	50
11-16 år	59	58	70
17 år +	36	39	81
Eta/beta	0,335***	0,262**	
2) Oprindelsesland⁵⁹			
Irakisk, Tyrkisk	46	47	46
Palæstinensisk	36	44	44
Afghaner, Iransk	(58)	(56)	15
Østafrika, herunder Somalia	(52)	(48)	27
Sydøstasiater, Srilankansk	(56)	(58)	19
Eksjugoslavien	59	53	72
	0,267**	137 NS	
3) Selvvurderet helbred			
Dårlig	36	40	52
Rimeligt	56	55	76
Godt	54	52	95
Eta/beta	0,233 **	0,179*	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.			

I modsætning til vurderingen af aktiveringsdeltagelsen, har indvandrerkvindernes selvvurderede helbred stærk effekt på det oplevede udbytte af indsatsen. Således falder tilfredsheden med sagsbehandlerens arbejde, desto dårligere helbredet er. Denne sammenhæng kan formodentlig henføres til, at de kvinder der er, eller oplever sig syge, ofte konfronteres med denne

⁵⁹ For at undgå et meget lille N i flere af kategorierne, har det været nødvendigt at lægge nogle oprindelseslande sammen, uden et nærmere argument herfor.

problemstilling i mødet med sagsbehandleren, hvilket også afspejler sig i sagsbehandlerens omtale af problemstillingen (Breidahl, 2007: 111-113).

7.2 Betydningen af det oplevede udbytte for arbejdsvilligheden

Som det sidste led i analysen af systemforklaringen skal det undersøges, om indvandrerkvindernes oplevede udbytte af beskæftigelsesindsatsen har indvirkning på deres arbejdsvillighed. Dermed efterprøves det, om aktiveringsdeltagelsen og sagsbehandlerens ageren kan medvirke til at ”tænde” motivationen hos nogle og ”slukke” den hos andre. Sammenhængen fremgår af tabel 7.7

Tabel 7.7 Indeks jobønske: Kontrol for alder opholdslængde. MCA-analyser			
	Indeksværdi: Jobønske	Indeks – efter kontrol for alder og opholdstid	N
1) Har aktivering forbedret jobmulighederne			
Ja, gavnet meget	100	94	14
Ja, gavnet lidt	78	76	55
Hverken gavnet eller skadet	55	59	64
Nej, nærmere skadet	68	69	19
Eta/beta	310**	243*	
2) Vurdering af sagsbehandlerens indsats			
Ja, i høj grad	80	71	35
Ja, i nogen grad	80	79	51
Nej, i mindre grad	60	63	55
Nej, slet ikke	67	73	29
Eta/beta	207*	143 NS	
3) Udtalelser omkring tørklædet			
Ja	50	56	
Nej	76	73	
Eta/beta	275**	0,176*	
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.			

Oplevelsen af, om aktiveringen har forbedret jobmulighederne, har en betydelig effekt på indvandrerkvindernes jobønske, hvilket kommer til udtryk ved, at jo større udbytte, jo større er jobønsket. Dog har de neutrale et mere beskedent jobønske end dem, der mener, at indsatsen har skadet, hvilket formodentlig kan sammenkædes med, at tvivlerne gennemgående har hørt til de mindst arbejdsvillige. Efter kontrol for alder og opholdstid svækkes effekten, da sammenhængen er delvis spuriøs, men den forbliver dog forholdsvis stærk.

Dernæst viser det sig, at der er en bivariat sammenhæng mellem indvandrerkvindernes oplevelse af, om sagsbehandlerne har gjort nok for at hjælpe dem i arbejde og jobønsket. Dog ligger signifikantniveau lige på grænsen, og efter kontrol for alder og opholdstid svækkes effekten betydeligt, hvorfor forskellen stort set udviskes. Derimod har sagsbehandlerne udtalelser, vedrørende arbejdsgivernes holdning til tørklædet, en forholdsvis stærk effekt på indvandrerkvindernes jobønske, også efter kontrol. Således har de, der fået at vide, at tørklæde er en begrænsning for at få et arbejde, et markant mindre jobønske, hvilke underbygger Jagds (2007, endnu ikke udgivet) feltobservationer blandt somaliske kvinder.

Hverken vurderingen af aktiveringen, sagsbehandlerne indsats, eller sagsbehandlerne udtalelser, har nogen nævneværdig betydning for indvandrerkvindernes jobsøgning. Dermed ikke sagt, at indsatsen ikke kan have nogen effekt på dette felt, da 22 pct. af indvandrerkvindernes kontakt til deres nuværende arbejde blev formidlet gennem anvisning fra kommunen jf. afsnit 4.1.2

7.3 Sammenfatning - systemforklaringen

Da flere niveauer er i spil i systemforklaringen, og da der er tale om en kompleks problemstilling, er det sammenlignet med de andre analyser, sværere at fremhæve systematiske træk. Dog er analysen kommet et lille spadestik dybere i forståelsen af den rolle, som kommunernes beskæftigelsesindsats spiller i forhold til indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder. På baggrund af analysen viste det sig således, at nogle indvandrerkvinders ”aktiveringskarriere” er betydelig mere vellykket end andres, hvilket både kan henføres til selve indretningen af indsatsen og kvinderne selv. Således har indholdet af aktivering, hyppig udskiftning af sagsbehandlere og deres udtalelser om tørklædet betydning for det oplevede udbytte og vurderingen af sagsbehandlere, hvilket også var tilfældet for karakteristika ved indvandrerkvinderne selv - som opholdstid, oprindelsesland, kendskabet til andres aktiveringshistorie og selv vurderet helbred. Samtidig viste det sig, at en ”vellykket” indsats kan have en afsmittende effekt på indvandrerkvindernes jobønske, men ikke på jobsøgningen. Det var samtidig meget bemærkelsesværdigt, at der tilsyneladende ikke er nogen klar sammenhæng mellem vurderingen af indsatsen, og hvem der er kommet i arbejde efterfølgende, da de beskæftigede var betydeligt mere negative.

Vender man på den baggrund blikket mod regeringens intentioner om at få flere i arbejde gennem mere intensivering af aktiveringsdeltagelsen, kan der stilles spørgsmål ved, om denne strategi er den rigtige for alle ”typer” af ledige indvandrerkvinder. Der kan være mange gode grunde til at aktivere nyankomne udlændinge med det samme, da det netop er dem, der har været i landet i færrest år, som er mest positive. Men for de indvandrerkvinder, der har været i landet i en årrække, er denne strategi mere tvivlsom. Samtidig kunne en strategi være i højere grad at fokusere på, hvordan indsatsen kan ”tænde” motivationen i indvandrerkvinderne, frem for at sigte mod at afskrække dem.

8.0 Hvad har betydning for overgangen til beskæftigelse?

Formålet med dette kapitel er at få et samlet overblik over, hvilke forklaringer (faktorer) der påvirker indvandrerkvindernes jobønske og jobsøgning.

I tabel 8.2 er de konkurrerende forklaringer angivet i lodret, mens jobønske, jobsøgning og forskellen på ledige og beskæftigede, er angivet vandret.⁶⁰

Tabel 8.2 Hvilke faktorer påvirker hvad?⁶¹

	Jobønske	Jobsøgning	Forskel på ledige og beskæftigede
Kan det betale sig at arbejde?	Ja	Nej	Ja
Villighed til at gøre mere, hvis.....	Modsat sammenhæng	Modsat sammenhæng	Ja
Prioritering familie vs. arbejdsliv	Nej	Nej	Nej (forskel men omvendt)
Mængden af husarbejde	Nej	Nej	Ja
Ægtefælles holdning	Nej	Nej	Ja
Opdragelse	Ja	Ja	Ja
Uddannelse	Ja	Ja	Ja
Danskkundskaber	Ja	Ja	Ja
Kendskab, jobsøgning, CV, Internet	Nej	Ja	Ja
Kendskab til andre udearbejdende kvinder	Nej	(Ja)	Ja
Sygdom	Ja	Nej	Ja
Udbyttet af aktiveringsindsatsen	Ja	Nej	Nej
Vurdering af sagsbehandleren	(Nej)	Nej	Nej

Som det fremgår, er der ikke nogen umiddelbar sammenhæng mellem de forskellige faktorerers påvirkning, da det kun er uddannelse, danskkundskaber og opdragelse, der både påvirker jobønsket og jobsøgningen, og som samtidig adskiller de beskæftigede indvandrerkvinder fra de ledige. Med andre ord tyder det på, at nogle faktorer i sig selv kan påvirke beskæftigelsesmulighederne, f.eks. uddannelse, mens andre kun bidrager til et stykke af vejen f.eks. økonomiske incitamenter. Det leder over til en formodning om, at vejen til beskæftigelse er kompleks, da flere faktorer skal gå op i en højere enhed, før at indvandrerkvinderne kan komme i beskæftigelse.

På baggrund af tabel 8.2 kunne det derfor tyde på, at dem der har forholdsvis meget uddannelse, gode danskkundskaber og er opdraget til at være udearbejdende, har betydeligt nemmere ved at komme i arbejde, da disse faktorer både har betydning for jobønsket og jobsøgningen, samtidig med at betydningen af disse afspejler sig i, at de beskæftigede adskiller

⁶⁰ I analyserne var det til tider svært at afgøre, om der er en sammenhæng eller ej, specielt pga. af, at der knytter sig en række usikkerheder til datagrundlaget. I de tilfælde hvor der er tvivl, er det angivet i en parentes.

⁶¹ De resultater, der er fremkommet på baggrund af MCA-analyser, er angivet efter kontrol.

---

sig fra de ledige. På den baggrund kan der argumenteres for, at en sikker strategi for at få indvandrerkvinder i arbejde først og fremmest er, at øge deres kvalifikationer. Derimod har oplevede økonomiske incitamenter ikke samme gennemslagskraft, da disse kun influerer på jobønsket, og ikke jobsøgningen. Det samme er tilfældet for kendskabet til at skrive jobansøgningerne som påvirker indvandrerkvindernes jobsøgning, men ikke selve jobønsket.

Nogle af disse antagelser er lidt tænkte og ovenstående giver ikke en fyldestgørende beskrivelse, men hovedessensen er, at de faktorer, der påvirker jobønsket, ikke nødvendigvis har betydning for jobsøgningen og omvendt. På baggrund af ovenstående kan det derfor udledes, at i afdækningen af, hvad der påvirker indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder, er det nødvendigt at forstå sammenspillet mellem flere faktorer.

I forlængelse af ovenstående skal det bemærkes, at selve jobsøgningsfasen ikke for alle vedkommende er en nødvendighed for at komme i arbejde, da nogle formentlig ”springer over” denne fase jf. tabel 4.3. Så i diskussionen af, hvorvidt indvandrerkvinder reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet jf. Tranæs & Zimmermann (2004), er det værd at tage med i betragtning, at nogen kommer i arbejde uden at søge.

---

9 Konklusion og perspektivering

Formålet med dette speciale har været at undersøge, hvilke faktorer der påvirker indvandrerkvinders beskæftigelse. Fem konkurrerende forklaringer, med hver deres bud på dette, har i den forbindelse udgjort grundlaget for besvarelsen af problemstillingen. Først er resultaterne, der knytter sig til de enkelte forklaringer, beskrevet, hvorefter specialets resultater afslutningsvist perspektiveres til den førte politik på området.

Analysen af incitamentsforklaringen bar præg af, at flere af indvandrerkvinderne, særligt de ledige, har svært ved at tage stilling til økonomiske– og hypotetiske spørgsmål, hvilket specielt kom til udtryk ved en gennemgående stor andel tvivlere.

I begge delanalyser viste det sig at være hold i incitamentsforklaringens antagelse om, at de beskæftigede i højere grad end ledige oplever et økonomisk incitament ved at arbejde. I den videre analyse af sammenhængen mellem økonomiske incitamenter overfor jobønsket og jobsøgningen, var det kun oplevelsen af om det kan betale sig at arbejde, der delvist understøttede incitamentsforklaringen antagelser. Således har dem der oplever at det kan betale sig at arbejde et betydeligt større jobønske, end de resterende, men oplevelsen heraf influerede ikke på selve jobsøgningen. En mulig forklaring på, at oplevelsen ikke har betydning for selve jobsøgningen er formodentlig, at det ikke er tilstrækkeligt at være motiveret, da jobsøgning også forudsætter en vis mængde af kvalifikationer og ressourcer jf. kapitel 8. Alt i alt kan det derfor konkluderes, at økonomiske incitamenter kun delvist har betydning for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder.

Husmodermentalitetsforklaringen blev analyseret ud fra flere vinkler. I alle delanalyserne, bortset fra den første, vedrørende familie vs. arbejdsliv, var indikationerne på husmodermentalitet umiddelbart mest fremtrædende hos de ledige. Derimod var det begrænset, hvor stor indvirkning indikatorerne på husmodermentalitet havde på indvandrerkvindernes jobønske og jobsøgning, da det kun var indvandrerkvindernes opdragelse i relation til arbejdsmarkedet, som influerede på begge. Således adskilte dem der var opdraget til at være udearbejdende sig betydeligt fra tvivlerne samt dem der angav, at de var opdraget til at være

---

hjemmegående. Dog havde også mængden af husarbejdet og ægtefællens holdning en svag effekt på jobønsket.

På den baggrund kan det derfor konkluderes, at der ikke er fundet direkte belæg for litteraturens påpegninger af at husmodermentalitet, i form af traditionelle familieværdier, husarbejde, opprioritering af familielivet mm. Derimod tyder det på, at en lidt anden og mere grundlæggende form for husmodermentalitet gør sig gældende, da selve opdragelsen og den socialisering indvandrerkvinderne har været udsat for, kan have betydning for deres videre orientering mod arbejdsmarkedet.

Både kvalifikationer og ressourcer, i form af kendskab, har i varierende grad betydning for indvandrerkvindernes beskæftigelse. Således havde både uddannelse og kvalifikationer, i overensstemmelse med den eksisterende litteratur, stor betydning for indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder. Specielt danskkundskaber synes at være en afgørende forudsætning for at komme i arbejde, selvom det ikke kan afvises, at en del af den forskel kan tilskrives danskundskabernes selvforstærkende effekt. Analysen af kvalifikationer viste endvidere, at både uddannelse og danskundskaber har stor betydning for jobønsket og jobsøgningen.

I den efterfølgende analyse af kendskabsforklaringen viste det sig, at beskæftigede sammenlignet med ledige har et betydeligt større kendskab til at kontakte potentielle arbejdsgivere, igennem jobsøgning og ved brug af Internettet. Dette kendskab viste sig endvidere at have stor betydning for indvandrerkvindernes jobsøgningsintensitet, men ikke på selve jobønsket. Også antallet af udearbejdende kvinder i omgangskredsen adskilte sig de to grupper imellem, hvilket derimod havde en noget svagere effekt på jobsøgningen, og stort set ikke nogen på jobønsket.

Analysen af sygdomsforklaringen underbyggede antagelsen om, at sygdom (oplevet eller reel) udgør en barriere for indvandrerkvinders beskæftigelse. Dette speciale er ikke kommet meget tættere på en forståelse af, hvor meget af problematikken der kan tilskrives henholdsvis ”undvigelsesstrategier”, ”overlevelseshænder” eller reel sygdom, hvilket formodentlig også er mere kompliceret at opgøre end som så.

I den efterfølgende analyse af systemforklaringen viste der sig, at være stor forskel på indvandrerkvindernes oplevede udbytte af kommunernes beskæftigelsesindsats. Således angav den ene halvdel, at aktiveringen havde gavnet deres jobmuligheder, mens den anden halvdel var mere neutral eller direkte utilfredse. Interessant var det, at der ikke var en stærkere sammenhæng mellem det oplevede udbytte og hvem der efterfølgende var kommet i beskæftigelse.

I analysen af, hvilke faktorer ved indsatsens indretning og ved indvandrerkvindernes selv der influerer på det oplevede udbytte, viste det sig at selve aktiveringsforløbenes indhold, antal udskiftninger af sagsbehandlere, samt deres udtalelser, havde betydning, mens det på individniveau særligt var oprindelsesland og opholdstid der havde betydning for det oplevede udbytte. Yderligere blev det fundet i analysen af systemforklaringen, at et positivt henholdsvis negativt udbytte af aktiveringsindsatsen både kan medvirke til at ”tænde” og ”slukke” indvandrerkvindernes jobønske.

En af hensigterne med denne undersøgelse har været at nuancere en debat, som til tider har været meget ensidig, i sit fokusområde, samt at bringe nye perspektiver ind i debatten. Dette fokus har medvirket til, at resultaterne frem for at drage håndfaste konklusioner nærmere har åbnet op for nye perspektiver. Således kan det på baggrund af analyserne udledes, at flere forskellige faktorer i varierende grad påvirker indvandrerkvinders beskæftigelsesmuligheder, da både motivation, kvalifikationer, ressourcer, sygdom og kommunernes beskæftigelsesindsats har betydning. Ud af disse er det i særlig grad kvalifikationer og opdragelse der synes at have betydning, da de ledige og beskæftigede indvandrerkvinder særligt adskiller sig på disse parametre, samtidig med at de begge har stor betydning for både jobønsket og jobsøgningen. Samtidig viste analyserne at motivation, økonomisk såvel som ikke-økonomisk, kun i mindre grad har betydning.

9.1 Perspektivering af resultaternes policy-implikationer

Afslutningsvist perspektiveres specialets resultater til den første politik på området, hvor særligt økonomiske incitamenter og intensivering af aktiveringsdeltagelse, har været i højsædet. Spørgsmålet er om brugen af økonomiske incitamenter og øget krav om aktiveringsdeltagelse vil kunne medvirke til at øge indvandrerkvindernes beskæftigelsesmuligheder.

Dette speciale kan bidrage med viden om, hvorvidt oplevelsen af økonomiske incitamenter fremmer indvandrerkvindernes jobønske og jobsøgning, og udtaler sig derfor ikke om, hvorvidt økonomiske incitamenter er udslagsgivende for indvandrerkvinders overgang til beskæftigelse. Samtidig skal det understreges, at resultaterne kun vedrører én type af incitamenter, da det kun er én ud af flere sondringer, der er blevet afdækket.

Ser vi først på det grundlæggende spørgsmål om, hvorvidt det kan betale sig at arbejde, viser resultaterne, at størstedelen af indvandrerkvinderne mener at det er tilfældet, hvilket underbygger Møller & Rosdahls (2006) undersøgelse. Herudover peger specialets resultater på, at oplevelsen af økonomiske incitamenter, har en forholdsvis stærk effekt på jobønsket, men ikke på selve jobsøgningen. På den baggrund kan der argumenteres for, at øgede økonomiske incitamenter, som særligt er blevet rettet mod gruppen af indvandrere i de senere år, formodentlig vil øge jobønsket hos nogle, men at øgede økonomiske incitamenter ikke i sig selv vil kunne øge jobsøgningen. I så fald skal øgede økonomiske incitamenter implementeres i samspil med en gradvis opkvalificering og en tilføring af ressourcer, hvilket er nemmere sagt en gjort.

Dermed ikke sagt, at økonomiske incitamenter ikke kan fremme indvandrerkvinders beskæftigelse, da det ikke kan afvises at markante indgreb som 300-timers reglen, vil kunne medvirke til det. Jf. litteraturgennemgangen tyder de foreløbige resultater ikke på en sådan sammenhæng, da kun 2 pct. af de varslede kontanthjælpsmodtagere i april og maj er overgået til ordinær beskæftigelse (Ankestyrelsen, 2007). Men det kan være at den fulde implementering af reglen viser andre tegn.

Den anden strategi som regeringen har lanceret for at øge indvandrerne beskæftigelse, er en intensivering af aktiveringsindsatsen. Om aktivering fremmer deltagernes beskæftigelse, er en ofte omtalt og omdiskuteret problemstilling. Denne undersøgelse har ikke kunnet bidrage direkte til en afklaring af om det er tilfældet, hvilket da også er utroligt svært at afgøre. Specialets resultater peger dog på, at der tilsyneladende er nogle indvandrerkvinder som oplever, at aktiveringen fremmer deres beskæftigelsesmuligheder, hvilket både kan henføres til indretningen af indsatsen, og karakteristika ved indvandrerkvinderne selv. Det at aktiveringsdeltagelsen tilsyneladende kan medvirke til at højne jobønsket hos nogle indvandrerkvinder understreger vigtigheden af, at sikre kvaliteten af aktiveringens indhold, specielt blandt dem som ikke har et reelt alternativ til ledighed. Hvis kommunernes beskæftigelsesindsats også kunne bidrage til en

---

forøgelse af indvandrerkvindernes kvalifikationer og ressourcer, kunne det måske medvirke til, at et positivt udbytte af indsatsen også udmønter sig i jobsøgning jf. kapitel 8.

Sammenlignes specialets resultater med regeringens hensigter om en intensivering af aktiveringsindsatsen, kan det på baggrund af ovenstående påpeges, at det formentlig vil kunne gavne dem der har været i landet i en kortere årrække, mens det derimod er mere tvivlsomt om en intensivering vil få de indvandrerkvinder i arbejde, der har været i landet i en årrække og som allerede har været i utallige aktiveringsforløb uden resultat.

Et vigtigt element i hele diskussionen om betydningen af kommunernes indsats, er virksomhedernes efterspørgsel efter indvandrerkvindernes arbejdskraft. Hvis ikke virksomhederne er villige til at ansætte en større andel af indvandrerkvinderne, kan kommunernes beskæftigelsesindsats nok næppe gøre fra eller til, da det i sidste ende er her, at arbejdsmarkedsintegrationen skal realiseres.

Litteratur

- Agresti, Alan & Finlay, Barbara (1997) *Statistical Methods for the Social Sciences*. 3thed: Prentice Hall.
- Albrekt Larsen, Christian (2003) "Økonomiske incitamenter, søgeadfærd og integration på arbejdsmarkedet" i Jørgen Goul Andersen (red), Christian Albrekt Larsen & Jan Bendix Jensen *Marginalisering og velfærdspolitik*: Frydenlund, Kkap. 5, pp. 129-171
- Andrews, Frank M; Morgen, James N; Sonquist. John A. & Klem, Laura (1973) *Multiple Classification analysis*. Institute for Social Research: The University of Michigan, Kap. 1-3.
- Ankestyrelsen (2007) *Ankestyrelsens undersøgelse af Kommunernes håndtering af 300 timers reglen*.
- Bach, Henning Bjerregård (2002) *Aktiv socialpolitik: en sammenfatning af evalueringer af revalidering og aktivering*. København: SFI
- Beskæftigelsesministeriet (2005a) *Indvandrernes beskæftigelse. Status*.
- Beskæftigelsesministeriet (2005b) *Indvandrernes beskæftigelse. Rådighed og økonomiske incitamenter. Fokus på økonomiske incitamenter til at arbejde*
- Beskæftigelsesministeriet (2005c) *Indvandrernes beskæftigelse. Kommunernes indsats og mangel på samme*.
- Beskæftigelsesministeriet (2005d) *Afrapportering fra arbejdsgruppen om indsamling af oplysninger om virkning af introduktionsydelse på start-hjælpsniveau/starthjælp*
- Bjørn, Niels Henning; Pedersen, Dorthe Agerlund & Rasmussen, Lene Kofoed (2003) *Somalierne og det danske arbejdsmarked – om netværk, kommunikation og integration*: Socialforskningsinstituttet, Arbejdspapir 13: 2003
- Blauenfeldt, Mette; Hansen, Henning & Johanson, Adam (2006) *Flygtninge på starthjælp*: CASA, Center for Alternativ Samfundsanalyse
- Bolvig, Iben, Jensen, Peter & Rosholm, Michael (2001) *Effekter af aktiveringsindsatsen i Århus Kommune*. Århus: Aarhus Universitet og Handelshøjskolen i Århus
- Bonke, J. (1997) *Hans ægteskab/hendes ægteskab – økonomiske beslutninger i familier og hjemmeservice*. København: Socialforskningsinstituttet 97:15

-
- Bourdieu, Pierre (1997) *Af praktiske grunde. Omkring teorien om menneskelig handlen*. København: Hans Reitzels Forlag
  - Bredgaard, Thomas; Abildgaard, Nikolaj; Dalsgaard, Lene & Larsen, Flemming (2002) ”Kommunal aktivering: Hvordan implementeres store forventninger fra Christiansborg i de danske kommuner?”, *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 4. årg., nr. 2 2002
  - Breidahl, Karen Nielsen (2007) *Kvinder med anden etnisk baggrund end dansk uden for arbejdsmarkedet i Vejle*. Vejle: Videnscenter for Integration. (www.vifin.dk/pdf_er/Kvindeunders%F8gelse_f%E6rdig_rapport_web.pdf)
  - Bryman, Alan (2001) *Social Research Methods*: Oxford University Press, Part One
  - Christensen, Anna Hede (2007) *300 timers reglen – hvordan virker den? Effekter af særke økonomiske incitamenter på de ledige – og på systemet*: CCWS Working Papers 51-2007.
  - Clausen, Jens; Hummelgaard, Hans; Husted, Leif; Jensen, Kræn Blume & Rosholm, Michael (2006) *Effekten af introduktionsprogrammets arbejdsmarkedsrettede indsats*: AKF Forlaget
  - Clement, Sanne Lund (2004) *Betinget velfærd. Analyser af arbejdsmarkeders marginalgrupper og deres muligheder for at undgå social marginalisering*: Ph.D. afhandling v. Institut for Økonomi, Politisk og Forvaltning. Aalborg universitet
  - Clement, Sanne Lund & Goul Andersen, Jørgen (2006) *Ledighed og incitamenteffekter: Hvad ved vi? En forskningsoversigt*: Centre for Comparative Welfare Studies.
  - Dahl, Karen Margrethe & Jacobsen, Vibeke (2005) *Køn, etnicitet og barrierer for integration. Fokus på uddannelse, arbejde og foreningsliv*: Socialforskningsinstituttet 05:01.
  - Dale, A.; Lindley, J. & Dex, S. (2006) ”A life-course perspective on ethnic differences in women’s economic activity in Britain”, *European Sociological Review*, vol 22, no. 4
  - Danmarks Statistik (2006) Statistikbanken.
  - de Vaus, David (2001) *Research Design in Social Research*: Saga Publications.
  - de Vaus, David (2002) *Surveys in Social Research*: Routledge 5th ed.
  - Deding, Mette & Jacobsen, Deding (2006) *Indvandrernes arbejdsliv og familieliv*: Socialforskningsinstituttet 06:31
-

-
- de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud (2005) *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*: Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm.
  - Devine, T. J. og N. M. Kiefer (1991) *Empirical labor economics: the search approach*: Oxford University Press.
  - Dorais, Louis-Jacques (1991) "Refugee Adaption and Community Structure: The Indochinese in Quebec City, Canada", *International Migration Review*, vol. 25, no. 3, pp. 551-573.
  - Drøpping, J.A. & Kavli, H.C. (2002) *Kurs for arbeid? Norskopplæring og yrkesdeltagelse blant ikke-vestlige flyktninger og innvandrere*: Fafo-rapport 387, Norge.
  - Dumont, Jean-Christophe & Liebig, Thomas (2005) *Migrant women and the labour market: Diversity and challenges*: OECD and European Commission. Seminar Brussels, 26-27 september 2005
  - Ejrnæs, Morten (2001) *Integrationsloven – en case, der illustrerer etniske minoriteters usikre medborgerstatus*: AMID Working Paper Series 1/2001
  - Emerek, Ruth (2003) *Integration – eller inklusion? Den danske diskussion om integration*: AMID Working Paper Series 31/2003
  - Eskelinen, Leena (2006) *Kvalitativ forskning om frontlinjepraksis – arbejdets vilkår, effekt og klientmedvirken - Litteraturreview i forbindelse med Kulegravning af kontanthjælpsområdet*: AKF Forlaget
  - Eskelinen, Leena, Hansen, Stinne Louise & Caswell, Dorte (2002) *Langtidsledige, aktivering og arbejde*. København: AKF Forlaget
  - FHI (2002) *Födelselandets betydelse - En rapport om hälsan hos olika indvandrargrupper i Sverige*: Statens Folkhälsoinstitut
  - Foucault, Michael (1980) *Talens forfatning*. København: Bibliotek Rhodos.
  - Franzén, Elsie C. & Johansson, Lennart (2004) *Föreställningar om praktik som åtgärd för invandrares integration och socialisation i arbetslivet*.
  - Friedlander, Daniel; Greenberg, David H. & Robins, Philip K. (1997) "Evaluating Government Training Programs for the Economically Disadvantaged", *Journal of Economic Literature*, vol. 35, no. 4, pp. 1809-1855.

-
- Gallie, Duncan & Alm, Susanne (2000) 'Unemployment, Gender, and Attitudes to Work', i Duncan Gallie and Serge Paugam (red), *Welfare Regimes and the Experiences of Unemployment in Europe*. Oxford: Oxford University Press, pp, 109-133
  - Geerdsen, Lars Pico & Graversen, Brian Krogh (2002) "Øger udsigten til aktivering de lediges jobsøgning?" *Samfundsøkonomen* 2002:7, pp. 12-19
  - Geerdsen, Lars Pico; Jacobsen, Vibeke; Jensen, Marianne; Küppers, Lena & Olsen, Bente Marianne (2003) *Unge indvandrere på kontanthjælp i Københavns kommune. Barrierer for uddannelse og arbejde*: Socialforskningsinstituttet. Arbejdspapir 5/2003
  - Geerdsen, Peter Pico & Geerdsen, Lars Pico (2006) *Fra aktivering til beskæftigelse. En gennemgang af aktiveringsindsatsen i det danske dagpengesystem*: Socialforskningsinstituttet.
  - Gerdes, Christer & Wadensjö, Eskil (2006) *Immigration and the Welfare State: Some Danish Experiences*: AMID Working Paper Series 60/2006
  - Goul Andersen, Jørgen (1995) *De ledige ressourcer*: Mandag Morgen
  - Goul, Andersen, Jørgen & Borre, Ole (2003) *Politisk forandring: Værdipolitik og nye skillelinjer ved folketingsvalget 2001*: Systime
  - Goul Andersen, Jørgen; Jensen, Jan Bendix; Albrekt Larsen, Christian (2003) "Længerevarende ledige i 1994 og 1999" i Jørgen Goul Andersen (red), Christian Albrekt Larsen & Jan Bendix Jensen *Marginalisering og velfærdspolitik*: Frydenlund, kap. 4, pp. 99-128
  - Granovetter, Mark S. (1983) "The Strength of Weak Ties: A Network Theory Revisited.", *Sociological Theory*, Vol. 1 (1983) 201-233.
  - Granovetter, Mark S. (1995[1974]) *Getting A Job. A Study of Contacts and Careers*. Chicago: The University of Chicago Press.
  - Graversen, Brian Krogh & Weise, Hanne (2001) *Effekter af aktiveringsindsatsen overfor kontanthjælpsmodtagere*. København: Socialforskningsinstituttet. Arbejdspapir 2: 2001
  - Graversen, Gert & Larsen, Henrik Holt (2004) *Arbejdslivets psykologi. Arbejdet, organisationen og de menneskelige ressourcer*: Hans Reitzels Forlag
  - Hansen, Finn Kenneth & Hansen, Henning (2004) *Starthjælp og introduktionsydelse – hvordan virker ydelserne*: CASA, Center for Alternativ Samfundsanalyse
  - Hansen, Henning; Juul, Mette Maria & Jakobsen, Flemming (2005) "Uddannelse og tilskudsjob – prioritering på et fejlagtigt grundlag?", *Tidsskrift for ARBEJDSLIV*, 7 årg. .nr. 2 .2005

-
- Hjarnø, Jan & Torben Jensen (1997) "Diskrimineringen af unge med indvandrerbaggrund ved jobsøgning. Dansk national rapport efter oplæg fra ILO". Papers, Migration nr. 21, Dansk Center for Migration og Etniske Studier, Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg 1997.
  - Husted, Leif; Nielsen, Chantal Pohl & Heinesen, Eskil (2007) *Benchmarkinganalyse af integrationen i kommunerne målt ved udlændinges selvforsørgelse 1999-2006*: AKF Forlaget
  - Huynh, Duy T; Tranæs, Torben & Schultz-Nielsen, Marie Louise (2007) *Employment effects of Reducing welfare to Refugees*: Study Paper No. 15. Rockwool Foundation Research Unit.
  - Højrup, Thomas (1983) *Det glemte folk: Livsformer og centraldirigering*. København: Institut for Europæisk Folkelivs Forskning/Statens byggeinstitut.
  - Indenrigsministeriet (2001) *Udlændinges integration i det danske samfund, – Tænk tanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark*. København.
  - Ipsen, Sanne; Kolstrup, Ane & Hansen, Henning (2006) *Unge indvandrere uden for arbejdsstyrken i Københavns Kommune*: CASA, Center for Alternativ Samfundsanalyse
  - Jagd, Christina Bækkelund (2007, endnu ikke udgivet) *Medborger eller modborger? Dansksomalieres kamp for at opbygge en meningsfuld tilværelse i det danske samfund - gennem et arbejde*. Ph.d. Afhandling. Institut for Antropologi. Københavns Universitet.
  - Jakobsen, Vibeke (2002) *Uddannelse og danskkundskaber. Om uddannelse og danskkundskabers betydning for etniske minoriteters integration i det danske samfund*: Amid Working Papers
  - Jensen, Bent (2002) *Hvordan har indvandrerne det? Indvandrernes levevilkår og integration på det danske arbejdsmarked*: Rockwool Fondens Forskningsenhed. Spektrum.
  - Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (2004) *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i socialt arbejde*: Hans Reitzels Forlag.
  - Järvinen, Margaretha & Larsen, Jørgen Elm & Mortensen, Nils (2002) *Det magtfulde møde mellem system og klient*: Magtudredningen. Aarhus Universitetsforlag
  - Knocke, Wuokko (2005) *Immigrant women on the Swedish labour market – past and present situation*: Working Paper. OECD and European Commission Seminar Bedford Hotel, Brussels, 26-27 September 2005

-
- Knocke, Wuokko & Hertzberg, F. (2000) *Mångfaldens barn söker sin plats. En studie om arbetsmarknadschanser för ungdomar med invandrabakgrund*. Stockhol., Svartvitts Forlåg, Stockholm.
  - Korpi, Thomas (2001) "Good Friends in Bad Times: Social Networks and Job Search among Unemployed in Sweden", *Acta Sociologica*, 44, pp. 157–170.
  - Lange, A. (1999) *Invandrare om diskriminering IV. En enkät- och intervjuundersökning om etnisk diskriminering på uppdrag av diskrimineringsombudsmannen*. Sverige. CEIFO
  - Larsen, Claus (2000) 'Uddannelse og dansk kundskaber', i G.V. Mogensen og P.C. Matthiesen (red.): *Integration i Danmark omkring årtusindeskiftet*. Rockwool Fondens Forskningsenhed, Aarhus Universitetsforlag, Århus
  - Larsen, Claus (2002) "Uddannelse og dansk kundskaber" kap 4 i: *Mogensen & Matthiessen (red) Indvandrerne og arbejdsmarkedet. Mødet med det danske velfærdssamfund*. København: Rockwool Fondens Forskningsenhed. Spektrum.
  - LG Insight (2004) *Kvinder fra tredjelande og deres arbejdsmarkedstilknnytning på Fyn. Livs- og arbejdsstrategier*.
  - LG Insight (2005) *Interesser og holdninger til arbejde. – Fokus på indvandrerkvinder og beskæftigelsesindsatsen*.
  - Liebig, Thomas (2007) *The Labour Market Integration of Immigrants in Denmark: OECD Social, Employment and Migration Working Papers*.
  - Lindhardt, Annemette & Frølander, Amy (2004) *Indvandrerne og arbejdsmarkedet*. Danmarks Statistik.
  - Lipsky, Michael (1980) *Street-Level Bureaucracy – Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russel Saga Foundation
  - Lolle, Henrik (2007) *Multiple Classification Analysis (MCA). An, unfortunately, nearly forgotten method for doing linear regression with catagorical variables: ECPR Conference Paper, Pisa, September 2007*
  - Lyngdahl, Theresa (2006) *Husmodermentalitet - en myte? Holdninger til arbejdsmarkedsdeltagelse blandt ikke-vestlige kvinder på kontanthjælp*.
  - Lødding, B. (1997) *For ellers får jeg ikke jobb etterpå...* – Søkning, opptak og progresjon i videregående opplæring blant tospråklig ungdom. Evaluering av Reform 94: Underveiserapport høsten 1996. NIFU – rapport 2/97

-
- Madsen, Mikkel Bo; Filges, Trine; Hohnen, Pernille; Jensen, Søren & Petersen, Kirstine Nærvig (2007) *Vil De gerne have et arbejde? En undersøgelse af arbejdsmotivation og fleksibilitet hos arbejdsmarkedsparede ledige*: Socialforskningsinstituttet 07:07
  - Mehlbye, Jill & Heinesen, Eskil (2004) "Evaluering af integration af etniske minoriteter" i Olaf, Rieber (red.) *Håndbog i evaluering. Metoder til at dokumentere og vurdere proces og effekt af offentlige indsatser*: Akf Forlaget
  - Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (2007) *Værdier og normer – blandt udlændinge og danskere*. Tænk tanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark.
  - Mogensen, Gunner Viby & Matthiessen (2000) *Mislykket Integration? Indvandrerne møde med arbejdsmarkedet og velfærdssamfundet*: Rockwool Fondens Forskningsenhed. Spektrum
  - Mygind, Anna; Kristiansen, Maria; Krasnik & Nørredam, Marie (2006) *Etniske minoriteters opfattelse af sygdomsrisici – betydningen af etnicitet og migration*: Sundhedsstyrelsen
  - Møller, Birgit & Togeby, Lise (1999) *Oplevet diskrimination – En undersøgelse blandt etniske minoriteter*. København: Nævnet for Etnisk Ligestilling.
  - Møller, Simon Skovgaard & Rosdahl, Anders (2006) *Indvandrere i job. Marginalisering og beskæftigelse blandt ikke vestlige indvandrere og efterkommere*: Socialforskningsinstituttet.
  - Nannestad, Peter (2001) "Den svære integration: Danskerne og de nye etniske minoriteter." Seeberg, Peter (red.) *Ubekvemme udfordringer. Aktuelle tendenser i den danske og europæiske indvandrerdiskussion*. Odense: Odense Universitetsforlag.
  - Nævnet for Etnisk Ligestilling (1996) *Praktikpladssituationen for etniske minoriteter*. København: Nævnet for Etnisk Ligestilling.
  - Pedersen, Ditte (2007) Det sociale netværk – hvad betyder det for beskæftigelsen. En undersøgelse blandt Tyrkere og Iranere i Aalborg og Århus kommune: CCWS Working Paper no. 2007 - 49
  - Pedersen, Peder J. & Smith, Nina (2002) "Unemployment Traps: Do Financial Disincentives Matter?" *European Sociological Review*, Vol 18. No. 3, 271 – 288
  - Pedersen, Peder J; Pedersen, Søren & Schultz-Nielsen, Marie Louise (2003) "Indvandrerne incitamentet", i Smith m.fl. *Fra mangel på arbejde til mangel på arbejdskraft. Arbejdsliv i Danmark i det nye årtusind*. København: Rockwool Fondens Forskningsenhed/Spektrum

-
- Regeringen (2005) *En ny chance til alle - Regeringens Integrationsplan*.
  - Ringdal, Kristen (2001). *Enhed og mangfold*: Fagbøklaget, pp. 391-427.
  - Rosholm (2006) *Oversigt over litteratur om effekterne af økonomiske incitamenter*. Aarhus Universitet
  - Rosholm, Michael & Svarer, Michael (2004) Estimating the threat effect of active labour market programmes: Working Paper No. 2004-06
  - Rydgren, Jens (2004) "Mechanisms of Exclusion: Ethnic Discrimination in the Swedish Labour Market" *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 30, No. 4, July 2004, pp. 697-716
  - Schläger, Ditte; Rasmussen, Niels Kr. & Kjølner, Mette (2005) *Sundhedsforhold blandt etniske minoriteter - en litteraturgennemgang*: Statens Institut for Folkesundhed
  - Schmidt, Garbi (2002) *Betydningen af familieformer og familietraditioner*: Amid Working Paper no. 21
  - Schmidt, G. og V. Jakobsen (2004) *Pardannelse blandt etniske minoriteter i Danmark*. København. Socialforskningsinstituttet 04:09
  - Schultz-Nielsen, Marie Louise (2000) "Hvilke individuelle faktorer har betydning for integrationen på arbejdsmarkedet?" Viby Mogensen, Gunnar & Poul Chr. Matthiessen (red.) *Integration i Danmark omkring årtusindskiftet. Indvandrernes møde med arbejdsmarkedet og arbejdssamfundet*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag
  - Schultz-Nielsen, Marie Louise (2002a) "Hvorfor er så mange indvandrere uden beskæftigelse?" Viby Mogensen, Gunnar & Poul Chr. Matthiessen (red.) *Indvandrerne og arbejdsmarkedet. Mødet med det danske velfærdssamfund*. København: Spektrum.
  - Schultz-Nielsen, Marie Louise (2002b) "Indvandrernes tilknytning til arbejdsmarkedet 1985-2001." Viby Mogensen, Gunnar & Poul Chr. Matthiessen (red.) *Indvandrerne og arbejdsmarkedet*. Spektrum
  - Thomsen, Margit Helle (2004) *Med kurs mod mangfoldighed? Begreber og praksis i integrationsindsatsen*: Hans Reitzels forlag
  - Thomsson, H. & Hoflund L. (2000) *Vem skal hjälpa vem? En kritisk analys av arbetsmarknadspolitiska insatser riktade till kvinnor med invandrarbakgrund*: IFAU, forskningsrapport 2000:9, Stockholm.
  - Tobiasen, Mette (2002) *Globalt politisk medborgerskab & potentialer for globalt demokrati – belyst ved den danske case*: Ph.d.-projekt under Den Danske Magtudredning

-
- Togeby, Lise (1989) *Besøgs – og telefoninterview*. En sammenligning. Politica
  - Tranæs, Torben & Zimmermann, Klaus F. (2004) *Migrants, Work, and the Welfare State*: Syddansk Universitetsforlag
  - Winther, Søren (1994) *Implementering og effektivitet*.: Systime

Avisartikler, Ugebreve, Internethenvisninger mm.

- Ugebrevet A4 22.01 2007: Indvandrere vil have kvinderne i arbejde
- Jyllands-Posten 1.4.2007: Hjælp eller straf
- Weekendavisen 2.0.2007: Den indbildt syge.
- Pressemeddelelse 17.9 2007: 300-timers-reglen virker. <http://www.bm.dk/sw21646.asp>
- Internethenvisning 1: Overheads fra BPFnet seminar 4.10.2006: Effekten af beskæftigelsespolitikken i forhold til etnisk minoriteter v. Hans Hummelgaard http://www.bpfnet.dk/tidligerearrangementer.asp?liste_id=256
- Internethenvisning 2: <http://www.leksikon.org/art.php?n=1504>

Abstract

During the last year, integration of immigrants from non-western countries at the Danish labour market has been a key issue in the public debate and on the government agenda because of their relatively low employment rate compared to that of the native Danes. Especially, the lack of employment among immigrant women has received a lot of attention, and it has been a key element in the integration program “*A New Chance for Everyone*”.

The aim of this project is to examine which factors influence the employment of immigrant women. The empirical background incorporates employed as well as and unemployed immigrant women. Due to lack of available data regarding immigrant women, a survey has been conducted among employed and unemployed immigrant women from non-western countries in the municipalities of Vejle and Aalborg. The survey has been conducted on the basis of existing theoretical perspectives in connection with an empirical pilot study.

Five competing explanations have been compared in order to examine the thesis. Four of them are linked to the immigrant women and they are therefore founded at the individual level. The first explanation focuses on the economic and non-economic incentives of immigrant women, which includes work incentives and “housewife mentality”. The second explanation includes skills and qualifications (education, language skills and work experience). The third takes informal resources, such as the influence of knowledge in order to find a job and that of knowing other employed women, into consideration. The fourth explanation includes the immigrant women’s own perception of their health. Finally, the fifth explanation aims to attain an understanding of which influence the municipalities have on the immigrant women’s opportunities for employment. This explanation does not take only one, but several aspects into consideration, because of the fact that there is focus on the composition of the municipalities’ employment effort as well as the characteristics of the immigrant women.

The concluding results show that several indicators in a varying degree influence the employment opportunities for immigrant women since qualifications, resources, health experience, and the composition of the municipalities’ employment effort have impact.

If one is to emphasise indicators, which are especially important, qualifications and upbringing stand out due to the fact the immigrant women differentiate themselves on these parameters.

Appendiks

Appendiks 1. Ny Chance Til Alle

Ny Chance Til Alle. er den overordnede betegnelse for regeringens integrationsplan fra 2005. Den indbefatter, at kommunerne i perioden 1. juli 2006 til 30. juni 2008 skal foretage en ny behandling af en sag, henvise til et job eller give tilbud med henblik på beskæftigelse, hvis en person ikke inden for det seneste år har modtaget et tilbud om dette.

Målgruppen er personer, der er omfattet af loven om aktiv beskæftigelsesindsats, og derfor også personer, der modtager kontant- eller starthjælp. Kommunerne får tilskud til sagsbehandlingen (Kilde: www.nychance.dk)

300-timers reglen er et element i ovenstående integrationsindsats og blev indført 1. april 2006. Reglen gælder for ægtepar, som sammenlagt har modtaget kontanthjælp i 2 år, og hvor den ene eller begge modtager kontanthjælp. Reglen betyder, at kontanthjælpen til en ægtefælle falder bort, hvis den pågældende ægtefælle ikke opfylder kravene om arbejde. Som nævnt i teksten er der en aktuel uenighed om selve tolkningen af 300-timers reglen, hvorfor der stadig ikke er styr på, om reglen er målrettet personer, hvor begge er på kontanthjælp, eller om den også indbefatter par, hvor kun den ene er.

Specifikation af 300-timers reglen

- 300-timers reglen gælder for ægtepar, som sammenlagt har modtaget kontanthjælp i 2 år, og hvor den ene eller begge modtager kontanthjælp. Reglen betyder, at kontanthjælpen til en ægtefælle falder bort, hvis den pågældende ægtefælle ikke opfylder kravene om arbejde.
- Der er to niveauer. Fra 1. april 2007 skal hver ægtefælle have haft 150 timers almindeligt arbejde inden for de sidste 12 måneder. Fra 1. april 2008 skal hver ægtefælle have haft 300 timers almindeligt arbejde indenfor de sidste 24 måneder.
- I almindeligt arbejde ligger der, at der skal være tale om almindelig, lønnet arbejde uden løntilskud. Kontanthjælpsmodtagere i aktivering, ulønnet praktik, sprogskole o. lign. bliver derfor også ramt, hvis beskæftigelsen udebliver.
- Der er en række undtagelser fra reglen

-
- Matchgruppe 5
  - Hvis man er modtager af starthjælp
  - Hvis ægtefællen er på førtidspension.

Følgende forhold kan være med til at forlænge kravet om 300-timers reglen

- Igangværende visitering af arbejdsevnen
- Hvis den ene ægtefælle på kontanthjælp
- Hvis den ene ægtefælle i forrevalidering
- Hvis den ene ægtefælle er på barsel
- Hvis den ene ægtefælle sygemeldt

Appendiks 2. Spørgeskema

De spørgsmål som kun er målrettet de ledige har fået tilført bogstavet U=unemployed, mens de beskæftigede har fået tilført spørgsmålet E=Employed.

Spørgeskemaet er inddelt i fire dele:

Fælles del: Spm. 1-26

Til ledige: Spm. 27u-66u

Til beskæftigede: Spm. 27e-64e

Fælles del: Spm. 67 – 97

Ekstra spørgsmål (kun besvaret af 22).

Fælles del

1. Hvor gammel er du?

Notér alder: _____
----

2. Hvad er dit postnummer? (Hvilken by bor du i)

Notér: _____
----

3. Civilstand. Er du:

Gift	☐
Ugift	☐
Samlevende (papirløst)	☐
Skilt/separeret	☐
Enke	☐
Ønsker ikke at svare/ved ikke	☐

4. HAR DU BØRN? HVIS JA, HVOR GAMLE ER DE?

(DER TÆNKES BÅDE PÅ UDEBOENDE OG HJEMMEBOENDE BØRN)

Nej, ingen børn	☐
Alder ældste barn	Alder: _____
Alder næstældste barn	Alder: _____
Alder tredjeældste barn	Alder: _____
Alder 4. ældste barn	Alder: _____
Alder 5. ældste barn	Alder: _____
Alder 6. ældste barn	Alder: _____
Alder 7. ældste barn	Alder: _____
Alder 8. ældste barn	Alder: _____

5. HAR DU DANSK STATSBORGERSKAB?	
Ja	☐
Nej	☐

HVIS NEJ TIL OVENSTÅENDE:	
6. Har du permanent eller midlertidig opholdstilladelse?	
Midlertidig opholdstilladelse	☐
Permanent opholdstilladelse	☐
Andet: Notér: _____	

7. HVOR MANGE ÅR HAR DU CA. VÆRET I DANMARK?
Notér antal år: _____

8. HVAD ER DIN ETNISKE OPRINDELSE (NATIONALITET)?	
Tyrkisk	☐
Palæstinensisk	☐
Irakisk	☐
Libanesisk	☐
Somalisk	☐
Pakistansk	☐
Iransk	☐
Srilankansk	☐
Tamilsk	☐
Vietnamesisk	☐
Syrer	☐
Afghaner	☐
Bosnisk	☐
Serbisk	☐
Kroatisk	☐
Andet land	
Notér hvilket: _____	

9. Hvor boede du i dit oprindelsesland?:	
Et landdistrikt (små landsbyer/spredt bebyggelse)	☐
En by med under 10.000 indbyggere	☐
En by med 10.000-49.999 indbyggere	☐
En by med 50.000-99.999 indbyggere	☐
En by med 100.000 – 499.999 indbyggere	☐
500.000-999.999 indbyggere	☐
Over 1000.000 indbyggere	☐

10. Hvilken skoleuddannelse har du gennemført i dit hjemland?	
Ingen skoleuddannelse	☐
5-7 års skolegang	☐
8-9 års skolegang	☐
Mere end 9 års skolegang	☐

11. Har du i dit hjemland gennemført en anden uddannelse end din skoleuddannelse?	
Ja	☐
Nej	☐

11a. Hvis ja, hvilken? _____
----

12. Hvilken skoleuddannelse har du gennemført, mens du var i Danmark?	
Ingen	☐
Dansk Folkeskole	☐
Danskundervisning på sprogskole	☐
VUC	☐
Andet, angiv hvilket	☐

13. Har du i Danmark gennemført en anden uddannelse end din skoleuddannelse?	
Ja	☐
Nej	☐

13a. Hvis ja, hvilken? _____
----

14. Hvilken af følgende danskprøver har du bestået eller er i gang med at gennemføre?	
Almen prøve 1	☐
Almen prøve 2	☐
Danskprøve 2 (DP2).	☐
Prøve i dansk 1	☐
Prøve i dansk 2	☐
Prøve i dansk 3	☐
Studieprøven	☐
Ingen	☐
Ved ikke	☐

15. Mener du, at dine danskkundskaber er:	
Meget gode (flydende)	☐
Gode	☐
Middel	☐
Dårlige	☐
Meget dårlige	☐

Spørgsmål 16 – 21. (Hvis respondenter er gift/samboende)
Spørgsmål 16-18. Kun hvis ægtefællen ikke er fra Danmark

16. Hvilken skoleuddannelse har din ægtefælle/sambo gennemført i sit hjemland?	
Ingen skoleuddannelse	☐
5-7 års skolegang	☐
8-9 års skolegang	☐
Mere end 9 års skolegang	☐

17. Har den ægtefælle/sambo gennemført en anden uddannelse end sin skoleuddannelse i sit hjemland?	
Ja	☐
Nej	☐

17a. Hvis ja, hvilken? _____
----

18. Hvilken skoleuddannelse har din ægtefælle/sambo gennemført i Danmark?	
Ingen	☐
Dansk Folkeskole	☐
Danskundervisning på sprogskole	☐
VUC	☐
Andet, angiv hvilket	☐

19. Har din ægtefælle/sambo gennemført en anden uddannelse end sin skoleuddannelse i Danmark?	
Ja	☐
Nej	☐

19a. Hvis ja, hvilken? _____

---

20. Hvor gammel er din ægtefælle/samlever?

Notér alder: _____

21. Er din ægtefælle/samlevende for tiden i arbejde?

Ja, lønmodtager (herunder lærlinge)	☐
Ja, i fleksjob/skånejob	☐
Ja, selvstændig	☐
Ja, medhjælpende ægtefælle	☐
Nej, under uddannelse	☐
Nej, arbejdsløs på dagpenge (evt. i aktivering)	☐
Nej, arbejdsløs på kontanthjælp (evt. aktivering)	☐
Nej, arbejdsløs på starthjælp (evt. i aktivering)	☐
Nej, på sygedagpenge	☐
Nej, på orlov	☐
Nej, førtidspensionist	☐
Nej, pensionist i øvrigt (folkepens)	☐
Nej, på revalidering	☐
Andet: notér _____	

22. Hvad lavede din far, da du var 14 år? (hvis arbejde gerne stillingsbetegnelse)

Notér: _____

23. Hvad lavede din mor, da du var 14 år? (hvis arbejde gerne stillingsbetegnelse)

Notér: _____

24. Hvor mange jobs har du haft i Danmark?

0 job	☐
1 job	☐
2 jobs	☐
3 jobs	☐
4 jobs	☐
Mere end 4 jobs	☐

25. Hvor mange år har du i alt haft et arbejde i Danmark?Notér antal år: _____ Aldrig: ☐**26. Hvor mange år har du haft arbejde *inden* du kom til Danmark?**Notér antal år: _____ Aldrig: ☐

Spørgsmål kun til ledige

27u. Hvilken type ydelse modtager du?	
Starthjælp/introduktionsydelse	☐
Kontanthjælp	☐
Førtidspension	☐
Anden type ydelse: Noter: _____	☐
Ingen ydelse	☐

28u. Hvad laver du på nuværende tidspunkt? (evt. flere svar)	
Er studerende	☐
Går på danskursus	☐
Er i aktivering i form af kurser	☐
Er i aktivering i form af praktik/løntilskud	☐
På barsel	☐
Sygemeldt	☐
Ingenting	☐
Andet, angiv hvilket _____	☐

29u. Hvor meget modtager du cirka i dagpenge, kontanthjælp eller starthjælp hver måned brutto, dvs. før skat:	
Kr. pr. måned ca.	☐
Ved ikke	☐

De næste spørgsmål omhandler det at have et arbejde og din lyst til dette.

30u. Vil du gerne have et arbejde?	
Ja → gå til spm. 30b.	☐
Nej → gå til spm. 30a.	☐
Ved ikke → gå til spm. 31	☐

30ba. Hvis nej i ovenstående– hvorfor ikke: (gerne flere svar)	
Sygdom, handicap	☐
Personlige, familiemæssige forpligtelser (f.eks. børnepasning)	☐
Er under uddannelse	☐
Søger førtidspension	☐
Planlægger at starte egen virksomhed	☐
Venter på at påbegynde arbejdstilbud/ uddannelse/kursus efter aftale med kommunen	☐
Har ikke tid, for jeg har travlt med husarbejdet derhjemme	☐
Har allerede fået job, som påbegyndes senere	☐
Har ikke lyst til at arbejde	☐
Jeg vil ikke kunne overskue at få et arbejde	☐
Har opgivet at finde arbejde	☐
Vil ikke flytte for at få arbejde	☐
Det kan ikke betale sig for mig at arbejde	☐
Min ægtefælle ønsker ikke at jeg får et arbejde	☐
Går på sprogskole	
Andet: _____	☐

30BU. HVIS JA – HVORFOR?	
Jeg ønsker at arbejde	☐
Bedre alternativ end at være i aktivering	☐
Er i udsigt til at miste kontanthjælp som følge af 300 – timers reglen	☐
Jeg ønsker at være økonomisk uafhængig	☐
Jeg ønsker et større økonomisk råderum	☐
Vil gerne bruge min uddannelse	☐
Det er vigtigt for min identitet og selvforståelse	☐
Andet: _____	

31u. Prøver du aktivt på at finde et arbejde?	
Ja → gå til spm. 32	☐
Nej → gå til spm. 31a.	☐
Ved ikke → gå til spm. 32	☐

31au. Hvis nej i ovenstående - hvorfor ikke: (gerne flere svar)	
Sygdom/handicap	☐
Personlige, familiemæssige forpligtelser (f.eks. børnepasning)	☐
Er under uddannelse	☐
Søger førtidspension	☐
Jeg planlægger at starte egen virksomhed	☐
Venter på at påbegynde arbejdstilbud/ uddannelse/kursus efter aftale med kommunen	☐
Har ikke tid, fordi jeg har travlt med at arbejde for mig selv derhjemme	☐
Har ikke tid, fordi jeg har travlt med at arbejde for andre	☐
Har allerede fået job, som påbegyndes senere	☐
Har ikke lyst til at arbejde	☐
Jeg vil ikke kunne overskue at få et arbejde	☐
Har opgivet at finde arbejde	☐
Jeg kan ikke finde ud af at søge arbejde	☐
Vil ikke flytte for at få arbejde	☐
Det kan ikke betale sig økonomisk for mig at arbejde	☐
Min ægtefælle ønsker ikke jeg får et arbejde	☐
Går på sprogskole	☐
Andet: _____	☐

32u. Hvor mange jobs har du cirka søgt imens du har været i Danmark?	
Noter cirka antal: _____	
Har ikke søgt nogen jobs imens jeg har været i Danmark.	☐

33u. Hvor mange jobsamtaler har du været til indenfor det seneste år?	
Noter cirka antal: _____	
Har ikke været til nogen jobsamtaler indenfor det seneste år	☐

34u. Hvor mange timer har du cirka brugt på at søge arbejde den sidste måned?	
Antal timer: _____	

35u. Tror du, at du ville gøre mere for at finde et arbejde, hvis den økonomiske gevinst ved at arbejde frem for at modtage offentlig forsørgelse var større, end tilfældet er i dag?	
Ja	☐
Nej	☐
Ved ikke	☐

36u. Hvordan vil du vurdere dine muligheder for at få et arbejde i den nærmeste fremtid?	
Meget gode muligheder	☐
Gode muligheder	☐
Hverken gode eller dårlige muligheder	☐
Dårlige muligheder	☐
Meget dårlige muligheder	☐
Ved ikke	☐

37u. Har du indtil nu gjort noget af følgende for at finde et arbejde? (gerne flere svar):		
	Ja	Nej
Deltaget aktivt i aktivering/praktik	☐	☐
Kontaktet min sagsbehandler/jobkonsulent for at få hjælp	☐	☐
Søgt en masse jobs	☐	☐
Søgte information om arbejdsmarkedet fra min omgangskreds	☐	☐
Forsøger at forbedre mine kvalifikationer	☐	☐
Forsøgt at få en mentor i forbindelse med deltagelse i praktikker	☐	☐
Deltaget i jobdating	☐	☐
Forbedre mine sprogfærdigheder	☐	☐
Andet Notér: _____	☐	☐

38u. Kunne du selv gøre mere for at finde et arbejde	
Ja, helt sikkert	☐
Ja, lidt	☐
Nej, ikke rigtig	☐
Nej, jeg har stort set gjort alt hvad der står i min magt	☐

38au. Hvis ja.
Hvad: _____

39u. Vil du indordne dig efter nogle af nedenstående forhold for at få et arbejde?			
	Ja	Nej	Ved ikke
Indordne mig efter arbejdstiderne på den pågældende arbejdsplads, f.eks. nattearbejde eller meget skæve arbejdstider	☐	☐	☐
Villig til at fjerne tørklædet helt	☐	☐	☐
Villig til at arbejde med eksempelvis svinekød og alkohol	☐	☐	☐
Arbejde til en lavere løn end andre i starten	☐	☐	☐
Bruge lang tid på transport (minimum 1 time pr. vej)	☐	☐	☐
Skifte bopæl	☐	☐	☐

40u. Tror du, at du hurtigt vil komme i arbejde, hvis du var villig til at tage et hvilket som helst arbejde?	
Ja, helt sikkert	☐
Ja, overvejende sandsynligvis	☐
Nej, formodentlig ikke	☐
Nej, slet ikke	☐
Ved ikke	☐

41u. Der kan være mange grunde til, at mennesker intet arbejde har. Tror du, at der er nogen særlige grunde til, at du fortsat er arbejdsløs? (gerne flere svar)	
Er for gammel.	☐
Er syg/dårligt helbred	☐
Jeg har ingen kvalifikationer	☐
Der er ikke brug for mine kvalifikationer	☐
Ikke tilstrækkelig hjælp fra kommunen	☐
Jeg ved ikke hvordan jeg finder et arbejde	☐
Arbejdsgiverne synes ikke om mit udseende	☐
Jeg dur ikke til noget	☐
Har været arbejdsløs for længe	☐
For få stillinger at søge	☐
Er nødt til at passe barn/børn	☐
Jeg orker ikke at søge mere	☐
Er ikke interesseret i de jobs, jeg evt. kan få	☐
Diskrimination	☐
Min uddannelse er forkert/forældet/ utilstrækkelig	☐
Ordblindhed/læse-/skriveproblemer	☐
Overvejer at rejse tilbage til mit hjemland	☐
Sprogproblemer	☐
Manglende motivation fra min side	☐
Nej	☐
Andre grunde: Notér: _____	

De næste spørgsmål omhandler dine forventninger til lønniveau, hvis du evt. får et arbejde.

42u. Hvilken timeløn forventer du at få, hvis du kommer i almindeligt arbejde (brutto, dvs. før skat)?	
Kr. pr. arbejdstime ca. _____	

43u. Hvordan tror du, at det vil påvirke dine økonomiske vilkår at komme i arbejde? Vil et arbejde give dig:	
Mindre til rådighed end nu	☐
Det samme til rådighed som nu	☐
Mindre end 500 kr. ekstra om måneden	☐
Mellem 500 og 1000 kr. ekstra om måneden	☐
Mere end 1000 kr. ekstra om måneden	☐
1000-2000 kr. ekstra om måneden	☐
2000-3000 kr. ekstra om måneden	☐
3000-4000 kr. ekstra om måneden	☐
4000-5000 kr. ekstra om måneden	☐
Mere end 5000 ekstra om måneden	☐
Ved ikke	☐

44u. Synes du samlet set at det kan betale sig økonomisk at arbejde frem for at være på kontanthjælp/starthjælp?	
Ja	☐
Nej	☐
Ved ikke	☐

45u. Hvad skal der til for at du kan komme i arbejde? (gerne flere svar)	
Mere arbejdsmotivationen	☐
Mere selvtillid	☐
Bedre helbred	☐
Flere kvalifikationer	☐
Mulighed for deltid/nedsat tid	☐
Bedre mulighed for børnepasning	☐
Bedre vejledning og støtte fra kommunen	☐
Kommune skal sætte mig i aktivering oftere	☐
Det økonomiske incitament skal være større (større forskel mellem dagpenge/kontanthjælp/starthjælp og den forventede løn)	☐
Mere opkvalificering i forbindelse med deltagelse i aktiveringsprojekterne	☐
Der skal være flere jobs at søge	☐
De jobs jeg kan få, skal være bedre	☐
Jeg skal have lov til at bære tørklæde	☐
Arbejdsgivers krav om danskundskaber skal blive mindre	☐
Diskrimination af flygtninge/ indvandrere skal ophøre	☐
Jeg skal have kontakt til nogle der allerede er indenfor en relevant branche	☐
Bedre muligheder for at indpasse familie – og arbejdsliv	☐
Andet	☐

46u. Ud fra din vurdering af egne dansk kundskaber, tror du så at du kunne klare et arbejde på en dansk arbejdsplads?	
Ja, helt sikkert	☐
Ja, det tror jeg	☐
Nej, men måske om nogle år ved hjælp fra andre kollegaer	☐
Nej, aldrig	☐

47u. Tror du nogensinde at du bliver i stand til at klare et arbejde på normale vilkår? Hvis nej, hvorfor ikke.	
Ja, helt sikkert	☐
Nej, mangler for mange kvalifikationer	☐
Nej, har for mange sygdomsproblemer	☐
Nej, det er i modstrid med familielivet	☐
Måske	☐

48u. Tror du, at du på et eller andet tidspunkt kommer i arbejde? Hvis ja, hvor lang tid går der?	
Ja, inden 3 måneder	☐
Ja, efter 3 måneder men inden et halvt år	☐
Ja, efter et halvt år men inden et år	☐
Ja, efter et år men inden to år	☐
Ja, men efter to år	☐
Nej	☐

49u. Kun hvis nej i ovenstående	
Har du indstillet dig på, at du aldrig kommer i arbejde igen?	
Ja	☐
Nej	☐

50u. Har du nogensinde følt, at folk så lidt ned på dig, fordi du modtager din nuværende ydelse (dagpenge, kontanthjælp, sygedagpenge, starthjælp mm.)?	
Meget ofte	☐
Ret ofte	☐
Ret sjældent	☐
Stort set aldrig	☐
Overhovedet ikke	☐

51u. Har du nogensinde følt, at folk så lidt ned på dig, pga. din etniske oprindelse (kultur, religion, hudfarve o. lign.) ?	
Meget ofte	☐
Ret ofte	☐
Ret sjældent	☐
Stort set aldrig	☐
Overhovedet ikke	☐

De næste spørgsmål omhandler din opfattelse af aktiveringsindsatsen

52u. Hvilke /forskellige) former for aktivering har du deltaget i siden du kom til Danmark? (ikke danskundervisning)	
Har ikke deltaget i aktivering siden jeg kom til Danmark	☐
Vejlednings- og afklaringsforløb	☐
Job med løntilskud i offentlig sektor	☐
Job med løntilskud i privat sektor	☐
Virksomhedspraktik i den offentlige sektor	☐
Virksomhedspraktik i den private sektor	☐
AMU kursus	☐
Daghøjskole/produktionsskole	☐
AVU/VUC	☐
Diverse kurser	☐
Andet: _____	☐

53u. Hvor mange aktiveringstilbud har du cirka deltaget i? (bortset fra danskundervisning)
Notér antal: _____

54u. Hvor mange måneder har du cirka sammenlagt deltaget i aktiveringstilbud? (bortset fra danskundervisning)
Notér antal måneder: _____

55u. Har du deltaget i nogle følgende områder i forbindelse med din aktiveringsdeltagelse?			
	Ja	Nej	Ved ikke
Sykurser	☐	☐	☐
Fabriksarbejde	☐	☐	☐
Børnepasning	☐	☐	☐
Butiksarbejde	☐	☐	☐
Rengøring	☐	☐	☐
Andet: Notér: _____	☐	☐	☐

56u. Hvad synes du generelt om selve indholdet af aktiveringsdeltagelsen? (gerne flere svar)	
Kedeligt	☐
Spændende	☐
Udfordrende	☐
Minder for meget om hjemmeopgaver	☐
Minder for meget om mandearbejde	☐
For svært	☐
For nemt	☐
For hårdt	☐
Ved ikke	☐

57u. Synes du, at det har gavnet eller skadet dine jobmuligheder, at du har deltaget i dette/disse aktiveringstilbud?	
Ja, gavnet meget	☐
Ja, gavnet lidt	☐
Hverken gavnet eller skadet	☐
Nej, har nærmere skadet	☐
Ved ikke	☐

58u. Og synes du, aktiveringstilbudene har gavnet eller skadet din selvtillid? (opfattelsen af dig selv)	
Ja, gavnet meget	☐
Ja, gavnet lidt.	☐
Hverken gavnet eller skadet	☐
Nej, har nærmere skadet	☐
Ved ikke	☐

59u. Hvor mange kender du som er kommet i arbejde, som følge af et aktiveringsforløb?	
Ingen	☐
1-5	☐
6-10	☐
11-15	☐
16 eller flere	☐
Ved ikke	☐

60u. Oplever du at aktiveringsindsatsen har ændret sig indenfor det seneste år? Hvis ja, hvordan?	
Ja, den er blevet mere målrettet mod arbejdsmarkedet	☐
Ja, den er blevet mindre målrettet	☐
Ja, den er blevet mere krævende	☐
Nej det er det samme	☐
Ved ikke	☐

61u. Hvad er vigtigst for at forbedre dine muligheder på arbejdsmarkedet – deltagelse i kommunale projekter, deltagelse i virksomhedspraktik eller mere uddannelse?	
Ingen forskel	☐
Deltagelse i flere kommunale projekter	☐
Deltagelse i virksomhedspraktik	☐
Mere uddannelse (danskundervisning, VUC osv.)	☐

De næste spørgsmål omhandler de sagsbehandlere/socialrådgivere du har haft kontakt med.

62u. Hvor mange forskellige sagsbehandlere/socialrådgivere har du haft de seneste 5 år?	
1	☐
2	☐
3	☐
4	☐
5 eller flere	☐

Hvis du har haft mere end en sagsbehandler/socialrådgiver	
63u. Er der forskel på hvor meget sagsbehandlerne/socialrådgiverne forsøger at hjælpe dig i arbejde?	
Ja, i høj grad	☐
Ja, I nogen grad	☐
Nej, i mindre grad	☐
Nej, slet ikke	☐
Ved ikke	☐

64u. Synes du, at kommunen (din sagsbehandler/jobkonsulent) har gjort nok for at hjælpe dig i arbejde?	
Ja, i høj grad	☐
Ja, I nogen grad	☐
Nej, i mindre grad	☐
Nej, slet ikke	☐
Ved ikke	☐

65u. I hvilken udstrækning har du inden for det sidste år følt dig tilfreds med den måde, som kommunen har håndteret din sag på?	
Forestil dig en skala fra 0-10, hvor 0 betyder meget utilfreds og 10 betyder meget tilfreds.	
Placering	
Meget utilfreds 0 _____ 5 _____ 10 meget tilfreds	

66u. Er din/dine sagsbehandler(e)/socialrådgiver(e) inden for det seneste år blevet mere målrettet i forhold til at du skal i arbejde?	
Ja, i høj grad	☐
Ja, i nogen grad	☐
Nej, i mindre grad	☐
Nej, slet ikke	☐
Ved ikke/måske	☐

Spørgsmål kun til beskæftigede

27e. Hvad er din nuværende stilling?

Notér: _____

(f.eks. sygeplejerske, rengøringsassistent, pædagog osv.)

28e. Hvilken branche arbejder du indenfor?

Notér: _____

(f.eks. plejehjem, reklamebranchen osv.)

29e. Hvornår fik du dit første faste arbejde i Danmark?

Notér årstal: _____

30e. Hvor mange timer arbejder du normalt om ugen? (medregn også overarbejdstimer m.v.)

Notér antal timer: _____

31e. Hvor mange timer ville du gerne arbejde ugentligt, hvis du selv kunne bestemme?

Notér antal timer: _____

32e. På hvilke tidspunkter i døgnet arbejder du sædvanligvis?

Fast dagarbejde (overvejende mellem kl. 06 og 18)	☐
Fast aftenarbejde (Overvejende mellem kl. 15 og 24)	☐
Fast nattearbejde (Overvejende mellem 24 og 06)	☐
Skiftende arbejdstider uden nattearbejde	☐
Skiftende arbejdstider med nattearbejde	☐
Andet	☐

33e. Hvad er din arbejdsindtægt pr måned og/eller pr. time, brutto – dvs. før skat?

Notér månedsindtægt: _____

Eller/og

Notér timeløn: _____

34e. Hvor tilfreds eller utilfreds er du med dit nuværende arbejde?	
Meget tilfreds	☐
Tilfreds	☐
Hverken tilfreds eller utilfreds	☐
Utilfreds	☐
Meget utilfreds	☐
Ved ikke/ønsker ikke at svare	☐

35e. Hvor længe har du været beskæftiget i dit nuværende arbejde?	
Under 3 måneder	☐
3-6 måneder	☐
½ - 1 år	☐
1-2 år	☐
3-5 år	☐
6-10 år	☐
11-20 år	☐
Over 20 år	☐

36e. Hvordan hørte du i første omgang om dit nuværende job? (Gerne flere svar)	
Gennem kollega fra tidligere job	☐
Jobbet blev anvist af kommunen	☐
Gennem kollega eller arbejdsgiver fra aktiveringssted	☐
Gennem fagforening	☐
Fritidsforeninger f.eks. sportsklubber,	☐
Etnisk forening	☐
Uddannelsessystem	☐
Nabolaget	☐
Ven/veninde	☐
Nært familiemedlem (ægtefælle/samlever / forældre / børn / søskende)	☐
Øvrig familie (slægtninge)	☐
Jeg ansøgte direkte og uopfordret til firmaet.	☐
Jeg er blevet selvstændig	☐
Opslag i en avis, fagtidsskrift, jobbaser på Internettet, mv.	☐
Andet: Noter	☐

37e. Hvor mange jobs søgte du cirka inden du kom i arbejde?	
Noter cirka antal:	
Har ikke søgt noget job	☐

38e. Hvor mange timer brugte du cirka på at søge arbejde den sidste måned inden du kom i arbejde?

Notér antal timer: _____

39e. Synes du at det kan betale sig økonomisk at arbejde frem for at være på kontanthjælp/starthjælp?

Ja	☐
Nej	☐
Ved ikke	☐

40e. Ville du have gjort mere for at finde et arbejde end du gjorde, hvis den økonomiske gevinst ved at arbejde frem for at modtage offentlig forsørgelse var større end tilfældet er i dag.

Ja	☐
Nej	☐
Ved ikke	☐

41e. Hvad tror du havde betydning for at du fik dit nuværende arbejde

Frygt for at miste kontanthjælpen/starthjælpen	☐
Gennem aktiv deltagelse i aktivering	☐
Ved at søge job	☐
Søge information fra min omgangskreds	☐
Ved at mine kvalifikationer blev forbedret	☐
Ved ikke	
Andet: _____	

42e. Gjorde du noget af følgende for at finde et arbejde? (gerne flere svar)

	Ja	Nej
Deltog aktivt i aktiveringsprojekterne/praktikkerne	☐	☐
Bedte min sagsbehandler/jobkonsulent om hjælp	☐	☐
Søgte en masse jobs	☐	☐
Søgte information om arbejdsmarkedet fra min omgangskreds	☐	☐
Forsøgte at forbedre mine kvalifikationer	☐	☐
Forsøgte at få en mentor i forbindelse med deltagelsen i praktikker	☐	☐
Deltagelse i jobdating	☐	☐
Forbedrede mine sprogfærdigheder	☐	☐
Andet. Notér: _____	☐	☐

43e. Kunne du selv have gjort mere for at finde et arbejde på et tidligere tidspunkt?

Ja, helt sikkert	☐
Ja, lidt	☐
Nej, ikke rigtig	☐
Nej, jeg har stort set gjort alt hvad der står i min magt	☐

43ae. Hvis ja.

Hvad: _____

44e. Indordnede du dig efter noget af følgende for at få det arbejde du har i dag?

	Ja	Nej	Ved ikke
Indordnede mig arbejdstider på den pågældende arbejdsplads f.eks. natarbejde eller meget skæve arbejdstider	☐	☐	☐
Var villig til at fjerne tørklædet helt	☐	☐	☐
Var villig til at arbejde med eksempelvis svinekød og alkohol	☐	☐	☐
Arbejdede til en lavere løn end andre i starten	☐	☐	☐
Brugte lang tid på transport (minimum 1 time pr. vej)	☐	☐	☐
Skiftede bopæl	☐	☐	☐

45e. Var du kommet hurtigere i arbejde, hvis du havde været villig til at tage et hvilket som helst arbejde?

Ja, helt sikkert	☐
Ja, overvejende sandsynligt	☐
Ja, sandsynligvis	☐
Nej, formodentlig ikke	☐
Nej, slet ikke	☐

(Læs svarkategorier op)

46e. Hvor meget mere eller mindre har du fået til rådighed om måneden ved at være kommet i arbejde, dvs. rådighedsbeløbet når skat og eventuelle ekstra udgifter til transport og børnepasning er betalt?

Mindre til rådighed end nu	☐
Det samme til rådighed som nu	☐
Mindre end 500 kr. ekstra om måneden	☐
Mellem 500 og 1000 kr. ekstra om måneden	☐
Mere end 1000 kr. ekstra om måneden	☐
1000-2000 kr. ekstra om måneden	☐
2000-3000 kr. ekstra om måneden	☐
3000-4000 kr. ekstra om måneden	☐
4000-5000 kr. ekstra om måneden	☐
5000-6000 kr. ekstra om måneden	☐
6000-7000 kr. ekstra om måneden	☐
7000-8000 kr. ekstra om måneden	☐
8000-9000 kr. ekstra om måneden	☐
9000-10.000 kr. ekstra om måneden	☐
Mere end 10.000 kr. ekstra om måneden	☐
Ved ikke	☐

De næste spørgsmål omhandler dit nuværende arbejde.

47e. Her kommer en række udsagn om arbejdsforhold. Du bedes oplyse om nogle af disse forhold gør sig gældende eller knytter sig til dit nuværende arbejde?					
Du bedes svare ja høj grad, ja i nogen grad, nej i mindre grad eller nej slet ikke til følgende udsagn:					
	Ja, i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, i mindre grad	Nej, slet ikke	Ved ikke
Jeg har et stort ansvar på mit arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er ofte stresset på mit arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er godt tilfreds med min løn	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg oplever ofte, at arbejdslivet tager for meget tid fra mit familieliv	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg oplever, at arbejdslivet smitter positivt af på mit familieliv	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har et meget selvstændigt arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Arbejdet er fysisk hårdt	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har stor interesse for det område, jeg arbejder med	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har ofte konflikter med kollegaer	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har fået en stor omgangskreds gennem mit arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er bekymret for at blive afskediget	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er et godt forbillede for mine børn fordi jeg arbejder	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg ville foretrække at have et arbejde selvom jeg ikke havde brug for pengene	☐	☐	☐	☐	☐

48e. Inden du kom i arbejde følte du så, at folk så lidt ned på dig fordi du modtog offentlige ydelser (dagpenge, kontanthjælp, sygedagpenge, starthjælp o. lign)?	
Meget ofte	☐
Ret ofte	☐
Ret sjældent	☐
Stort set aldrig	☐
Overhovedet ikke	☐

49e. Har du undertiden følt, at folk så lidt ned på dig, pga. din etniske oprindelse (kultur, religion, hudfarve o. lign.)	
Meget ofte	☐
Ret ofte	☐
Ret sjældent	☐
Stort set aldrig	☐
Overhovedet ikke	☐

De næste spørgsmål omhandler din opfattelse af aktiveringsindsatsen

50e. Har du inden du kom i arbejde deltaget i en eller flere former for aktiveringstilbud?(Gerne flere kryds) (Ikke danskundervisning)	
Har ikke deltaget i aktivering	☐
Vejlednings- og afklaringsforløb.	☐
Job med løntilskud i offentlig sektor	☐
Job med løntilskud i privat sektor	☐
Virksomhedspraktik i den offentlige sektor	☐
Virksomhedspraktik i den private sektor	☐
AMU kursus	☐
Daghøjskole/produktionsskole	☐
AVU/VUC	☐
Diverse kurser	☐
Andet: _____	☐

51e. Hvor mange aktiveringstilbud har du i alt cirka deltaget i?
Noter antal: _____

52e. Hvor mange måneder har du sammenlang cirka deltaget?
Noter antal måneder: _____

53e. Hvilke af følgende områder er du blevet visiteret til i forbindelse med aktiveringsindsatsen?			
	Ja	Nej	Ved ikke
Sykurser	☐	☐	☐
Fabriksarbejde	☐	☐	☐
Børnepasning	☐	☐	☐
Butiksarbejde	☐	☐	☐
Rengøring	☐	☐	☐
Andet: Noter: _____	☐	☐	☐

54e. Hvad synes du generelt om selve indholdet af aktiveringsdeltagelsen? (gerne flere svar)	
Kedeligt	☐
Spændende	☐
Udfordrende	☐
Minder for meget om hjemmeopgaver	☐
Minder for meget om mandearbejde	☐
For svært	☐
For nemt	☐
For hårdt	☐
Ved ikke	☐

55e. Tror du, at deltagelsen i aktiveringstilbudene havde betydning for at du fik et arbejde?	
Ja, gavnet meget	☐
Ja, gavnet lidt.	☐
Hverken gavnet eller skadet	☐
Nej, har nærmere skadet	☐
Ved ikke	☐

56e. Og synes du, aktiveringstilbudene har gavnet eller skadet din selvtillid? (opfattelsen af dig selv)	
Ja, gavnet meget	☐
Ja, gavnet lidt.	☐
Hverken gavnet eller skadet	☐
Nej, har nærmere skadet	☐
Ved ikke	☐

57e. Hvor mange kender du som er kommet i arbejde som følge af et aktiveringsforløb?	
Ingen	☐
1-5	☐
6-10	☐
11-15	☐
16 eller flere	☐
Ved ikke	☐

(Hvis respondenterne er kommet i arbejde indenfor det seneste halve år)	
58e. Oplever du at aktiveringsindsatsen har ændret sig indenfor det seneste år?	
Ja, den er blevet mere målrettet mod arbejdsmarkedet	☐
Ja, den er blevet mindre målrettet	☐
Ja, den er blevet mere krævende	☐
Nej, det er det samme	☐
Ved ikke	☐

59e. Havde udsigten til aktivering indflydelse på, hvor hurtigt du kom i arbejde?	
Ja, det motiverede mig til at finde job inden aktivering	☐

Nej	☐
-----	--------------------------

De næste spørgsmål omhandler de sagsbehandlere/socialrådgivere du har haft kontakt med.

60e. Hvor mange forskellige sagsbehandlere/jobkonsulenter havde du de seneste 5 år inden du kom i arbejde?	
0	☐
1	☐
2	☐
3	☐
4	☐
5 eller flere	☐

Hvis du havde mere end en sagsbehandler/socialrådgiver:	
61e. Var der forskel på i hvor høj sagsbehandlerne/socialrådgiverne forsøgte at hjælpe dig i arbejde?	
Ja, i høj grad	☐
Ja, I nogen grad	☐
Nej, i mindre grad	☐
Nej, slet ikke	☐
Ved ikke	☐

62e. Synes du, at kommunen (din sagsbehandler/jobkonsulent) gjorde nok for at hjælpe dig i arbejde?	
Ja, i høj grad	☐
Ja, I nogen grad	☐
Nej, i mindre grad	☐
Nej, slet ikke	☐
Ved ikke	☐

63e. I hvilken udstrækning følte du dig tilfreds med den måde, som kommunen håndterede din sag på det sidste år inden du kom i arbejde? Forestil dig en skala fra 0-10, hvor 0 betyder meget utilfreds og 10 betyder meget tilfreds?	
Placering: _____	

Hvis du er kommet i arbejde inden for det seneste halve år	
64e. Oplevede du at din/dine sagsbehandler(e)/socialrådgiver(e) blev mere målrettet i forhold til at du skulle i arbejde indenfor det seneste år?	
Ja, i høj grad	☐
Ja, i nogen grad	☐
Nej, i mindre grad	☐
Nej slet ikke	☐
Ved ikke/måske	☐

Spørgsmål til alle

67. Alt i alt, hvor tilfreds vil du sige, at du er med tilværelsen for tiden? Forestil dig en skala fra 0-10, hvor 10 betyder meget tilfreds og 0 betyder meget utilfreds.
Placering: Meget utilfreds 0 _____ 5 _____ 10 Meget tilfreds

68. Nogen mener at det er bedst at kvinden går hjemme og passer børn, hjem og mand mens andre betragter arbejdslivet som det langt vigtigste. Hvis vi forestiller os en skala fra 0-10, hvor 0 betyder at familielivet er langt det vigtigste, 10 betyder at arbejdslivet er langt det vigtigste og 5 betyder at de er lige vigtige, hvor vil du så placere dig?
Placering Familieliv vigtigst 0 _____ 5 _____ 10 Arbejdsliv vigtigst

69. De næste spørgsmål handler om arbejde. Hvor vigtigt mener du følgende er for et godt arbejde. Er følgende meget vigtigt, vigtigt, mindre vigtigt eller ikke vigtigt?				
	Meget vigtigt	Vigtigt	Mindre vigtigt	Ikke vigtigt
En høj indkomst	☐	☐	☐	☐
Gode kolleger/arbejdskammerater	☐	☐	☐	☐
At arbejdet er nemt og ikke for krævende	☐	☐	☐	☐
At det er muligt at arbejde på deltid	☐	☐	☐	☐
At arbejdet kan indpasses til opgaverne i hjemmet	☐	☐	☐	☐
At det er et arbejde, der giver anseelse i samfundet	☐	☐	☐	☐
At man kommer i kontakt med danskere	☐	☐	☐	☐

70. Nogle mennesker siger, at man kan stole på de fleste mennesker. Andre siger, at man ikke kan være forsigtig nok. Hvordan føler du det?	
Man kan stole på de fleste mennesker	☐
Man kan ikke være forsigtig nok	☐

71. Nu vil jeg gerne høre, hvor meget tillid du har til institutioner, etniske grupper og danskere generelt.				
Har du stor tillid, rimelig meget tillid, ikke ret meget tillid eller har du ingen tillid overhovedet til følgende:				
	Stor tillid	Rimeligt meget tillid	Ikke ret meget tillid	Ingen tillid overhovedet
Politiet	☐	☐	☐	☐
Pressen/medierne	☐	☐	☐	☐
Uddannelsessystemet	☐	☐	☐	☐
Danskere generelt	☐	☐	☐	☐
Personer med anden etnisk baggrund end dansk	☐	☐	☐	☐

72. Hvor ser du dig selv henne om 10 år? (åbent spørgsmål)	
I Danmark på arbejdsmarkedet	☐
I Danmark på kontanthjælp/pension	☐
I oprindelsesland eller andet land	☐
Aner det ikke	☐

73. Hvor meget tid bruger du i gennemsnit cirka dagligt på husarbejde?
Noter antal timer: _____

(Hvis du har en ægtefælle/sambo)

74. Hvordan er fordelingen af følgende opgaver i dit hjem mellem dig og din ægtefælle?				
Er der tale om en ligelig fordeling, er det primært din opgave eller er det primært din mands opgave:				
	Ligelig fordeling	Primært min opgave	Primært min ægtefælles/sambos opgave	Ved ikke
Børnepasning	☐	☐	☐	☐
Madlavning	☐	☐	☐	☐
Rengøring	☐	☐	☐	☐
Indkøb	☐	☐	☐	☐

75. Mener du det er muligt at få familie – og arbejdsliv til at gå op i en højere enhed?	
Ja, intet problem	☐
Ja, men det kræver nøje planlægning	☐
Nej, overhovedet ikke muligt	☐

De næste spørgsmål omhandler dit omgangskreds og kendskab til arbejdsmarkedet.

76. Er der i din familie eller omgangskreds personer, som vil kunne skaffe dig et job, hvis det blev nødvendigt?	
Ja	☐
Nej	☐
Ved ikke	☐

77. Hvor mange kvinder kender du i alt som er i arbejde? (både danskere og indvandrere)	
Ingen	☐
Under 5	☐
Mellem 6 og 10	☐
Mellem 11 og 20	☐
Mere end 20	☐

Hvis du kender en eller flere på arbejdsmarkedet:	
78. Fortæller hun/de rigtig meget, meget, lidt eller meget lidt om arbejdsmarkedet?	
Rigtig meget	☐
Meget	☐
Lidt	☐
Meget lidt	☐
Ved ikke	☐

79. I hvor høj grad har du et kendskab til følgende?				
	Ja, i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, i mindre grad	Nej, slet ikke
Lave en jobansøgning	☐	☐	☐	☐
Skrive et CV	☐	☐	☐	☐
Jobdating	☐	☐	☐	☐
Internettet	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål omhandler dig og din families økonomiske situation

80. Hvad er din husstands samlede årsindkomst før skat (inklusive børnecheck, boligsikring mv.?)	
0-49.999 kr.	☐
50.000 – 99.999 kr.	☐
100.000 – 149.999 kr.	☐
150.000 – 199.999 kr.	☐
200.000 – 249.999 kr.	☐
250.000 -299.999 kr.	☐
300.000 – 349.999 kr.	☐
350.000 – 399.000 kr.	☐
400.000 – 449.999 kr.	☐
450.000 – 499.000 kr.	☐
Over 500.000 kr.	☐
Ved ikke	☐

81. Er det i løbet af det sidste år hændt, at husstanden havde svært ved at betale de løbende udgifter til mad, husleje, transport, mv.?	
Ja, ofte	☐
Ja, nogle gange	☐
Ja, men sjældent	☐
Nej, aldrig	☐

De næste spørgsmål omhandler dit helbred.

82. Hvordan vil du vurdere din helbredstilstand i almindelighed? Er den meget god, god, rimelig, dårlig eller meget dårlig?	
Meget god	☐
God	☐
Rimelig	☐
Dårlig	☐
Meget dårlig	☐
Ved ikke	☐

83. Lider du af noget af følgende? Hvis ja: Er smerterne lette eller svære?			
	Nej	Ja, lette smerter	Ja, svære smerter
Hovedpine	☐	☐	☐
Smerter i øvrigt, f.eks. i ryg, led eller andet	☐	☐	☐
Træthed	☐	☐	☐
Andre smerter, noter hvilke: _____			

84. Har du oplevet at være ved lægen uden at han/hun forstod hvorfor du følte dig syg? Hvis ja, hvordan reagerede du på det?	
Nej, det har jeg ikke oplevet	☐
Ja, blev frustreret og fik det værre	☐
Ja, overbeviste mig selv om at der nok ikke var et problem	☐
Andet: _____	

85. Er dit helbred en barriere for at du kan få et arbejde?	
Ja	☐
Nej	☐
Ved ikke	☐

86. Hvad synes du, er de største fordele ved at være i aktivering?	
Man lærer at møde til tiden	☐
Får brugt sine hænder	☐
Møder andre mennesker.	☐
Lærer mere om det danske samfund	☐
Bliver opkvalificeret	☐
Kommer tættere på arbejdsmarkedet/stifte bekendtskab med det danske arbejdsmarked	☐
Får hjælp til at søge arbejde	☐
Andet: Noter _____	
Ingen fordele	☐

87. Hvad er ulempen ved at være i aktivering?	
Mister selvtillid	☐
Det er kedeligt	☐
Gentagne forsøg fører ikke til arbejde	☐
Mange ubehagelige oplevelser	☐
Man lærer intet	☐
Mister selvbestemmelsen over egen tilværelse	☐
Det er ikke rart at blive kommanderet med	☐
Andet: Noter _____	☐
Ingen ulemper	☐

88. Hvad mener du kan være med til at forbedre kommunernes aktiveringsindsats?	
Mere konkret arbejds erfaring	☐
Mere danskundervisning	☐
Mere uddannelse generelt	☐
Supplement til uddannelse hjemmefra, så den kan bruges i Danmark	☐
Omgang med flere danskere	☐
Bedre organisering	☐
Mere udfordring	☐
Mindre krav – det er for svært	☐
Bedre mulighed for at få arbejde efter aktivering	☐
Andet: Noter	☐
Ved ikke	☐

89. Har du, mens du var ledig, modtaget et tilbud om arbejde fra kommunen, som du ikke ønskede at tage imod? Hvis ja: Hvorfor afslog du tilbuddet?	
Nej, har ikke modtaget tilbud, som jeg afslog	☐
Ja, afslog fordi det ikke svarede til mine kvalifikationer	☐
Ja, afslog fordi det ikke svarede til mine interesser	☐
Ja, afslog fordi jeg ikke kunne få det til at passe sammen med familielivet	☐
Ja, afslog fordi der var for lang transporttid	☐
Ja, afslog fordi jeg ikke ville kunne klare arbejdet	☐
Ja, afslog fordi jeg ikke måtte bære tørklæde	☐
Ja, anden grund _____	☐

90. I nedenstående har jeg oplistet forskellige udtalelser. Har du hørt noget af følgende fra din sagsbehandler eller jobkonsulent:			
	Ja	Nej	Ved ikke
”Arbejdsgivere vil ikke ansætte dig fordi du bruger tørklæde”	☐	☐	☐
”Du har ingen muligheder på det danske arbejdsmarked”	☐	☐	☐
”Du har gode muligheder i på det danske arbejdsmarked”	☐	☐	☐
”Det er vigtigt at du får kontakt med virksomheder”	☐	☐	☐

91. I nedenstående oplistes en række forskellige jobs. Du bedes angive din personlige opfattelse, på en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyder meget lidt attraktivt, 5 betyder middel attraktiv og 10 betyder meget attraktiv. Hvor attraktiv mener du følgende jobs er?			
	Attraktivitet	Har ikke hørt om det	Ved ikke
Pædagog	Placering:	☐	☐
Rengøringsassistent	Placering:	☐	☐
Social – og sundhedsassistent	Placering:	☐	☐
Avisbud	Placering:	☐	☐
Syerske	Placering:	☐	☐
Sygeplejerske	Placering:	☐	☐
Køkkenarbejde	Placering:	☐	☐
Fabriksarbejde	Placering:	☐	☐

92. Er du berørt af 300 timers reglen/har du tidligere været berørt?	
Ja	☐
Nej	☐

Hvis ja i ovenstående.	
93. Har du fået brev fra kommunen angående 300 – timers reglen?	
Ja	☐
Nej	☐

94. Synes du at kommunen har været gode nok til at oplyse om reglen i god tid?	
Ja	☐
Nej	☐
Har ikke hørt om reglen	☐

95. Medierne taler nogen gange om at mænd fra ikke – vestlige lande er imod at kvinder arbejder? Er din ægtefælle/sambo positiv eller negativ overfor at kvinder er udearbejdende?	
Positiv	☐
Negativ	☐
Hverken eller	☐
Ved ikke	☐

96. Vil du sige, at du er opdraget til at være hjemmegående eller udearbejdende?	
Hjemmegående	☐
Udearbejde	☐
Ved ikke	☐

97. Bærer du tørklæde?	
Ja	☐
Nej	☐

97a. Hvis ja. Hvorfor bærer du tørklæde? (gerne flere svar)	
Fordi det er e religiøs forskrift	☐
Fordi jeg har det godt med det	☐
Fordi det pynter	☐
Fordi jeg skal/bliver tvunget	☐
Andre grunde	☐

98. Tror du det at bære tørklæde kan være en begrænsning for at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet? Hvis ja, hvorfor?	
Ja, hvorfor: _____	☐
Nej	☐
Ved ikke	☐

Ekstra spørgsmål til alle – kun besvaret af en lille andel, da de blev inddraget i skemaet sent i processen.

99. Så vil jeg høre, om du er helt enig, delvis enig, delvis uenig eller helt uenig i følgende udsagn				
	Helt enig	Delvis enig	Delvis uenig	Helt uenig
”Jeg føler tit at jeg har gjort noget forkert”	☐	☐	☐	☐
”Nogle gange føler jeg, at jeg ikke dur til noget overhovedet”	☐	☐	☐	☐
”Jeg er næsten altid godt tilfreds med mig selv”	☐	☐	☐	☐

100. Har du forsøgt at få dig en uddannelse i Danmark, hvor du så har fået afslag på din anmodning? (Med uddannelse menes både VUC, HF, Gym. Videregående osv. – ikke danskundervisning)	
Ja	☐
Nej	☐

100a. Hvis ja. Hvorfor og hvad var begrundelsen?

Appendiks 3. Statistiske oplysninger om gruppen

Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser for 16-66-årige på landsplan 2006

På Landsplan	Erhvervsfrekvens			Beskæftigelsesfrekvens		
	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt
Indvandrere ⁶² i alt	64,6	52,8	58,6	58,7	47,2	52,9
Vestlige lande	67,9	60,5	64,1	65,0	57,5	61,2
Ikke-vestlige lande	63,0	48,9	55,9	55,7	42,1	48,8
Efterkommere i alt	68,6	66,9	67,8	65,1	63,0	64,1
Vestlige lande	75,7	74,2	75,0	72,7	70,8	71,8
Ikke-vestlige lande	65,5	64,0	64,8	61,9	59,9	60,9
Personer med dansk oprindelse	81,1	75,4	78,3	78,6	72,4	75,5

Kilde: Danmarks statistik, 2006

Beskæftigelsesfrekvens blandt 16-64 årige indvandrere og efterkommere fordelt på køn og udvalgte oprindelseslande, pr. 1. januar 2005

Beskæftigelsesfrekvens	Kvinder	Mænd	Forskel (mænd – kvinder)
Nationalitet			
Somalia	13	27	14
Irak	16	38	22
Libanon	16	39	23
Afghanistan	20	46	26
Pakistan	34	61	27
Marokko	40	56	16
Iran	42	52	10
Tyrkiet	44	61	17
Bosnien-Hercegovina	46	56	10
Jugoslavien	48	59	11
Sri Lanka	50	67	17
Vietnam	53	64	10
Personer med dansk oprindelse	73,5	79,2	6,2

Kilde: Danmarks statistik, 200

Beskæftigelsesfrekvenser over tid hos kvinder fra ikke-vestlige lande og kvinder med dansk oprindelse 2006, 16-66 år

Beskæftigelsesfrekvens	Kvinder fra ikke-vestlige lande	Kvinder med dansk oprindelse	Forskel i pct.
1997	26,8	69	42,2
1998	29,1	70	40,9
1999	32,3	71,6	39,3
2000	34,4	72,3	37,9
2001	36,5	72,8	36,3
2002	38,1	73,3	35,2
2003	38,2	72,3	34,1
2004	38,4	71,5	33,1
2005	39,4	71,5	32,1
2006	42,1	72,4	30,3

Kilde: Danmarks statistik, 2006

Beskæftigelsesfrekvenser fordelt på forskellige aldersgrupper hos kvinder fra ikke-vestlige lande og

⁶² Indvandrere er en person født i udlandet. Ingen af forældrene er danske statsborgere og tillige født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer

---

kvinder med dansk oprindelse 2006, 16-66 år			
Beskæftigelsesfrekvens Aldersgrupper	Kvinder fra ikke-vestlige lande	Kvinder med dansk oprindelse	Forskel
16-17 år	37,6	51,4	13,8
18-19 år	38,3	66,4	28,1
20-24 år	43,3	76	32,7
25-29 år	41	78,8	37,8
30-34 år	43,3	82,9	39,6
35-39 år	46,9	84,7	37,8
40-44 år	48,9	85,5	36,6
45-49 år	46,1	84,8	38,7
50-54 år	40,1	81,8	41
55-59 år	29,3	73,2	43,9
60-64 år	11,3	30,1	18,8
65-66 år	4,7	11,4	6,7
Gennemsnit 16-.66 år	42,1	72,4	30,3

Appendiks 4. Ansøgning

Vedr. ansøgning om midler til spørgeskemaundersøgelse blandt kvinder med anden etnisk baggrund end dansk - med og uden tilknytning til arbejdsmarkedet

Jeg anmoder herved Det Lokale Beskæftigelsesråd i Den Nye Vejle Kommune om at yde en støtte på 68.500 kr. til at gennemføre en undersøgelse blandt kvinder med anden etnisk baggrund end dansk; dels dem der står uden for arbejdsmarkedet og dels der har opnået tilknytning til arbejdsmarkedet.

Baggrund for undersøgelsen

I forbindelse med mit praktikforløb hos Videnscenter for integration (VIFIN), gennemførte jeg en undersøgelse af kvinder med anden etnisk baggrund i Vejle uden tilknytning til arbejdsmarkedet – med særlig fokus på at opnå en kvalitativ indsigt i deres situation, ressourcer og fremtidsperspektiver (Kvindeundersøgelse 1). Undersøgelsen er afsluttet, og i forlængelse af disse resultater søger jeg midler til at arbejde videre med problemstillingen, for at opnå en bedre indsigt i gruppen af kvinder med anden etnisk baggrund, og for at udforske nye problemstillinger.

I nærværende undersøgelse (Kvindeundersøgelse 2) vil der være særlig fokus på at få indsamlet et større empirigrundlag med, der bygger på flere informanter, så resultaterne kan kvantificeres. Behovet for denne type empiri beror bl.a. på følgende forhold:

- For det første synes der at eksistere store forskelle kvinderne imellem, hvilket var et af de centrale resultater fra Kvindeundersøgelse 1. Hvis disse forskelle skal udforskes og indsatsen skal differentieres og forbedres yderligere, er empiri der muliggør denne viden nødvendig.
- For det andet mangler der viden om, hvilken begrænsning forskellige barrierer reelt har for kvindernes arbejdsmarkedstilknytning. I Kvindeundersøgelse 1 blev mange forskellige barrierer kortlagt, men hvilke har reelt betydning og hvordan kan barriererne rangordnes?
- For det tredje mangler der generelt eksisterende viden om, hvorfor nogle kvinder med anden etnisk baggrund opnår tilknytning til arbejdsmarkedet og andre ikke. Denne viden

---

vil være frugtbar at få indsamlet i forhold til at få indsigt i, hvad der virker for hvem og hvorfor – med sigte på at få forbedret og målrettet den eksisterende indsats.

Vigtigheden af ovenstående undersøgelse beror bl.a. på den lave beskæftigelsesfrekvens blandt kvinder med anden etnisk baggrund end dansk (den var i 2005 39,4 pct. til sammenligning med en beskæftigelsesfrekvens på 71,5 pct. for de danske kvinder (www.statistikbanken.dk)), og der kan således være et potentiale for en forøgelse af arbejdsstyrken – både i Vejle-området og på landsplan. Ledigheden for befolkningen generelt falder stødt, men gruppen af kvinder med anden etnisk baggrund mangler stadig af få et ordentligt fodfæste på arbejdsmarkedet. Samtidig er kendskabet til de kvinder med anden etnisk baggrund, som faktisk er kommet i beskæftigelse, begrænset, hvilket begrænser muligheden for at bygge videre på gode erfaringer.

Baggrunden for undersøgelsen er således:

- Manglende kendskab til, hvorfor nogle kvinder med anden etnisk baggrund end dansk kommer i arbejde, og andre ikke. Er det forskelle på uddannelsesniveau, motivation, selvtillid, arbejds erfaring, netværk, nationalitet, indsatsen de har været igennem eller hvad har betydning?
- Regeringens indsatsområde NY CHANCE TIL ALLE, der er målrettet kontant- og starthjælpsmodtagere, der har været passive i mindst et år, og som skal have en ny chance for at komme i gang⁶³. Specielt 300-timers reglen er relevant for denne undersøgelse, da empiriindsamlingen vil foregå samtidig med at reglen træder i kraft.
- Efterspørgslen efter viden på området, bl.a. fra Integrationsministeriet, hvorfor denne undersøgelse giver Vejle mulighed for endnu engang at være et skridt foran når det gælder Integration.

Overordnet formål

Undersøgelsens overordnede formål er, at få kvantificerbar indsigt i de eksisterende barrierer, der har betydning for at nogle af kvinderne ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet, samt de faktorer, der har betydning for at nogle af kvinderne har opnået tilknytning. Endvidere er formålet at arbejde videre med resultaterne fra Kvindeundersøgelse 1, samt få dem perspektiveret. Denne

---

⁶³ Indsatsen løber fra 1. juli 2006 til 30. juni 2008

---

viden skal danne baggrund for udvikling af metoder til fremme af kvindernes tilknytning til arbejdsmarkedet.

For at opnå denne indsigt, skal både kvinder på og uden for arbejdsmarkedet inddrages i det empiriske materiale, og for at opnå det tilstrækkelige antal informanterne skal et større geografisk område end Vejle inddrages.⁶⁴

Målgrupper

Den primære målgruppe for undersøgelsen er karakteriseret ved følgende:

- Kvinder med anden etnisk baggrund end dansk i den erhvervsdygtige alder, der står uden for arbejdsmarkedet.⁶⁵ Hermed menes kontanthjælpsmodtagere, som ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet; personer på syge- og barseldagpenge, som ikke har beskæftigelse; ”øvrige uden for arbejdsstyrken”, dvs. personer helt uden for arbejdsmarkedet og uddannelsesområdet, som ikke modtager offentlig hjælp.⁶⁶
- Kvinder med anden etnisk baggrund end dansk i den erhvervsdygtige alder på det ordinære arbejdsmarked eller i uddannelse.

Den sekundære målgruppe er:

- Kommuner, organisationer, uddannelsesinstitutioner og andre institutioner, der beskæftiger sig med kvinder med anden etnisk baggrund end dansk, og som er interesserede i få et kendskab til gruppen af kvinder med anden etnisk baggrund på og uden for arbejdsmarkedet.

Undersøgelsens metode og indhold

Undersøgelsen vil indeholde følgende:

---

⁶⁴ Som udgangspunkt vil Vejle og Aalborg være det geografiske område, men det kan ikke udelukkes at Århus området også vil blive medtaget. .

⁶⁵ ”Øvrige uden for arbejdsstyrken” er en sammensat gruppe der bl.a. indbefatter hjemmearbejdende husmødre/husfædre, der ikke modtager offentlige indkomstoverførsler; personer, der udelukkende lever af sort arbejde; personer, der deltager i visse voksen- eller efteruddannelsesaktiviteter; personer, der har opgivet at søge arbejde, og som ikke er registreret som arbejdsløse; hjemløse, der ikke får overførselsindkomster; en del udlændinge på studieophold i Danmark.

⁶⁶ Kvinder med ringe tilknytning til arbejdsmarkedet kan også i nogle tilfælde indgå i målgruppen.

- **Spørgeskemaundersøgelse** blandt minimum 200 kvinder med anden etnisk baggrund end dansk uden for arbejdsmarkedet. Hvad forklarer deres manglende tilknytning til arbejdsmarkedet, og hvad mener de der skal til for at denne situation kan ændre sig? Det geografiske område vil primært bestå af Vejle og Aalborg.
- **Spørgeskemaundersøgelse** blandt minimum 100 kvinder med anden etnisk baggrund end dansk på arbejdsmarkedet. Hvorfor har denne gruppe opnået tilknytning til arbejdsmarkedet og hvorfor mener disse kvinder at den er opnået? Det geografiske område vil ligeledes primært bestå af Vejle og Aalborg.
- Sammenligning af kvinderne på og uden for arbejdsmarkedet – forskelle og ligheder. Hvad er forklaringen på, at nogle af kvinderne er på arbejdsmarkedet og andre ikke?
- Perspektivering af resultaterne fra Kvindeundersøgelse 1 og diskussion af deres videre brug.
- Udarbejdelse af rapport med konklusion og anbefalinger til den fremtidige indsats.

Undersøgelsen vil bidrage med:

- Viden om kvinder med anden etnisk baggrund end dansk; bl.a. med hensyn til egen opfattelse af manglende tilknytning til arbejdsmarkedet samt forslag til en forbedret beskæftigelsesindsats.
- Bedre indsigt i forskelle og ligheder på kvinderne indenfor og udenfor arbejdsmarkedet med henblik på udvikling af beskæftigelsesfremmende metoder.
- Et grundlag for at udvikle målrettede initiativer, der gør det muligt at leve op til målsætningen om en NY CHANCE FOR ALLE og få et indblik i 300-timers reglens følger.

Medfinansiering

Der medbringes en egenfinansiering fra Kvindeundersøgelse 1 på Kr. 100.238,55, da Kvindeundersøgelse 2 vil bygge på de foreløbige resultater, udvikle videre på den eksisterende viden, trække på netværk samt udforske nye perspektiver.

Budget⁶⁷

Beskrivelse	Beløb
-------------	-------

⁶⁷ Da undersøgelsen gennemføres som led i min specialeafhandling skal jeg ikke aflønnes for de timer jeg bruger. Til gengæld vil der blive søgt midler til aflønning i forbindelse med indsamling af empiri

Konsulent bistand, til indsamling, indtastning af empiri samt sparring.	Kr. 40.000
Tolkning	Kr. 5.000
Transport udgifter	Kr. 8500
Udarbejdelse af rapport (opsætning og trykning)	Kr. 10.000
Øvrige driftsudgifter	Kr. 5.000
I alt	Kr. 68.500

Med venlig hilsen

Karen Nielsen Breidahl

Appendiks 5. Analysen

Dette appendiks indeholder de analyser der ikke er i selve brødteksten, men som der bliver refereret til igennem analysen. I gennemgangen er der henvist til de relevante afsnit.

Appendiks 5.1

Begrundelser for, hvorfor nogle ledige indvandrerkvinder ikke ønsker at arbejde?	
	Andel
Sygdom, handicap	53,8 (28)
Personlige, familiemæssige forpligtelser	15,4 (8)
Er under uddannelse	1,9 (1)
Søger førtidspension	11,5 (6)
Venter på at påbegynde arbejdstilbud /uddannelse/kursus efter aftale med kommune	1,9 (1)
Har ikke tid, for jeg har for travlt med husarbejdet derhjemme	5,8 (3)
Har allerede fået job, som påbegyndes senere	7,8 (4)
Har ikke lyst til at arbejde	8,8 (3)
Jeg vil ikke kunne overskue at få et arbejde	11,6 (6)
Har opgivet at finde arbejde	1,9 (1)
Vil ikke flytte for at få arbejde	1,9 (1)
Min ægtefælle ønsker ikke at jeg får arbejde	1,9 (1)
Går på sprogskole	1,9 (1)

Hvad ligger der til grund for lysten til at arbejde	
	Andel
Jeg ønsker at arbejde	55,9 (66)
Bedre alternativ end at være i aktivering	22,9 (27)
Er i udsigt til at miste kontanthjælp som følge af 300 – timers reglen	10,2 (12)
Jeg ønsker at være økonomisk uafhængig	19,5 (23)
Jeg ønsker et større økonomisk råderum	29,7 (35)
Jeg vil gerne bruge min uddannelse	16,9 (20)
Det er vigtigt for min identitet og selvforståelse	31,4 (37)

Appendiks 5.2

Kontakt kanaler til nuværende arbejde		
	Andel, beskæftigede	N
Svage netværk "Gennem kollega fra tidligere job"	12	12

Jobbet blev anvist af kommunen	22	22
Foreninger f.eks. sportsklubber og etnisk forening	9	9
Uddannelsessystem	18	18
Stærke netværk "Ven/veninde"	27	28
Stærke netværk "Familien og nabolaget"	19	19
Andet, herunder ansøgte direkte gennem fagforening og blevet selvstændig	9	9
Opslag i en avis, fagtidsskrift, jobbaser, Internettet, mv.	10	10
Spm: Hvordan hørte du i første omgang om dit nuværende arbejde?		
Anm: Respondenterne har kunnet afgive flere svar.		

Appendiks 5.3

Reliabilitetstest for jobsøgningsindeks

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,725	,727	2

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
JobR	1,1333	2,577	,571	,326	.(a)
job_timer	1,7867	3,125	,571	,326	.(a)

a The value is negative due to a negative average covariance among items. This violates reliability model assumptions. You may want to check item codings.

Appendiks 5.4

Prioritering af familie vs. arbejdsliv overfor jobsøgning

	Eta	Beta
	Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks Prioritering_ny	,043	,043

a Jobsøgningsindeks by Prioritering_ny

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Prioritering_ny	,043	,002

Prioritering af familie vs. arbejdsliv overfor jobsøgning - efter kontrol

Factor Summary(a)

		Eta Adjusted for Factors	Beta Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Prioritering_ny	,043	,006
	Alder2	,146	,100
	Børn_ny	,181	,117
	Skoleny2	,225	,182

a Jobsøgningsindeks by Prioritering_ny, Alder2, Børn_ny, Skoleny2

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Prioritering_ny, Alder2, Børn_ny, Skoleny2	,273	,074

Appendiks 5.5

Husarbejde og jobønske

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Husarbejde_timer	1 time eller derunder	38	69,7368	69,7368	,98684	,98684
		2-3 timer	92	76,6304	76,6304	7,88043	7,88043
		4-5 timer	50	58,0000	58,0000	-10,75000	-10,75000
		6 timer eller derover	20	57,5000	57,5000	-11,25000	-11,25000

a AArbejdsvillighedsindeks by Husarbejde_timer

Husarbejde og jobønske - efter kontrol

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
				Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Indeks	Husarbejde_timer	1 time eller derunder	38	69,7368	68,9784	,98684	,22844
		2 -3 timer	92	76,6304	75,8975	7,88043	7,14755
		4-5 timer	50	58,0000	59,0801	-10,75000	-9,66995
		6 timer eller derover	20	57,5000	59,6121	-11,25000	-9,13788
	Alder2	18-29	30	83,3333	74,7344	14,58333	5,98444
		30-39	79	77,8481	76,5515	9,09810	7,80148
		40 år +	91	56,0440	60,0044	-12,70604	-8,74560
	Skoleny2	Ingen skoleuddannelse	26	28,8462	38,2516	-39,90385	-30,49839
		7 år og derunder	34	76,4706	72,7480	7,72059	3,99802
		8-10 år	93	72,5806	72,6877	3,83065	3,93770
		10-13 år	22	93,1818	88,3903	24,43182	19,64031
		14-17 år	25	64,0000	63,0993	-4,75000	-5,65068
	Børn_ny	Ingen børn	23	82,6087	77,9863	13,85870	9,23630
		1-2 børn	56	75,0000	70,6718	6,25000	1,92181
		3 børn	60	77,5000	72,1295	8,75000	3,37955
		4 børn	39	50,0000	57,2819	-18,75000	-11,46808
		5 børn eller derover	22	47,7273	65,3148	-21,02273	-3,43520

a AArbejdsvillighedsindeks by Husarbejde_timer, Alder2, Skoleny2, Børn_ny

Husarbejde og jobsøgning

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Jobsøgningsindeks	Husarbejde_timer	1 time eller derunder	67	45,3358	45,3358	8,71375	8,71375
		2 -3 timer	146	35,2740	35,2740	-1,34810	-1,34810
		4-5 timer	63	36,3095	36,3095	-,31255	-,31255
		6 timer eller derover	23	20,6522	20,6522	-15,96990	-15,96990

a Jobsøgningsindeks by Husarbejde_timer

Efter kontrol

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
				Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Husarbejde_timer	1 time eller derunder	67	45,3358	43,3301	8,71375	6,70798
		2 -3 timer	146	35,2740	34,7927	-1,34810	-1,82941
		4-5 timer	63	36,3095	37,1028	-,31255	,48074
		6 timer eller derover	23	20,6522	27,3774	-15,96990	-9,24466
	Alder2	18-29	74	45,2703	42,8267	8,64820	6,20467
		30-39	115	35,0000	35,2266	-1,62207	-1,39549
		40 år +	110	32,5000	33,9069	-4,12207	-2,71513
	Skoleny2	Ingen skoleuddannelse	32	13,6719	21,0171	-22,95020	-
		7 år og derunder	40	34,6875	34,6329	-1,93457	-1,98914
		8-10 år	122	39,5492	39,9215	2,92711	3,29941
		10-13 år	50	36,2500	33,0973	-,37207	-3,52479
	Børn_ny	14-17 år	55	45,2273	43,0336	8,60520	6,41157
		Ingen børn	55	40,9091	34,4179	4,28702	-2,20413
		1-2 børn	102	40,8088	40,7745	4,18675	4,15238
		3 børn	74	39,3581	39,6417	2,73603	3,01959
		4 børn	45	27,2222	30,4450	-9,39985	-6,17703
		5 børn eller derover	23	17,3913	25,8482	-19,23077	-
						10,77388	

a Jobsøgningsindeks by Husarbejde_timer, Alder2, Skoleny2, Børn_ny

Appendiks 5.6

Uddannelse overfor jobønske

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	Skoleny2	58487,727	4	14621,932	8,061	,000
	Model		58487,727	4	14621,932	8,061	,000
	Residual		353699,773	195	1813,845		
	Total		412187,500	199	2071,294		

a AArbejdsvillighedsindeks by Skoleny2

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
				Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Skoleny 2	Ingen skoleuddannelse	26	28,8462	28,8462	-39,90385	-39,90385
		7 år og derunder	34	76,4706	76,4706	7,72059	7,72059
		8-10 år	93	72,5806	72,5806	3,83065	3,83065
		10-13 år	22	93,1818	93,1818	24,43182	24,43182
		14-17 år	25	64,0000	64,0000	-4,75000	-4,75000

a AArbejdsvillighedsindeks by Skoleny2

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Skoleny2	,377	,377

a AArbejdsvillighedsindeks by Skoleny2

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Skoleny2	,377	,142

Uddannelse over jobønske - kontrol**ANOVA(a)**

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	(Combined)	89220,958	9	9913,440	5,832	,000
		Skoleny2	42084,863	4	10521,216	6,190	,000
		Alder2	5019,080	2	2509,540	1,476	,231
		Opholdny	15937,571	3	5312,524	3,125	,027
	Model		89220,958	9	9913,440	5,832	,000
	Residual		322966,542	190	1699,824		
	Total		412187,500	199	2071,294		

a AArbejdsvillighedsindeks by Skoleny2, Alder2, Opholdny

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Skoleny2	Ingen skoleuddannelse	26	28,8462	33,9171	-39,90385	-
		7 år og derunder	34	76,4706	73,0686	7,72059	34,83288
		8-10 år	93	72,5806	74,7886	3,83065	4,31857
		10-13 år	22	93,1818	86,4080	24,43182	6,03863
		14-17 år	25	64,0000	61,1002	-4,75000	17,65800
	Alder2	18-29	30	83,3333	72,5576	14,58333	-7,64979
		30-39	79	77,8481	74,3991	9,09810	3,80758
		40 år +	91	56,0440	62,5906	-12,70604	5,64914
	Opholdny	0-5 år	22	100,0000	90,2217	31,25000	-6,15945
		5-10 år	49	73,4694	69,6841	4,71939	21,47169
		11-16 år	62	70,1613	72,4703	1,41129	,93406
		17 år +	67	53,7313	57,5738	-15,01866	3,72032
						-	
						11,17621	

a AArbejdsvillighedsindeks by Skoleny2, Alder2, Opholdny

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Skoleny2	,377	,326
	Alder2	,259	,125
	Opholdny	,303	,217

a AArbejdsvillighedsindeks by Skoleny2, Alder2, Opholdny

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Skoleny2, Alder2, Opholdny	,465	,216

Uddannelse overfor jobsøgning

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Jobsøgningsindeks	Main Effects	Skoleny2	21457,133	4	5364,283	3,992	,004
	Model		21457,133	4	5364,283	3,992	,004
	Residual		396367,867	295	1343,620		
	Total		417825,000	299	1397,408		

a Jobsøgningsindeks by Skoleny2

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Jobsøgningsindeks	Skoleny2	Ingen skoleuddannelse	32	13,6719	13,6719	-22,82813	-22,82812
		7 år og derunder	40	34,6875	34,6875	-1,81250	-1,81250
		8-10 år	122	39,5492	39,5492	3,04918	3,04918
		10-13 år	50	36,2500	36,2500	-,25000	-,25000
		14-17 år	56	44,4196	44,4196	7,91964	7,91964

a Jobsøgningsindeks by Skoleny2

Factor Summary(a)

		Eta Adjusted for Factors	Beta Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Skoleny2	,227	,227

a Jobsøgningsindeks by Skoleny2

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Skoleny2	,227	,051

Efter kontrol

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Jobsøgningsindeks	Main Effects	(Combined)	50872,246	9	5652,472	4,467	,000
		Skoleny2	20469,233	4	5117,308	4,044	,003
		Alder2	10439,041	2	5219,520	4,125	,017
		Opholdny	24969,707	3	8323,236	6,578	,000
	Model		50872,246	9	5652,472	4,467	,000
	Residual		366952,754	290	1265,354		
	Total		417825,000	299	1397,408		

a Jobsøgningsindeks by Skoleny2, Alder2, Opholdny

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Jobsøgningsindeks	Skoleny2	Ingen skoleuddannelse	32	13,6719	13,7459	-22,82813	-22,75412
		7 år og derunder	40	34,6875	37,4700	-1,81250	,96995
		8-10 år	122	39,5492	40,0344	3,04918	3,53443
		10-13 år	50	36,2500	33,9200	-,25000	-2,57999
		14-17 år	56	44,4196	43,4131	7,91964	6,91308
	Alder2	18-29	74	45,2703	46,5938	8,77027	10,09383
		30-39	115	35,0000	36,2706	-1,50000	-,22939
		40 år +	111	32,2072	30,0084	-4,29279	-6,49156
	Opholdny	0-5 år	30	21,6667	14,8293	-14,83333	-21,67074
		5-10 år	62	30,8468	29,1370	-5,65323	-7,36304
		11-16 år	87	44,8276	47,4146	8,32759	10,91456
		17 år +	121	37,0868	37,7980	,58678	1,29805

a Jobsøgningsindeks by Skoleny2, Alder2, Opholdny

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Skoleny2	,227	,225
	Alder2	,138	,171
	Opholdny	,187	,259

a Jobsøgningsindeks by Skoleny2, Alder2, Opholdny

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Skoleny2, Alder2, Opholdny	,349	,122

Danskkundskaber overfor jobønske

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	Danskkundskaber2	29687,036	3	9895,679	5,071	,002
	Model		29687,036	3	9895,679	5,071	,002
	Residual		382500,464	196	1951,533		
	Total		412187,500	199	2071,294		

a AArbejdsvillighedsindeks by Danskkundskaber2

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
				Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Danskkundskaber2	Meget gode	10	80,0000	80,0000	11,25000	11,25000
		Gode	49	80,6122	80,6122	11,86224	11,86224
		Middel	99	71,2121	71,2121	2,46212	2,46212
		Dårlige	42	46,4286	46,4286	-22,32143	-22,32143

a AArbejdsvillighedsindeks by Danskkundskaber2

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Danskkundskaber2	,268	,268

a AArbejdsvillighedsindeks by Danskkundskaber2

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Danskkundskaber2	,268	,072

Efter kontrol

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	(Combined)	69590,139	8	8698,767	4,850	,000
		Danskkundskaber2	22454,044	3	7484,681	4,173	,007
		Alder2	2776,515	2	1388,257	,774	,463
		Opholdny	22732,121	3	7577,374	4,224	,006
	Model		69590,139	8	8698,767	4,850	,000
	Residual		342597,361	191	1793,703		
	Total		412187,500	199	2071,294		

a AArbejdsvillighedsindeks by Danskkundskaber2, Alder2, Opholdny

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Danskkundskaber2	Meget gode	10	80,0000	75,8842	11,25000	7,13418
		Gode	49	80,6122	80,0158	11,86224	11,26575
		Middel	99	71,2121	71,5244	2,46212	2,77441
		Dårlige	42	46,4286	47,3683	-22,32143	-21,38168
	Alder2	18-29	30	83,3333	68,7274	14,58333	-,02260
		30-39	79	77,8481	73,6089	9,09810	4,85885
		40 år +	91	56,0440	64,5393	-12,70604	-4,21068
	Opholdny	0-5 år	22	100,0000	95,0580	31,25000	26,30801
		5-10 år	49	73,4694	76,1345	4,71939	7,38446
		11-16 år	62	70,1613	68,0094	1,41129	-,74063
17 år +		67	53,7313	55,3963	-15,01866	-13,35366	

a AArbejdsvillighedsindeks by Danskkundskaber2, Alder2, Opholdny

Factor Summary(a)

		Eta Adjusted for Factors	Beta Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Danskkundskaber2	,268	,254
	Alder2	,259	,092
	Opholdny	,303	,269

a AArbejdsvillighedsindeks by Danskkundskaber2, Alder2, Opholdny

---

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Danskundskaber2, Alder2, Opholdny	,411	,169

Danskundskaber overfor jobsøgning**ANOVA(a)**

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Jobsøgningsindeks	Main	Danskundskaber2	36581,621	3	12193,874	9,467	,000
	Effects						
	Model		36581,621	3	12193,874	9,467	,000
	Residual		381243,379	296	1287,984		
Total			417825,000	299	1397,408		

a Jobsøgningsindeks by Danskundskaber2

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Jobsøgningsindeks	Danskundskaber2	Meget gode	51	49,2647	49,2647	12,76471	12,76471
		Gode	80	45,7813	45,7812	9,28125	9,28125
		Middel	124	32,8629	32,8629	-3,63710	-3,63710
		Dårlige	45	15,5556	15,5556	-20,94444	-20,94444

a Jobsøgningsindeks by Danskundskaber2

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Danskundskaber2	,296	,296

a Jobsøgningsindeks by Danskundskaber2

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
--	---	-----------

Jobsøgningsindeks by Danskundskaber2	,296	,088
---	------	------

Efter kontrol

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Jobsøgningsindeks	Main	(Combined)	50223,581	8	6277,948	4,970	,000
	Effects	Danskundskaber2	19820,568	3	6606,856	5,230	,002
		Alder2	3157,191	2	1578,595	1,250	,288
		Opholdny	12793,823	3	4264,608	3,376	,019
	Model		50223,581	8	6277,948	4,970	,000
	Residual		367601,419	291	1263,235		
	Total		417825,000	299	1397,408		

a Jobsøgningsindeks by Danskundskaber2, Alder2, Opholdny

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Jobsøgningsindeks	Danskundskaber2	Meget gode	51	49,2647	44,1879	12,76471	7,68787
		Gode	80	45,7813	44,6195	9,28125	8,11950
		Middel	124	32,8629	34,9982	-3,63710	-1,50179
		Dårlige	45	15,5556	17,4907	-20,94444	-19,00931
	Alder2	18-29	74	45,2703	43,4671	8,77027	6,96705
		30-39	115	35,0000	35,1994	-1,50000	-1,30055
		40 år +	111	32,2072	33,2027	-4,29279	-3,29728
	Opholdny	0-5 år	30	21,6667	19,0535	-14,83333	-17,44653
		5-10 år	62	30,8468	34,2491	-5,65323	-2,25085
		11-16 år	87	44,8276	44,4259	8,32759	7,92593
		17 år +	121	37,0868	36,2801	,58678	-,21989

a Jobsøgningsindeks by Danskundskaber2, Alder2, Opholdny

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Danskundskaber2	,296	,244
	Alder2	,138	,109
	Opholdny	,187	,189

a Jobsøgningsindeks by Danskundskaber2, Alder2, Opholdny

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Danskundskaber2, Alder2, Opholdny	,347	,120

Appendiks 5.7**Kendskab og jobsøgning****ANOVA(a)**

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Jobsøgningsindeks	Main Effects	Kendskab: Jobansøgning	53055,354	3	17685,118	14,408	,000
	Model		53055,354	3	17685,118	14,408	,000
	Residual		355971,538	290	1227,488		
	Total		409026,892	293	1395,996		

a Jobsøgningsindeks by Kendskab: Jobansøgning

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Jobsøgningsindeks	Kendskab: Jobansøgning	Ja, i høj grad	66	58,3333	58,3333	21,64116	21,64116
		Ja, i nogen grad	85	40,2941	40,2941	3,60194	3,60194
		Nej, i mindre grad	56	24,7768	24,7768	-11,91539	-11,91539
		Nej, slet ikke	87	24,4253	24,4253	-12,26689	-12,26689

a Jobsøgningsindeks by Kendskab: Jobansøgning

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Kendskab: Jobansøgning	,360	,360

a Jobsøgningsindeks by Kendskab: Jobansøgning

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Kendskab: Jobansøgning	,360	,130

Efter kontrol

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Jobsøgningsindeks	Main (Combined)		66524,890	9	7391,654	6,129	,000
	Effects	Kendskab: Jobansøgning	41606,896	3	13868,965	11,500	,000
		Alder2	1667,881	2	833,941	,691	,502
		Skoleny2	11885,876	4	2971,469	2,464	,045
	Model		66524,890	9	7391,654	6,129	,000
	Residual		342502,002	284	1205,993		
	Total		409026,892	293	1395,996		

a Jobsøgningsindeks by Kendskab: Jobansøgning, Alder2, Skoleny2

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Jobsøgningsindeks	Kendskab: Jobansøgning	Ja, i høj grad	66	58,3333	59,9316	21,64116	23,23941
		Ja, i nogen grad	85	40,2941	39,8220	3,60194	3,12977
		Nej, i mindre grad	56	24,7768	22,0283	-11,91539	-14,66386
		Nej, slet ikke	87	24,4253	25,4433	-12,26689	-11,24891
	Alder2	18-29	74	45,2703	34,3322	8,57809	-2,36000
		30-39	113	34,7345	34,8854	-1,95766	-1,80679
		40 år +	107	32,8271	40,2324	-3,86507	3,54025
	Skoleny2	Ingen skoleuddannelse	31	13,7097	20,2076	-22,98250	-16,48462
		7 år og derunder	40	34,6875	40,4228	-2,00468	3,73064
		8-10 år	118	39,6186	41,5319	2,92647	4,83976
		10-13 år	49	36,9898	32,1686	,29762	-4,52353
		14-17 år	56	44,4196	36,9129	7,72747	,22069

a Jobsøgningsindeks by Kendskab: Jobansøgning, Alder2, Skoleny2

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Kendskab: Jobansøgning	,360	,381
	Alder2	,135	,072
	Skoleny2	,226	,177

a Jobsøgningsindeks by Kendskab: Jobansøgning, Alder2, Skoleny2

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Kendskab: Jobansøgning, Alder2, Skoleny2	,403	,163

Kendskab og jobønske**ANOVA(a)**

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	Kendskab: Jobansøgning	22393,236	3	7464,412	3,817	,011
	Model		22393,236	3	7464,412	3,817	,011
	Residual		373555,482	191	1955,788		
	Total		395948,718	194	2040,973		

a AArbejdsvillighedsindeks by Kendskab: Jobansøgning

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
				Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Kendskab: Jobansøgning	Ja, i høj grad	13	69,2308	69,2308	-,25641	-,25641
		Ja, i nogen grad	58	81,8966	81,8966	12,40937	12,40937
		Nej, i mindre grad	46	75,0000	75,0000	5,51282	5,51282
		Nej, slet ikke	78	57,0513	57,0513	-12,43590	-12,43590

a AArbejdsvillighedsindeks by Kendskab: Jobansøgning

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Kendskab: Jobansøgning	,238	,238

a AArbejdsvillighedsindeks by Kendskab: Jobansøgning

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Kendskab: Jobansøgning	,238	,057

Efter kontrol

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	(Combined)	70001,386	9	7777,932	4,415	,000
		Kendskab:	2387,011	3	795,670	,452	,716
		Jobansøgning	9619,810	2	4809,905	2,730	,068
		Alder2	34440,519	4	8610,130	4,887	,001
		Skoleny2	70001,386	9	7777,932	4,415	,000
	Model		325947,332	185	1761,877		
	Residual		395948,718	194	2040,973		
Total							

a AArbejdsvillighedsindeks by Kendskab: Jobansøgning, Alder2, Skoleny2

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Kendskab: Jobansøgning	Ja, i høj grad	13	69,2308	63,7420	-,25641	-5,74514
		Ja, i nogen grad	58	81,8966	73,8244	12,40937	4,33725
		Nej, i mindre grad	46	75,0000	71,8286	5,51282	2,34145
		Nej, slet ikke	78	57,0513	65,8387	-12,43590	-3,64846
	Alder2	18-29	30	83,3333	78,8499	13,84615	9,36276
		30-39	78	77,5641	75,5820	8,07692	6,09482
		40 år +	87	57,4713	60,7943	-12,01592	-8,69286
	Skoleny2	Ingen	25	30,0000	37,0502	-39,48718	-

skoleuddannelse						32,43694
7 år og derunder	34	76,4706	71,6503	6,98341	2,16316	
8-10 år	89	73,5955	74,9180	4,10833	5,43078	
10-13 år	22	93,1818	89,4015	23,69464	19,91436	
14-17 år	25	64,0000	62,1240	-5,48718	-7,36317	

a AArbejdsvillighedsindeks by Kendskab: Jobansøgning, Alder2, Skoleny2

Factor Summary(a)

		Eta Adjusted for Factors	Beta Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Kendskab: Jobansøgning	,238	,084
	Alder2	,243	,175
	Skoleny2	,374	,315

a AArbejdsvillighedsindeks by Kendskab: Jobansøgning, Alder2, Skoleny2

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Kendskab: Jobansøgning, Alder2, Skoleny2	,420	,177

Appendiks 5.8

Logistisk regression af sandsynligheden for at være i beskæftigelse, hvis man kender kvinder i arbejde og de fortæller meget om arbejdsmarkedet. Kontrolleret for alder og uddannelse. Odds Ratio			
	Model 1 - ukontrolleret	Model 2 - alder	Model 3 – uddannelse
Mere end 20	7,734***	6,701***	6,152***
Mellem 11 og 20	1,719 NS	1,521 NS	1,447 NS
Mellem 6 og 10	2,597*	2,240 NS	2,267 NS
Under 5 (reference)			
Rigtig meget	1,923 NS	1,081 NS	1,297 NS
Meget	2,642**	1,912 NS	1,472 NS
Lidt	2,937*	2,555*	2,177*
Meget lidt (reference)			
*Signifikant på 0,05 niveau, **signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.			

Appendiks 5.9

Logistisk regression af sandsynligheden for at være i beskæftigelse, helbredet er godt. Kontrolleret for alder og uddannelse. Odds Ratio			
	Model 1 - ukontrolleret	Model 2 - alder	Model 3 – uddannelse
Meget god	24,4***	19,3***	15,2***
God	7,4***	6,6**	5,1**
Rimelig	4,7**	4,4**	3,9**
Dårlig (reference)			
*Signifikant på 0,05 niveau, ** signifikant på 0,01 niveau, ***signifikant på 0,000 niveau, NS ikke signifikant.			

Appendiks 5.10

Helbred og jobønske

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	Helbrednyeste	80437,786	3	26812,595	16,108	,000
	Model		80437,786	3	26812,595	16,108	,000
	Residual		321262,721	193	1664,574		
	Total		401700,508	196	2049,492		

a AArbejdsvillighedsindeks by Helbrednyeste

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Helbrednyeste	Dårlig	54	37,0370	37,0370	-32,25230	-32,25230
		Rimeligt	66	76,5152	76,5152	7,22581	7,22581
		Godt	51	86,2745	86,2745	16,98517	16,98517
		Meget godt	26	84,6154	84,6154	15,32604	15,32604

a AArbejdsvillighedsindeks by Helbrednyeste

Factor Summary(a)

	Eta	Beta
	Adjusted for Factors	Adjusted for Factors

AArbejdsvillighedsindeks	Helbrednyeste	,447	,447
--------------------------	---------------	------	------

a AArbejdsvillighedsindeks by Helbrednyeste

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Helbrednyeste	,447	,200

Helbred og jobønske - efter kontrol

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	(Combined)	128158,933	15	8543,929	5,653	,000
		Helbrednyeste	37091,823	3	12363,941	8,181	,000
		Alder2	2203,633	2	1101,817	,729	,484
		Skoleny2	29880,996	4	7470,249	4,943	,001
		Nationalitet_nynyny	13071,348	6	2178,558	1,442	,201
	Model	128158,933	15	8543,929	5,653	,000	
	Residual	273541,575	181	1511,279			
	Total	401700,508	196	2049,492			

a AArbejdsvillighedsindeks by Helbrednyeste, Alder2, Skoleny2, Nationalitet_nynyny

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Helbrednyeste	Dårlig	54	37,0370	43,3425	-	-
		Rimeligt	66	76,5152	76,8185	32,25230	25,94684
		Godt	51	86,2745	82,7443	7,22581	7,52913
		Meget godt	26	84,6154	77,6741	16,98517	13,45497
	Alder2	18-29	26	84,6154	77,6741	15,32604	8,38473
		30-39	30	83,3333	72,8550	14,04399	3,56563
		40 år +	79	77,8481	72,9148	8,55876	3,62542
	Skoleny2		88	56,8182	64,8191	-	-4,47019
		Ingen skoleuddannelse	25	30,0000	40,7051	12,47116	-
		7 år og derunder	34	76,4706	77,9883	-	-
		8-10 år	91	73,0769	72,5089	39,28934	28,58427
		10-13 år	22	93,1818	88,5575	7,18125	8,69891
						3,78758	3,21954
						23,89248	19,26816

	14-17 år	25	64,0000	57,3680	-5,28934	-
Nationalitet_nynyny	Tyrkisk	12	41,6667	39,9752	-	-
	Palæstinensisk	40	62,5000	73,8923	-6,78934	29,31416
	Irakisk	27	66,6667	70,2331	-2,62267	,94373
	Afghaner, Iransk	17	67,6471	64,7728	-1,64228	-4,51655
	Østafrika, herunder Somalia	22	65,9091	73,3781	-3,38025	4,08876
	Sydpøstasiater, Srilankansk	13	100,0000	80,2114	30,71066	10,92207
	Eksjugoslavien	66	75,0000	69,0925	5,71066	-,19681

a AArbejdsvillighedsindeks by Helbrednyeste, Alder2, Skoleny2, Nationalitet_nynyny

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Helbrednyeste	,447	,357
	Alder2	,251	,089
	Skoleny2	,370	,298
	Nationalitet_nynyny	,254	,183

a AArbejdsvillighedsindeks by Helbrednyeste, Alder2, Skoleny2, Nationalitet_nynyny

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Helbrednyeste, Alder2, Skoleny2, Nationalitet_nynyny	,565	,319

Helbred og jobsøgning

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Jobsøgningsindeks	Main Effects	Helbrednyeste	6528,040	3	2176,013	1,558	,200
	Model		6528,040	3	2176,013	1,558	,200
	Residual		409199,022	293	1396,584		
	Total		415727,062	296	1404,483		

a Jobsøgningsindeks by Helbrednyeste

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
				Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Helbrednyeste	Dårlig	57	29,6053	29,6053	-7,05299	-7,05299
		Rimeligt	89	36,0955	36,0955	-,56274	-,56274
		Godt	79	35,9177	35,9177	-,74053	-,74053
		Meget godt	72	43,7500	43,7500	7,09175	7,09175

a Jobsøgningsindeks by Helbrednyeste

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Helbrednyeste	,125	,125

a Jobsøgningsindeks by Helbrednyeste

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Helbrednyeste	,125	,016

Appendiks 5.11**Sammenhængen mellem antal udearbejdende kvinder og jobønske****ANOVA(a)**

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	Antal kvinder	8081,285	3	2693,762	1,317	,270
	Model		8081,285	3	2693,762	1,317	,270
	Residual		392671,266	192	2045,163		
	Total		400752,551	195	2055,141		

a AArbejdsvillighedsindeks by Antal kvinder

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Antal kvinder	Mere end 20	56	67,8571	67,8571	-1,27551	-1,27551
		Mellem 11 og 20	40	61,2500	61,2500	-7,88265	-7,88265
		Mellem 6 og 10	45	80,0000	80,0000	10,86735	10,86735
		Under 5	55	67,2727	67,2727	-1,85993	-1,85993

a AArbejdsvillighedsindeks by Antal kvinder

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Antal kvinder	,142	,142

a AArbejdsvillighedsindeks by Antal kvinder

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Antal kvinder	,142	,020

Efter kontrol

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
AArbejdsvillighedsindeks	Main Effects	(Combined)	72128,924	9	8014,325	4,536	,000
		Antal kvinder	3940,907	3	1313,636	,744	,527
		Alder2	13569,344	2	6784,672	3,840	,023
		Skoleny2	39396,321	4	9849,080	5,575	,000
	Model		72128,924	9	8014,325	4,536	,000
	Residual		328623,627	186	1766,794		
	Total		400752,551	195	2055,141		

a AArbejdsvillighedsindeks by Antal kvinder, Alder2, Skoleny2

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
				Adjusted for Factors		Adjusted for Factors	
			Unadjusted		Unadjusted		Unadjusted
AArbejdsvillighedsindeks	Antal kvinder	Mere end 20	56	67,8571	69,3135	-1,27551	,18089
		Mellem 11 og 20	40	61,2500	61,5940	-7,88265	-7,53869
		Mellem 6 og 10	45	80,0000	75,3667	10,86735	6,23405
	Alder2	Under 5	55	67,2727	69,3306	-1,85993	,19793
		18-29	30	83,3333	79,0905	14,20068	9,95783
		30-39	78	77,5641	76,1420	8,43145	7,00934
	Skoleny2	40 år +	88	56,8182	59,5251	-12,31447	-9,60754
		Ingen skoleuddannelse	25	30,0000	34,9200	-39,13265	-
		7 år og derunder	34	76,4706	72,9263	7,33794	3,79369
		8-10 år	90	72,7778	74,0392	3,64512	4,90657
		10-13 år	22	93,1818	89,2379	24,04917	20,10525
		14-17 år	25	64,0000	62,8296	-5,13265	-6,30301

a AArbejdsvillighedsindeks by Antal kvinder, Alder2, Skoleny2

Factor Summary(a)

		Eta Adjusted for Factors	Beta Adjusted for Factors
AArbejdsvillighedsindeks	Antal kvinder	,142	,100
	Alder2	,249	,193
	Skoleny2	,369	,323

a AArbejdsvillighedsindeks by Antal kvinder, Alder2, Skoleny2

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
AArbejdsvillighedsindeks by Antal kvinder, Alder2, Skoleny2	,424	,180

Sammenhæng mellem antal og jobsøgning

ANOVA(a)

			Experimental Method				
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Jobsøgningsindeks	Main Effects	Antal kvinder	12271,816	3	4090,605	3,026	,030
	Model		12271,816	3	4090,605	3,026	,030
	Residual		389297,106	288	1351,726		
	Total		401568,921	291	1379,962		

a Jobsøgningsindeks by Antal kvinder

MCA(a)

			N	Predicted Mean		Deviation	
			Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted	Adjusted for Factors	Unadjusted
Jobsøgningsindeks	Antal kvinder	Mere end 20	117	39,3162	39,3162	3,27172	3,27172
		Mellem 11 og 20	50	36,7500	36,7500	,70548	,70548
		Mellem 6 og 10	62	41,5323	41,5323	5,48774	5,48774
		Under 5	63	24,0079	24,0079	-12,03658	-12,03658

a Jobsøgningsindeks by Antal kvinder

Factor Summary(a)

		Eta	Beta
		Adjusted for Factors	Adjusted for Factors
Jobsøgningsindeks	Antal kvinder	,175	,175

a Jobsøgningsindeks by Antal kvinder

Model Goodness of Fit

	R	R Squared
Jobsøgningsindeks by Antal kvinder	,175	,031